

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ

Περὶ

ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

DEMETRII PHALEREI

DE

ELOCUTIONE,

SIVE,

DICTIONE RHETORICA.

In hac editione, contextus Graecus ex optimis Exemplaribus emendatur, Versio Latina passim ab erroribus repurgatur; & loca à Demetrio laudata, quae haecenus Graecè tantum extabant, nunc primùm Latinitate donantur.

Τὸτ' ἂν καὶ ἐπὶ τῶν λόγων εἰποιμεν, ὡς ἡ μὲν φύσις τὴν τῆς εὐτυχίας τάξιν ἐπέχει ἡ τέχνη δὲ τὴν τῆς εὐβουλίας. Longin.

GLASGOWAE:

Ex Officina ROBERTI FOULIS. MDCCXLIII.

ANNUAL REPORT

REPORT

DEPARTMENT

EXHIBITION

BRITISH MUSEUM

EXHIBITION

DEPARTMENT

REPORT

ANNUAL REPORT

REPORT

DEPARTMENT

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ

Περὶ Ἑρμηνείας.

DEMETRII PHALEREI

De Elocutione.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΩΣΠΕΡ ἡ ποίησις διαιρεῖται τοῖς μέτροις· οἷον ἡμιμέτροις, ἢ ἑξαμέτροις, ἢ τοῖς ἄλλοις· ὅτω καὶ τὴν ἐρμηνείαν τὴν λογικὴν διαιρεῖ καὶ διακρίνει τὰ καλῶμενα κῶλα, καθάπερ ἀναπαύοντα τὸν λόγον, τὰ τε καταληγόμενα αὐτὰ, καὶ ἐν πολλοῖς ὅροις ὀρίζοντα τὸν λόγον· ἐπεὶ τοι μακρὸς ἂν εἴη καὶ ἄπειρος, καὶ ἀτεχνῶς πνίγων τὸν λέγοντα.

β. Βλέπεται μέντοι διάνοιαν ἀπαρτίζειν τὰ κῶλα ταῦτα· ποτὲ μὲν ὅλην διάνοιαν, οἷον ὡς Ἐκαταῖος Φησὶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἰσορίας· “Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μυθεῖται”· συνείληψαι γὰρ διάνοια τῷ κῶλῳ ὅλῳ ὅλη, καὶ ἄμφω συγκαταλήγασιν· ἐνίοτε μὲντοι τὸ κῶλον ὅλην μὲν ἔσσυμπεραιοῖ διάνοιαν· μέρος δὲ ὅλης ὅλον. ὡς γὰρ τῆς χειρὸς ἔσσης ὅλου τινός, μέρη αὐτῆς ὅλα ὅλης ἐσιν· οἷον, δάκτυλοι καὶ πῆχεις· ἰδίαν γὰρ περιγραφὴν ἔχει τέτων τῶν μερῶν ἕκαστον, καὶ ἴδια μέρη· ὅτω καὶ διανοίας τινός ὅλης ἔσσης μεγάλης, ἐμπεριλαμβάνοιτ’ ἂν μέρη τινὰ αὐτῆς, ὁλόκληρα ὄντα καὶ αὐτά.

γ. Ωσ.

DEMETRII PHALEREI

De Elocutione.

Quemadmodum poësis dividitur metris; e. g. semimetris, vel hexametris, vel aliis: sic orationem solutam dividunt & distinguunt cola sive membra quae vocantur, quae orationem quodammodo requiescere faciunt: pausaque ipsas & totam denique orationem terminis variis definiunt; quia aliter longa esset, & infinita, & loquentem plane suffocans.

2. Debent sanè sententiam adaequare membra haec. Aliquando quidem totam sententiam; e. g. Hecataeus inquit in principio historiae, *Hecataeus Milesius ita narrat*: comprehensa enim est sententia membro toto tota, amboque simul definunt. Aliquando tamen membrum totam quidem non implet sententiam, partem autem totius totam. Ut enim cum manus sit totum quoddam, partes ipsius totae totius sunt; ceu digiti, & cubiti; propriam enim circumscriptionem habet harum partium unaquaeque & proprias partes: sic etiam sententia quaevis totum quoddam magnum constituens, comprehendere possit partes sui ipsius quaslibet, quae & ipsae sint integrae & absolutae.

A 2

3. Tale

4 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

γ. Ὡς περ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀναβάσεως τῆς Ξενοφώντος τὸ τοῖς τον. “ Δαρεῖς καὶ Παρυσάτιδος,” μέχρι τῆς, “ νεώτερος δὲ Κῦρος,” συντελεσμένη πᾶσα διάνοιά ἐστι· τὰ δὲ ἐν αὐτῇ κῶλα δύο, μέρη μὲν αὐτῆς ἐκάτερον ἐστι· διάνοιά δὲ ἐν ἐκατέρῳ πληρῆται τις, ἴδιον ἔχουσα πέρας οἶον, “ Δαρεῖς καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες” ἔχει γάρ τινα ὁλοκληρίαν ἢ διάνοια αὐτὴ καθ’ αὐτήν· ὅτι “ ἐγένοντο Δαρεῖω καὶ Παρυσάτιδι παῖδες.” καὶ ὡσαύτως τὸ ἕτερον κῶλον, ὅτι “ πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος.” ὥς τε τὸ μὲν κῶλον, ὡς Φημι, διάνοιαν περιέζει τινα πάντα πάντως, ἢ τοι ὅλην, ἢ μέρος ὅλης ὅλον.

δ. Δεῖ δὲ ὅτε πάνυ μακρὰ ποιεῖν τὰ κῶλα· ἐπεὶ τοι γίνεται ἄμετρος ἢ σύνδεσις, ἢ δυσπα-
ρακολύβητος· ὅδε γὰρ ἢ ποιητικὴ ὑπὲρ ἐξάμετρον ἦλθεν, εἰ μήπου ἐν ὀλίγοις. γελοῖον γὰρ τὸ μέτρον ἄμετρον εἶναι, καὶ καταλήγοντος τῆς μέτρου ἐπιλελῆσθαι ἡμᾶς, ἢ ὅτε ἤρξαι. ὅτε δὲ τὸ μῆκος τῶν κῶλων πρέπον τοῖς λόγοις διὰ τὴν ἀμετρίαν· ὅτε ἢ μικρότης, ἐπεὶ τοι γίνετ’ ἂν ἢ λεγομένη ξηρὰ σύνδεσις· οἶον ἢ τοιαύδε. “ ὁ βίος βραχύς, ἢ τέχνη μακρά, ὁ καιρὸς ὀξύς.” κατα-
κεκομμένη

3. Tale quid habemus in initio *Anabasis* Xenophontis. *Ex Dario & Parysatide* usque ad, *minor vero natu Cyrus*, ubi tota sententia est perfecta: quae autem in ipsa sunt membra duo, partes quidem ipsius utrunque eorum est: sententia autem in utroque impletur quaedam, proprium finem habens, ceu *ex Dario & Parysatide nati sunt filii*. Habet enim quandam integritatem sententia ipsa per se ipsam; quod *Dario & Parysatidi nati fuerint filii*: & eodem pacto alterum membrum, quod *major quidem natu Artaxerxes, minor vero Cyrus*. Quare membrum, ut aio, sententiam continebit aliquam omnino, sive totam, sive totius partem totam.

4. Oportet autem neque valde longa membra facere: quia sic efficitur sine mensura compositio, vel talis ut aegre possit aliquis ipsam animo persequi. Neque enim poetica supra hexametrum venit, nisi alicubi in paucis. Ridiculum enim est metrum mensura carere, & desinente metro oblitos nos esse, vel quando inceperit. Neque igitur longitudo membrorum conveniens est orationi, abesset enim debita mensura: neque brevitās, quia sic efficeretur, quae vocatur arida compositio; huiusmodi est, *vita brevis, ars longa, occasio velox*. Abrupta enim videtur haec compositio, & in minutas partes scissa,

6 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

κεκομμένη γὰρ ἔοικεν ἡ σύνθεσις καὶ κεκερματισμένη, καὶ ἔυκαταφρόνητος, διὰ τὸ μικρὰ σύμπαντα ἔχειν.

ε. Γίνεται μὲν οὖν ποτὲ καὶ μακρῷ κώλου καιρὸς οἷον ἐν τοῖς μεγέθεσιν, ὡς ὁ Πλάτων φησί· “τὸ γὰρ δὴ πᾶν τόδε, τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς πορευόμενον ζυμποδηγεῖ καὶ συγκυκλεῖ.” σχεδὸν γὰρ τῷ μεγέθει τῷ κώλῳ συνεζῆρται καὶ ὁ λόγος. διὰ τῆτο καὶ ἐξάμετρον ἥρωον τε ὀνομάζεται ὑπὸ τῷ μήκους, καὶ πρέπον ἥρωσιν· καὶ οὐκ ἂν τὴν Ομήρου Ἰλιάδα πρεπόντως τις γράψειν τοῖς Αρχιλόχῳ βραχέσιν· οἷον, “αχνυμένη σκυτάλη” καὶ, “τίς σᾶς παρήειρε φρένας· ἔδὲ τοῖς Ανακρέοντος τῷ, “Φέρ’ ὕδωρ, Φέρ’ οἶνον, ὦ παῖ.” μεθύοντος γὰρ ὁ ῥυθμὸς ἀτεχνῶς γέροντος, ὃ μαχαμένε ἥρωος.

ς’. Μακρῷ μὲν δὴ κώλῳ καιρὸς γίνοιτ’ ἂν ποτε διὰ ταῦτα, γίνοιτο δὲ αὖ πότε καὶ βραχείος οἷον, ἢ τοι μικρόν τι ἡμῶν λεγόντων, ὡς ὁ Ξενοφῶν φησὶν· ὅτι ἀΦίκονίῳ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν· “οὗτος δὲ ἦν, μέγας μὲν ὃ, καλὸς δέ.” τῇ γὰρ σμικρότητι καὶ ἀποκοπῇ τῷ ῥυθμῷ, συνανεφάνη καὶ ἡ σμικρότης τῷ ποταμῷ καὶ ἡ χάρις, εἰ δὲ ἔτως ὑπερεκτείνας αὐτὸ,

DE ELOCUTIONE. 7

scissa, & talis ut contemni merito possit, quia pusilla cuncta habet.

5. Ufu igitur evenire potest ut membrum longiusculum requirat oratio, e. g. in rebus grandioribus, quomodo etiam Plato dicit, *Jam enim universum hunc mundum Deus ipse alias quidem dirigit atque agitatum circumrotat*, ferme enim una cum membri amplitudine oratio ipsa attollitur. Propterea hexametrum ab amplitudine ejus dicitur carmen heroicum & heroibus conveniens: & nullo modo aliquis Homeri Iliadem, ita ut deceret, scriberet Archilochi brevibus; e. g. *epistola lugubris*, & aliquis *mentem tuam eripuit*; neque illis Anacreontis, *Affer aquam, mi puer, affer vinum*. Numeri enim sunt plane temulenti senis, non pugnantis herois.

6. Longi quidem jam membri occasio fieret aliquando propter haec; existeret etiam contra aliquando brevis: ex. gr. rem aliquam parvam exponentibus nobis, ut Xenophon inquit, quod venerunt Graeci ad Teleboam fluvium: *hic autem erat non quidem magnus, sed tamen pulcher*: una enim cum parvitate, & praecisione numeri, apparuit parvitas fluvii & venustas. Si autem illud nimis extendisset & hoc modo dixisset, *Hic autem magnitudine quidem*

8 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

αὐτὸ, εἶπεν, “ οὗτος δὲ μεγέθει μὲν ἦν ἐλάττω τῶν πολλῶν, κάλλει δὲ ὑπερβάλλειο πάντας,” τῷ πρέποντος ἀπετύλχανεν ἂν, καὶ ἐγίνετο ὁ λεγόμενος ψυχρός. ἀλλὰ περὶ ψυχρότητος μὲν ὕστερον ἐρῶμεν.

ζ. Τῶν δὲ μικρῶν κώλων καὶ δεινότητι χρησίς ἐστι· δηνότερον γὰρ τὸ ἐν ὀλίγῳ πολὺ ἐμφαινόμενον καὶ σφοδρότερον· διὸ καὶ οἱ Λάκωνες βραχυλόγοι ὑπὸ δηνότητος· καὶ τὸ μὲν ἐπιτάσσειν σύντομον καὶ βραχὺ, καὶ πᾶς δεσπότης δέλω μονοσύλλαβος. τὸ δὲ ἱκετεύειν μακρόν, καὶ τὸ ὀδύρεσθαι. αἰλιταί, καθ’ Ὁμηρον, καὶ χωλαὶ καὶ ῥυσσαι ὑπὸ βραδυτήτος, τουτέστιν ὑπὸ μακρολογίας· καὶ οἱ γέροντες μακρολόγοι διὰ τὴν ἀσθένειαν.

η. Παράδειγμα δὲ βραχείας συνθέσεως, τὸ, “ Λακεδαιμόνιοι Φιλίππῳ. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ.” πολὺ γὰρ δεινότερον φαίνεται ῥηθὲν ἔτῳ βραχείως, ἢ εἴπερ αὐτὸ μακρῶς ἐκτείναντες, εἶπον, “ ὅτι ὁ Διονύσιος ποτὲ μέγας ὢν τύραννος, ὥσπερ σὺ, ὅμως νῦν ἰδιοτεύων, οἰκεῖ Κόρινθον.” ὃ γὰρ ἔτι διὰ πολλῶν ῥηθὲν ἐπιπλήξει ἐώκει, ἀλλὰ διηγήματι, καὶ μᾶλλον τινι διδάσκοντι, ὅκ ἐκφοβῶντι· ἔτῳς ἐκτεινόμενον ἐκλύεται

τῷ

dem erat minor multis, pulchritudine autem superabat omnes, ex decoro excidisset: & extitisset illud quod vocatur frigidum [in oratione.] Sed de frigido postea erit dicendum.

7. Parvorum autem membrorum etiam in graviore dicendi genere usus est: gravius enim & vehementius dicitur id quod paucis verbis multa exprimit: unde & Lacones sunt breviloquentes, gravitate ipsos impellente; & imperare concisum, & breve; & omnis dominus iussa sua monosyllabis enunciat servo. Supplicandi autem plorandique ratio prolixa est. Preces, docente hoc Homero, & claudae & rugosae sunt ob tarditatem, hoc est ob longitudinem sermonis; & senes longi in oratione propter imbecillitatem.

8. Exemplum autem brevis compositionis illud, *Lacedaemonii Philippo. Dionysius in Corintho.* Multo enim gravius apparet esse dictum sic breviter, quam si, ipso in longum producto, dixissent, quod *Dionysius quondam magnus tyrannus existens, quemadmodum tu, tamen nunc privatus habitat Corinthi.* Neque enim amplius, multis verbis expositum, increpationi simile fuisset, sed narrationi, & potius, cuidam docenti, non terrenti; adeo iracundum illud orationis nimia prolixitate

10 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τῷ λόγῳ τὸ θυμικόν, καὶ σφοδρόν. ὥσπερ τὰ
 θηρία συσρέφαντα ἑαυτὰ μάχεται τοιαύτη
 τις ἂν εἴη συσροφὴ καὶ λόγῳ, καθάπερ ἐσπει-
 ραμένῃ πρὸς δεινότητα.

Ζ. Ἡ δὲ τοιαύτη βραχύτης κατὰ τὴν
 σύνθεσιν, κόμμα ὀνομάζεται· ὀρίζονται δὲ αὐ-
 τὸ ὧδε· Κόμμα ἐστὶ τὸ κώλυ ἐλάττω· οἷον τὸ
 προειρημένον, τό, τε “Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ,” καὶ
 τὸ, “γνώθι σεαυτὸν,” καὶ τὸ, “ἐπε Θεῷ,” τὰ
 τῶν σοφῶν. ἔστι γὰρ καὶ ἀποφθεγματικὸν ἢ βρα-
 χύτης, καὶ γνωμολογικόν, καὶ σοφώτερον τὸ ἐν
 ὀλίγῳ πολλὴν διάνοιαν ἡθροΐσθαι· καθάπερ ἐν
 τοῖς σπέρμασι δένδρων ὅλων δυνάμεις. εἰ δὲ
 ἐκτείνονται τις τὴν γνώμην ἐν μακροῖς, διδασκα-
 λία γίνεται τις καὶ ῥητορία ἀντὶ γνώμης.

1. Τῶν μὲν τοι κώλων καὶ κομμάτων τοιού-
 των συντιθεμένων πρὸς ἄλληλα, συνίστανται αἱ
 περίοδοι ὀνομαζόμεναι· ἔστι γὰρ περίοδος, σύη-
 μα ἐκ κώλων ἢ κομμάτων εὐκαίαστρόφων, πρὸς
 τὴν διάνοιαν τὴν ὑποκειμένην ἀπηρτισμένον· οἷ-
 ον, “μάλισα μὲν εἵνεκα τῷ νομίζεῖν συμφέρεῖν
 τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἴτα καὶ τῷ
 παιδὸς εἵνεκα τῷ Χαβρίῳ, ὡμολόγησα τέτοις,
 ὥς ἂν οἷός τε ὦ, συνερεῖν.” αὕτη γὰρ ἡ περίο-
 dos

tate dissolvitur. Quemadmodum belluae cum se contorserint, pugnant: hujuscemodi quaedam est orationis conversio, quae in gyrum torta sit ob gravitatem.

9. Hujuscemodi autem brevitās in compositione *comma* nominatur. Definiunt autem ipsum sic; *comma est, quod membro minus est; veluti quod antea dictum est: Dionysius in Corintho, & illud nosce teipsum, & sequere Deum, quae sapientum dicta sunt. Talibus enim sententiosè & acutè dictis mirè convenit brevitās, & majoris est sapientiae multum sententiā in parvo colligere; quemadmodum in seminibus arborum totarum inest vis: si autem extenderet aliquis in multis, docendi ratio, & orandi fieret pro sententia.*

10. Ex membro vero, & commatibus hujuscemodi compositis inter se, constant *periodi* appellatae. Est enim periodus coagmentatio ex membris vel commatibus volubilibus ad sententiam quae subest adaequatam e. g. *Ego quidem, tum maxime quod e republica esse judicavi, ut ista lex abrogaretur; tum propter Chabriae filium, promisi me hisce, pro virili parte, patrocinatorum. Haec enim periodus ex tribus membris constans,*

12 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δος ἐκ τριῶν κώλων ὕσα, καμπὴν τέ τινα καὶ συστροφὴν ἔχει κατὰ τὸ τέλος.

ια. Αριστοτέλης δὲ ὀρίζεται τὴν περίοδον ὕτως· “περίοδος ἐστὶ λέξις ἀρχὴν ἔχουσα καὶ τελευτήν,” μάλα καλῶς καὶ πρεπόντως ὀρισάμενος· εὐδὺς γὰρ ὁ τὴν περίοδον λέγων, ἐμφαίνει ὅτι ἤρκαται ποθεῖν, καὶ ἀποτελευτῆσαι ποιεῖ, καὶ ἐπείχεται εἰς τι τέλος· ὥσπερ οἱ δρομεῖς ἀφεθέντες· καὶ γὰρ ἐκείνων συνεμφαίνεται τῇ ἀρχῇ τῆ δρόμου τὸ τέλος. ἔνθεν καὶ περίοδος ὠνομάσθη, ἀπεικασθεῖσα ταῖς ὁδοῖς ταῖς κυκλοειδέσι καὶ περιωδευμέναις. καθόλου γὰρ ὕδεν ἡ περίοδος ἐστὶ, πλὴν ποιά σύνθεσις. εἰ γὰρ λυθεῖη αὐτῆς τὸ περιωδευμένον καὶ μέλαςυντεθεῖη, τὰ μὲν πράγματα μενεῖ τὰ αὐτὰ, περίοδος δὲ ἔκ ἐστι· οἷον εἰ τὴν προειρημένην τις τῇ Δημοσθένους περίοδον ἀνατρέψας εἴποι ὧδέ πως, “συνερῶ τέτοις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φίλος γὰρ μοι ἐστὶν ὁ υἱὸς Χαβρίας, πολὺ δὲ μᾶλλον τέττις ἢ πόλις, ἢ συνειπεῖν με δίκαιόν ἐστιν” ὃ γὰρ ἔτι ὕδαμῦς ἡ περίοδος εὐρίσκεται. Γένεσις δὲ αὐτῆς ἡδε.

ιβ. Τῆς ἐρμηνείας ἡ μὲν ὀνομάζεται κατεστραμμένη· οἷον ἡ κατὰ περίοδους ἔχουσα, ὡς ἡ τῶν Ἰσοκρατείων ῥητῶν καὶ Γοργίου, καὶ Ἀλ-
κιδά-

flexionem quandam & conversionem habet in fine.

11. Aristoteles autem definit periodum sic; *Periodus est dictio, principium habens & finem*; puichrè admodum & aptè ipsam definiens: ilico enim qui periodum dicit, indicat quod duxit principium alicunde, atque alicubi insistere debet, festinatque ad aliquem finem; quemadmodum cursores cum emissi fuerint: etenim unà cum illorum initio, cursus apparet & finis. Hinc & *periodus* appellata est, similitudine ducta a viis in orbem actis & ambitum conficientibus. In summa enim nihil aliud est periodus, nisi certa quaedam [verborum] compositio. Si igitur solvatur ipsius ille ambitus, & aliter componatur, res quidem manebunt eadem, periodus autem amplius non erit; e. g. si quis praedicta Demosthenis periodo eversa sic aliquo modo dicat, *patrocinabor illis & Athenienses, carus enim est mihi Chabriae filius, multo autem illo carior est civitas, cui patrocinari me decet*: non enim amplius periodus ullibi invenitur. Haec autem de ipsius natura & fabrica [dicta sunt].

12. Locutionis autem [duo sunt genera] altera quae tortuosa vocatur, cujusmodi est illa quae ex continuis conflatur periodis, quae reperitur in scriptis Isocratis & Gorgiae, & Alcida-

14 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

κιδάμαντος· ὅλαι γὰρ διὰ περιόδων εἰσὶ συνεχῶν, ὅθεν τι ἑλαττον, ἢ περ ἢ Ὀμήρου ποιήσις δι' εξαμέτρων· ἢ δέ τις διηρημένη ἐρμηνεία καλεῖται, ἢ εἰς κῶλα λελυμένη, ὃ μάλα ἀλλήλοις συνηρημένα· ὡς ἡ Ἑκαταῖς, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν Ἡροδότου, καὶ ὅλως ἡ ἀρχαῖα πᾶσα. παράδειγμα αὐτῆς, “ Ἑκαταῖος Μιλήσιος ὧδε μυθεῖται· τὰ δὲ γράφω ὡς μοι ἀληθέα δοκέει εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοῖοι, ὡς ἐμοὶ φαίνονταί, εἰσιν.” ὥσπερ γὰρ σεσωρευμένοις ἐπ' ἀλλήλοις τὰ κῶλα ἔοικε καὶ ἐπερρώμιμένοις, καὶ ἔκ ἔχουσι σύνδεσιν, ὅδ' ἀντέρεισιν, ὅδε βοηθοῦντα ἀλλήλοις, ὥσπερ ἐν ταῖς περιόδοις.

ιγ. Ἐοικε γοῦν τὰ μὲν περιοδικὰ κῶλα τοῖς λίθοις τοῖς ἀντερείδουσιν τὰς περιφερεῖς σέγας καὶ συνέχουσιν· τὰ δὲ τῆς διαλελυμένης ἐρμηνείας, διερρώμιμένοις πλησίον λίθοις μόνον, καὶ ὃ συσκευμένοις.

ιδ. Διὸ καὶ περιεξεσμένον ἔχει τι ἡ ἐρμηνεία ἢ πρὶν, καὶ εὐσαλές· ὥσπερ καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα, ὧν τέχνη ἐδόκει ἡ συστολή καὶ ἰσχυρότης. ἢ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἐρμηνεία τοῖς Φηδῶν ἔργοις ἤδη ἔοικεν, ἔχουσα τι καὶ μεγαλεῖον καὶ ἀκριβές ἄμα.

ιέ. Δο-

cidamantis; totae namque periodis continen-
tibus conflatae sunt, non minus atque Homeri
poësis hexametris: altera vero locutio voca-
tur *disjuncta*, quae in membra est soluta, non
valde inter se apta, ut Hecataei, & plurima
Herodoti, & demum prisca omnis. Exemplum
hujus est, *Hecataeus Milesius ita narrat: Haec
vero scribo quemadmodum mihi vera esse videntur,
quae a Graecis enim proferuntur, varia sunt &
ridicula, ut mihi videtur*: tanquam enim coa-
cervata membra illa videntur, ac temere con-
jecta, nullam inter se connexionem nec mutu-
am fulturam habentia, neque sibi opem ullam
ferentia, quae omnia sunt in periodis.

13. Similia igitur sunt periodorum membra,
lapidibus fulcientibus tecta fornicata, & jun-
ctione continua, inter se illa constringentibus:
membra vero locutionis disjunctae, lapidibus
juxta se conjectis, non autem ordine constru-
ctis.

14. Unde etiam prisca dicendi ratio lima-
tius quiddam & minutius ornatum habet:
quemadmodum simulacra antiquiora quo-
rum ars [tota] ex contractione & gracilitate
[exquisita] constabat: eorum vero qui secuti
sunt locutio Phidiae operibus jam similis est,
habens quiddam & grande & exquisitum simul.

15. Pro-

16 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

14. Δοκιμάζω γὰρ δὴ ἔγωγε μήτε περιόδοις ὅλον τὸν λόγον συνείρεσθαι, ὡς ὁ Γοργίης· μήτε διαλελύσθαι ὅλον, ὡς τὰ ἀρχαῖα· ἀλλὰ μεμίχθαι μᾶλλον διὰ ἀμφοτέρων. ἔγω γὰρ καὶ ἐγκατάσκευος ἔσαι, καὶ ἀπλῶς ἅμα, καὶ ἐξ ἀμφοῖν ἡδύς· καὶ ἔτε μάλα ἰδιωτικὸς, ἔτε μάλα σοφιστικὸς. τῶν τε τὰς πυκνάς περιόδους λεγόντων, ἐπὶ αἱ κεφαλαὶ ῥαδίως ἐσῶσιν, ὡς ἐπὶ τῶν οἰνωμένων· οἷτε ἀκρόντες ναυτιῶσι διὰ τὸ ἀπίθανον· τότε δὲ καὶ ἐκφωνῶσι τὰ τέλη τῶν περιόδων προειδότες, καὶ προαναβοῶσι.

15. Τῶν δὲ περιόδων αἱ μικρότεραι μὲν ἐκ δυοῖν κώλοιν συντίθενται· αἱ μέγισται δὲ ἐκ τετραλάρων. τὸ δὲ ὑπὲρ τέσσαρα, οὐκ ἔτ' ἂν ἐντὸς εἴη περιδικῆς συμμετρίας.

16. Γίνονται δὲ καὶ τρίκωλοί τινες· καὶ μονόκωλοι, ἃς καλῶσιν ἀπλὰς περιόδους· ὅταν γὰρ τὸ κῶλον μῆκός τε ἔχη καὶ καμπὴν κατὰ τὸ τέλος, τότε μονόκωλος περίοδος γίνεται· καθάπερ ἡ τοιαύτη, “Ἡροδότῃς Ἀλικαρνασσοῦτος ἱστορίας ἀπύοδες ἦδε· καὶ πάλιν, “ἡ γὰρ σαφὴς φράσις πολὺ φῶς παρέχεται ταῖς τῶν ἀκρόντων διανοίαις.”

15. Probo enim ego neque periodis his totam orationem connectere, ut est Gorgiae oratio; neque dissolutam esse totam, ut sunt prisca; verum mixtam esse potius ex ambobus: sic enim & arte fabricata oratio erit, & simplex simul, & ex utrisque jucunda; & neque nimis vulgaris neque nimis arte elaborata. Eorum autem, qui crebris utuntur periodis [in orationibus,] ne vel capita [firmiter & rectè] stare possunt, sed agitantur, ut fit in hominibus temulentis: auditores vero nauseant [artem illam nimiam,] quia nihil ad persuadendum est magis ineptum. Aliquando etiam praevidentes [quo res sit perventura,] clausulas periodorum praeoccupant, & clara voce, ante [ipsum oratorem,] pronunciant.

16. Periodorum autem breviores quidem ex duobus membris constant: longissimae autem ex quatuor. Quod super quatuor est, non amplius intra justam mensuram periodi manet.

17. Periodorum autem, aliae etiam tribus membris, aliae unico tantum membro constant, quas & periodos simplices vocant. Quando etiam membrum, tum longitudinem habuerit, tum flexionem quandam in fine, tunc unius membri periodus fit: cujusmodi est haec, *Herodoti Halicarnassei historiae enarratio haec est*; vel & haec, *Aperta & dilucida oratio, magnum affert lumen, mentibus eorum qui audiunt.* Ex utraque sanè constat
C perio-

18 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

νοίαις· ὑπὸ ἀμφοῖν μέντοι συνίσταται ἡ ἀπλῆ περίοδος, καὶ ὑπὸ τῆς μήκους, καὶ ὑπὸ τῆς καμπῆς, τῆς περὶ τὸ τέλος· ὑπὸ δὲ θατέρου ὑδέποτε.

ιη. Ἐν δὲ ταῖς συνθέτοις περιόδοις, τὸ τελευταῖον κῶλον μακρότερον χρὴ εἶναι, καὶ ὥσπερ περιέχον καὶ περιειληφὸς τὰ ἄλλα· ἔτω γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἔσαι καὶ σεμνὴ περίοδος, εἰς σεμνὸν καὶ μακρὸν λήγῃσα κῶλον· εἰ δὲ μὴ, ἀποκεκομμένη καὶ χωλῇ ὁμοία. παράδειγμα εἴ αὐτῆς τὸ τοῖστον, “οὐ γὰρ τὸ, εἰπεῖν καλῶς, καλόν· ἀλλὰ τὸ, εἰπόντα, δράσαι τὰ εἰρημένα.”

ιβ. Τρία δὲ γένη περιόδων ἔσιν, ἱστορικὴ, διαλογικὴ, ῥητορικὴ· ἱστορικὴ μὲν ἢ μήτε περιηγμένη, μήτ’ ἀνειμένη σφόδρα, ἀλλὰ μεταξὺ ἀμφοῖν· ὡς μήτε ῥητορικὴ δόξειεν καὶ ἀπίθανος διὰ τὴν περιαγωγὴν, τὸ σεμνόν τε ἔχουσα καὶ ἱστορικὸν ἐκ τῆς ἀπλότητος· οἷον ἢ τοιαύδε, “Δαρεῖς καὶ Παρυσάτιδος γίνονται,” μέχρι τῆς, νεώτερος δὲ Κῦρος.” ἐδραία γὰρ τινι καὶ ἀσφαλεῖ καταλήξει ἔοικεν αὐτῆς ἢ ἀπόδεσις.

κ. Τῆς δὲ ῥητορικῆς περιόδου συνεστραμμένον τὸ εἶδος καὶ κυκλικόν, καὶ δεόμενον στρογγύλης φόματος, καὶ χειρὸς συμπεριαγομένης τῷ ῥυθμῷ· οἷον τῆς, “Μάλισα μὲν εἵνεκα τῆς νομίζην συμ-
Φέρειν

periodus simplex, & ex longitudine, & ex flexione prope finem: ex unica vero, [hac vel illa,] nunquam [constare poterit.]

18. In compositis autem periodis, ultimum membrum longius oportet esse, & tanquam continens & complectens caetera: sic enim magnifica erit & gravis periodus, in grave & amplum desinens [membrum:] secus vero, truncae, claudaeque similis. Exemplum autem ipsius est tale: *Non enim pulchre dicere, pulchrum est; sed potius loquentem dicta peragere.*

19. Tria sunt periodorum genera, historica, dialogica, & oratoria: historica quidem, quae neque [artificiose] nimis flexa, neque nimis remissa, sed inter utramque media est, neque ut oratoriam nimis redoleat, atque ita sit a persuadendo aliena, propter nimiam artem in flexione, sed grave quid, & historia dignum, ex simplicitate habeat: qualis est haec. *Ex Dario & Parysatide usque ad, natu minor vero Cyrus.* Terminatio enim ejusdem, basi cuidam stabili & firmissimae similis videtur.

20. Forma autem periodi oratoriae est sinuosa & in orbem flexa, & quae egeat rotundo ore, & manu, quae una cum ipsius numero circumagatur: ceu hujus, *Ego quidem, tum maxime quod e republica esse judicavi,*

20 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

φέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τῷ παιδὸς εἵνεκα τῷ Χαβρίῃ, ὡμολόγησα τέτοις, ὡς ἂν οἶός τε ᾧ, συνερεῖν." σχεδὸν γὰρ εὐθὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἡπερίοδος ἡ τοιαύδε συνεστραμμένον τι ἔχει, καὶ ἐμφαίνον ὅτι ἐκ ἂν ἀπολήξειεν εἰς ἀπλοῦν τέλος.

κα. Διαλογικὴ δὲ ἐστὶν ἡ περίοδος, ἡ ἔτι ἀνεμμένη καὶ ἀπλυστέρα τῆς ἱστορικῆς, καὶ μόλις ἐμφαίνουσα ὅτι περίοδος ἐστὶν ὥσπερ ἡ τοιαύδε. " Κατέβην χθρὲς εἰς τὸν Πειραιᾶ," μέχρι τῷ, " ἄτε νῦν πρῶτον ἄγοντες." ἐπέρριπται γὰρ ἀλλήλοις τὰ κῶλα ἐφ' ἑκατέρῳ ἑτερον, ὥσπερ ἐν τοῖς διαλελυμένοις λόγοις· καὶ ἀπολήξαντες, μόλις ἂν ἐννοηθῶμεν κατὰ τὸ τέλος ὅτι τὸ λεγόμενον περίοδος ἦν· δεῖ γὰρ μέλαξὺ διηρημένης τε καὶ κατεστραμμένης λέξεως, τὴν διαλογικὴν περιόδον γράφεσθαι, καὶ μεμιγμένην ὁμοίως ἀμφοτέροις. περιόδων μὲν εἶδη τοσάδε.

κβ. Γίνονται δὲ καὶ ἐξ ἀντικειμένων κώλων περίοδοι· ἀντικειμένων δὲ ἦτοι τοῖς πράγμασιν, οἷον, " πλέων μὲν διὰ τῆς ἡπείρου, πεζέων δὲ διὰ τῆς θαλάσσης." ἢ ἀμφοτέροις, τῇ τε λέξει καὶ τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ ἡ αὐτὴ περίοδος ὧδε ἔχει.

κγ. Κα-

*ut ista lex abrogaretur, tum propter Chabriae filium, promisi, me his pro virili parte patrocina-
turum.* Ferme enim ilico à principio, periodo hujuscemodi sinuosum quiddam habet, & quod ostendit, quod nullo modo desineret in simplicem finem.

21. Dialogica autem periodus est, quae adhuc remissa, & simplicior historica, & obscurè tantum innuens periodum ibi inveniri; cujusmodi est hoc, *Heri in Piraeum descenderam, usque ad, quae tum primum agebant.* Membra enim alia super aliis sunt conjuncta, quemadmodum [ferè] in oratione dissoluta; & cum desierimus, vix intelligemus in fine, id quod dicitur periodum esse: debet enim periodus dialogica, media esse inter disjunctam orationem & contortam, & ex utraque similiter temperata. Tot quidem sunt species periodorum.

22. Fiunt & ex oppositis inter se membris periodi: oppositis autem, sive rebus, ut, *navigans quidem terram continentem, pedibus vero mare perambulans:* vel utrisque, tum verbis tum rebus, quemadmodum eadem periodus se sic habet.

23. Quae

22 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

κγ. Κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα μόνον ἀντικείμενα κῶλα, τοιάδε ἐστὶ, οἷον ὡς ὁ τὴν Ἑλένην παραβαλὼν τῷ Ἡρακλεῖ, φησιν, ὅτι “ τῷ μὲν ἐπίπον· καὶ πολυκίνδυνον τὸν βίον ἐποίησεν· τῆς δὲ περιβλεπὶον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν κατέστησεν.” ἀνίσχεται γὰρ καὶ ἄρδρον ἄρδρω, καὶ σύνδεσμος συνδέσμῳ, ὅμοια ὁμοίοις· καὶ τὰλλα δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· τῷ μὲν ἐποίησεν, τὸ κατέστησεν· τῷ δὲ ἐπίπονον, τὸ περιβλεπτον· τῷ δὲ πολυκίνδυνον, τὸ περιμάχῃον· καὶ ὅλως, ἐν πρὸς ἓν, ὅμοιον παρ’ ὁμοιον, ἢ ἀνταπόδοσις.

κδ. Ἐστὶ δὲ κῶλα, ἃ μὴ ἀντικείμενα ἐμφαίνει τινὰ ἀντίθεσιν, διὰ τὸ τῷ σχήματι ἀντιθέτως γεγράφθαι· καθάπερ τὸ παρ’ Ἐπιχάρμῳ τῷ ποιητῇ πεπαῖγμένον· ὅτι “ τόκα μὲν ἐν τήνοις ἐγὼν ἦν, τόκα δὲ παρὰ τήνοις ἐγὼν.” τὸ αὐτὸ μὲν γὰρ εἶρηται, καὶ ὁδὲν ἐναντίον. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐρμηνείας μεμιγμένος, ἀντίθεσιν τινὰ πλανῶντι ἔοικεν· ἀλλ’ ἕτος μὲν ἴσως γέλωτα ποιῶν ἕτως ἀντέστηκεν, καὶ ἅμα σκώπτων τὸς ῥήτορας.

κε. Ἐστὶ δὲ καὶ παρόμοια κῶλα, ἅτινα παρόμοια δὴ τοῖς ἐπ’ ἀρχῆς· οἷον, “ διωρητοῖτε πέλοντο, παρὰ ῥήτοί τ’ ἐπέεσσιν.” ἢ ὡς ἐπὶ τέλους,
ὡς

23. Quae autem verbis tantum inter se opponuntur membra hujusmodi sunt: ut qui Helenam Herculi contulit, inquit, quod *huic quidem vitam laboriosam valde & periculosam esse voluit, illius vero naturam admiratione dignam & omnimodo expetendam constituit.* Opponitur enim & articulus articulo, & copula copulae, similia similibus: & alia utique eodem modo; illi quidem ἐποίησεν, illud κατέστησεν· illi autem ἐπίπονον, illud περιβλεπτον. illi autem πολυκίνδυνον, illud περιμάχητον· & demum, singula singulis, similia similibus, ex adverso opponuntur.

24. Sunt autem membra quae, quamvis inter se non sunt opposita, quandam tamen oppositionem prae se ferunt, utpote quae sub forma [& specie] oppositionis sint scripta. Tale quid invenitur apud Epicharmum poetam, qui his verbis lusit, *quod alias quidem inter illos versatus sum ego, alias vero apud illos ego sum versatus:* idem enim dictum est, & nihil contrarium. Hoc autem dictionis genus, oppositionem quandam imitans, speciem sophisticam [i. e. quae alios in errorem ducit] prae se fert. Verum hic fortasse risum movere volens, sic oppositionem instituit; simul etiam oratores obliquè mordens.

25. Dantur autem etiam membra sibi mutuo similia, quae vel in principio sunt similia; cujusmodi est, *placabiles erant donis, exorabilesque verbis:* vel in extremo, quemadmodum

24 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὥς ἢ τῷ πανηγυρικῷ ἀρχῇ, “Πολλάκις ἐθαύ-
 μισα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων, καὶ
 τὰς γυμνικὰς ἀγῶνας κατασησάντων.” εἶδος δὲ τῷ
 παρομοίῳ τὸ ἰσόκωλον, ἐπ’ ἃν ἴσας ἔχη τὰ κῶ-
 λα τὰς συλλαβάς· ὡς παρὰ Θεκυδίδου, “ὥς ἔ-
 τε ὧν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον· οἷς
 τε ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι, ἔκ ὀνειδίζοντων· ἰσό-
 κωλον μὲν δὴ τῷτο.

κς. Ομοιοτέλευτα δὲ ἔσι, τὰ εἰς ὁμοία καλα-
 λήγοντα, ἢ τοι εἰς ὀνόματα ταυτά· ὥσπερ ἔχει
 ἐπὶ τῷ, “σύδ’ αὐτὸν καὶ ζῶντα ἔλεες κακῶς,
 καὶ νῦν θανόντα γράφεις κακῶς.” ἢ ὅταν εἰς
 συλλαβὴν καταλήγη τὴν αὐτὴν· ὥσπερ τὰ ἐκ
 τῷ πανηγυρικῷ προειρημένα.

κζ. Χρήσις δὲ τῶν τοιούτων κῶλων ἐπισφα-
 λής· ὅτε γὰρ δεινῶς λέγοντι ἐπιτήδεια· ἐκλύει
 γὰρ τὴν δεινότητά ἢ περὶ αὐτὰ τερθρεῖα καὶ
 φροντίς. δῆλον δ’ ἡμῖν τῷτο ποιεῖ Θεόπομπος·
 κατηγορῶν γὰρ τῶν τῷ Φιλίππῳ φίλων, φησὶν,
 “ἀνδροφόνοι δὲ τὴν φύσιν ὄντες, ἀνδροπόρνοι τὸν
 τρόπον ἦσαν.” καὶ, “ἐκαλοῦντο μὲν ἑταῖροι, ἦ-
 σαν δὲ ἑταῖραι.” ἢ γὰρ ὁμοιότης ἢ περὶ τὰ κῶ-
 λα καὶ ἀντίθεσις, ἐκλύει τὴν δεινότητά διὰ τὴν
 κακοτεχνίαν. θυμὸς γὰρ τέχνης ἔδειται· ἀλλὰ
 δεῖ

modum sese habet initium panegyrici, *Sae-
pius miratus sum [institutum] eorum qui has ce-
lebritates congregarunt, & ludos hosce gymnicos
instituerunt.* Est autem species similitum quae
dicitur isocolon, quando membra syllabas nu-
mero aequales habuerint; ut apud Thucydi-
dem, *Ita neque illis unde sciscitantur, artem e-
am, propter vilitatem, inficiantibus; neque il-
lis, qui scire cupiunt, inhonesti aliquid expro-
brantibus.* Isocolon quidem hoc est.

26. Ομοιοτέλευτα vero sunt quae in simi-
lia desinunt, vel scil. in eisdem voces [inte-
gras;] ut se habent in illo, *Tu vero illi viven-
ti dixisti male, & jam mortuum scriptis vexasti
male:* vel quando in syllabam desierint ean-
dem: ut illa sunt, quae è panegyrico ante di-
cta sunt.

27. Usus autem talium membrorum est ad-
modum lubricus: neque enim acriter dicenti
accommodata sunt: dissolvit enim vim illam,
quod ponitur in ipsis nimium studium & cura.
Planum autem nobis hoc facit Theopompus:
accusans enim Philippi amicos, inquit, *cum
naturâ essent homicidae, moribus erant paed-
erae, et, vocabantur quidem amici, erant
vero potius amicae.* Similitudo enim quae est
in membris & oppositio, dissolvit formam e-
am acrem, propter operam in illis male posi-
tam. Excandescencia enim arte non eget:
verum oportet aliquo modo, naturalia esse in
D hujus.

26 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δεῖ τρόπον τινὰ, αὐτοφυᾶ εἶναι ἐπὶ τῶν τοῖς-
των κατηγοριῶν, καὶ ἀπλᾶ τὰ λεγόμενα.

κη. Οὐτε δῆτα ἐν δεινότητι χρήσιμα τὰ τοι-
αῦτα, ὡς ἔδειξα, ὅτε ἐν πάθεσι καὶ ἡδεσιν ἀ-
πλοῦν γὰρ εἶναι βέλειαι καὶ ἀποίηλον τὸ πά-
θος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἡθος. ἐν γοῦν τοῖς Ἀριστοτέ-
λους περὶ δικαιοσύνης, ὁ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ὀ-
δυρόμενος, εἰ μὲν ὅτως εἴποι, ὅτι “ ποίαν τοιαύ-
την πόλιν εἶλον τῶν ἐχθρῶν, οἷαν τὴν ἰδίαν πό-
λιν ἀπώλεσαν;” ἐμπαθῶς ἂν εἰρηκῶς εἴη καὶ ὀ-
δυρλικῶς· εἰ δὲ παρόμοιον αὐτὸ ποιήσει, “ ποίαν
γὰρ πόλιν τῶν ἐχθρῶν τοιαύτην ἔλαβον, ὁποί-
αν τὴν ἰδίαν ἀπέβαλον,” ὁ μὰ τὸν Δία πάθος
κινήσει, ὃδὲ ἔλεον, ἀλλὰ τὸν καλῶμενον κλαυσι-
γέλωτα· τὸ γὰρ ἐν πενθῶσι παίζειν κατὰ τὴν
παροιμίαν, τὸ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς πάθεσι κα-
κοτεχνεῖν ἐστίν.

κθ. Γίνεσθαι μὲν τοι γε χρήσιμά ποτε, ὡς
Ἀριστοτέλης φησὶν· “ ἐγὼ ἐκ μὲν Ἀθηναίων εἰς
Στάγειρα ἦλθον διὰ τὸν βασιλέα τὸν μέγαν·
ἐκ δὲ Σταγείρων εἰς Ἀθήνας διὰ τὸν χειμῶνα
τὸν μέγαν.” εἰ γοῦν ἀφέλοις τὸ ἕτερον μέγαν,
συναφαιρήσῃ καὶ τὴν χάριν· τῇ γὰρ μεγαληγο-
ρία συνεργοῖεν τὰ τοιαῦτα κῶλα· ὅποια τῶν

Γοργίε

hujuscemodi accusationibus, & simplicia ea quae dicuntur.

28. Neque igitur in vehementi oratione utilia sunt hujuscemodi membra, ut demonstravi, neque in animi motibus & affectibus; simplex enim esse debet, & sine arte [omnis] animi commotio: idem de affectu dicendum. In libris itaque Aristotelis de justitia, qui civitatem Atheniensium deplorat, si sic dixisset, *Qua tali urbe hostium potiti sunt, qualem suam propriamque amiserunt?* cum affectu utique dixisset & lugubriter: si autem παρόμοιον ipsum fecisset, *Quam enim urbem hostium talem ceperunt, qualem suam propriamque projecerunt?* non per Jovem affectum movebit, neque commiserationem, sed potius κλαυσιγέλωτα quod appellant [sive ex lugubri & ridiculo compositum quid:] etenim in lugentibus ludere, ut proverbio fertur, est talia in affectibus susque deque vertere.

29. Sunt tamen utilia quandoque, ut Aristoteles inquit, *Ego quidem relictis Athenis, Stagiram me contuli propter regem magnum, indeque rursus Athenas redii propter hyemem magnam.* Si igitur abstuieris alterum μέγαν, una auferes & venustatem: orationis enim granditati conducunt hujuscemodi membra; qualia sunt Gorgiae & Isocratis multa, in qui-

28. ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Γοργίῳ τὰ πολλὰ ἀντίθετα καὶ τῶν Ἰσοκρά-
τους· περὶ μὲν δὴ τῶν παρομοίων, ταῦτα.

λ. Διαφέρει δὲ ἐνθύμημα περίοδος τῆδε· ὅτι
ἡ μὲν περίοδος, σύνδεσις τίς ἐστι περιηγμένη, ἀφ'
ἧς καὶ ὠνόμασαι· τὸ δὲ ἐνθύμημα ἐν τῷ δια-
νοήματι ἔχει τὴν δύναμιν καὶ σύστασιν. καὶ ἔστιν
ἡ μὲν περίοδος κύκλος τῷ ἐνθυμήματι ὡς περὶ καὶ
τῶν ἄλλων πραγμάτων· τὸ δ' ἐνθύμημα διάνοια
τις, ἥτοι ἐκ μάχης λεγομένη ἐν ἀκολουθίας
σχήματι.

λα. Σημεῖον δέ, εἰ γὰρ διαλύσεις τὴν σύν-
δεσιν τῷ ἐνθυμήματι, τὴν μὲν περίοδον ἠφάνισας,
τὸ δ' ἐνθύμημα ταυτὸν μένει· οἷον εἴ τις τὸ πα-
ρὰ Δημοσθένει διαλύσειεν ἐνθύμημα τὸ τοῖτον·
“ ὡς περὶ γὰρ εἴ τις ἐκείνων ἐάλω, σὺ τὰ δ' ἐκ αὐ-
τῶν ἔγραψας· ἔτι αὖ σὺ νῦν ἀλῶς, ἄλλος δ' ἔγραψε.”
διαλύσει δὲ ἔτι, “ μὴ ἐπιτρέπετε τοῖς τὰ πα-
ράνομα γράφουσιν· εἰ γὰρ ἐκωλύοντο, ἐκ αὐτῶν νῦν ἔ-
τος ταῦτα ἔγραφεν. ἔδ' ἕτερος ἔτι γράψῃ, τέ-
τος νῦν ἀλῶντος.” ἐνταῦθα τῆς περιόδου μὲν ὁ κύ-
κλος ἐκλύεται, τὸ δ' ἐνθύμημα ἐν ταυτῷ μένει.

λβ. Καὶ καθόλου δὲ τὸ μὲν ἐνθύμημα, συλ-
λογισμός τις ἐστὶ ρητορικός· ἡ περίοδος δὲ, σαλλο-
γίζεται μὲν ἕδεν, σύσκειται δὲ μόνον. καὶ περι-
όδος

bus contraria contrariis opponuntur. De similibus igitur membris, haec.

30. Differt autem enthymema à periodo hoc pacto; quod periodus quidem, est compositio quaedam in orbem flexa, unde & nomen habet: enthymema autem in sententia vim suam & constitutionem habet. Et est periodus quidem orbis enthymematis, ut & aliarum rerum; enthymema autem est sententia quaedam, quae scil. verbis contrariis [& sibi mutuo quasi pugnantis] enunciatur sub consequentiae forma & specie.

31. Argumentum autem huius rei illud est, quod si dissolveris compositionem enthymematis, periodum quidem deleveris, enthymema autem idem manet: e. g. si quis hoc, quod apud Demosthenem est, enthymema dissolverit, *Nam ut si quis eorum damnatus esset, tu hoc non scripsisses: ita damnatus si fueris, non scribet alius:* dissolverit autem hoc pacto, *Nolite illis qui injusta scribunt, condonare, si enim coerciti fuissent, iste non haec nunc scripsisset: neque scribet alius si ille damnatus fuerit.* Hic periodi quidem orbis ille dissolvitur; enthymema autem in eodem statu manet.

32. Et ad summam quidem enthymema, syllogismus quidam est oratorius; periodus autem nullam ratiocinationem in se continet, sed simpliciter tantum ponitur. Et periodos quidem

30 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὁδὸς μὲν ἐν παντὶ μέρει τῷ λόγῳ τίθεμεν, οἷον ἐν τοῖς προοιμίοις· ἐνδυμήματα δὲ ἔκ ἐν παντί. καὶ τὸ μὲν ὥσπερ ἐπιλέγειν, τὸ ἐνδυμήμα· ἡ περίοδος δὲ αὐτόθεν λέγεται· καὶ τὸ μὲν οἷον συλλογισμὸς ἐστὶν ἀτελής· ἡ δὲ ὅτε ὅλον τι, ὅτε ἀτελὲς συλλογίζεται.

λγ. Συμβέβηκε μὲν ἔν τῳ ἐνδυμήματι καὶ περιόδῳ εἶναι, διότι, περιοδικῶς σύλκεται· περίοδος δ' ἔκ ἐστὶν ὥσπερ τῷ οἰκοδομημένῳ συμβέβηκε μὲν καὶ λευκῷ εἶναι, ἂν λευκὸν ἦ· τὸ οἰκοδομώμενον δ' ἔκ ἐστὶ λευκόν· περὶ μὲν δὴ διαφορᾶς ἐνδυμήματος καὶ περιόδου εἴρηται.

λδ. Τὸ δὲ κῶλον Ἀριστοτέλης ὅτως ὀρίζει, “κῶλόν ἐστι τὸ ἕτερον μέρος περιόδου· εἴτα ἐπιφέρει, Γίνεται δὲ καὶ ἀπλὴ περίοδος.” ὅτως ὀρισάμενος, “τὸ ἕτερον μέρος,” δίκωλον ἐβέλετο εἶναι τὴν περίοδον δηλονότι. ὁ δὲ Ἀρχέδημος συλλαβῶν τὸν ὅρον τῷ Ἀριστοτέλει, καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τῷ ὅρῳ, σαφέστερον καὶ τελεώτερον ὅτως ὥρισατο, κῶλόν ἐστιν ἥτοι ἀπλὴ περίοδος, ἢ συνδέτερον περίοδος μέρος.

λε. Τὶ μὲν ἔν ἀπλῇ περιόδῳ, εἴρηται. συνδέτερον δὲ φήσας αὐτὸ περίοδος μέρος, ὃ δυσὶ κῶλοις τὴν περίοδον ὀρίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ τρισὶ καὶ πλείο-

quidem in omni parte orationis ponimus, ceu in proemiis; enthymemata autem non in omni. Et enthymema quidem venit quasi post aliud quid [quocum connectitur;] periodus autem per se enunciatur; & illud quidem est syllogismus imperfectus; haec autem nullam omnino ratiocinationem, neque totam neque ex parte in se continet.

33. Potest quidem accidere enthymemati, ut sit etiam periodus, quando scilicet periodico flexu compositum fuerit; à periodo autem differt: quemadmodum aedificio cuidam accidit ut sit album; (si modo sit illius coloris;) aedificium autem non est albedo. De discrimine quidem inter enthymema & periodum dictum est.

34. Membrum autem Aristoteles sic definit, *Membrum est altera pars periodi*; deinde addit, *Fit autem & simplex periodus*. Cum sic definierit, *Altera pars*, bimembrem scilicet voluit esse periodum. Archedemus autem definitionem Aristotelis, & additamentum definitionis conjungens, planius & perfectius sic definivit, *Membrum est sive simplex periodus, sive compositae periodi pars*.

35. Quid igitur simplex periodus sit, jam dictum est. Cum autem dixerit membrum esse periodi compositae partem, periodum non duobus membris, sed & tribus & pluribus

πλείοσιν· ἡμεῖς δὲ μέτρον μὲν περιόδου ἐκτεθεί-
μεθα. νῦν δὲ περὶ τῶν χαρακτήρων τῆς ἐρ-
μηνείας λέγωμεν.

λς. Εἰσὶ δὲ τέσσαρες οἱ ἅπλοῖ χαρακτήρες,
ἰσχνὸς, μεγαλοπρεπής, γλαφυρὸς, δεινός· καὶ λοι-
πὸν οἱ ἐκ τῶν μιγνύμενοι· μίγνυνται δὲ, ὡς πᾶς
παντὶ, ἀλλ' ὁ γλαφυρὸς μὲν, καὶ τῷ ἰσχνῷ καὶ
τῷ μεγαλοπρεπεῖ· καὶ δεινὸς δὲ ὁμοίως ἀμφοτέ-
ροις· μόνος δὲ ὁ μεγαλοπρεπής τῷ ἰσχνῷ ὡς μί-
γνυται, ἀλλ' ὥσπερ ἀντίθετον καὶ ἀντίκεισθον
ἐναντιωτάτῳ· δι' ὃ δὴ καὶ μόνους δύο χαρακτήρας
τινὲς ἄξιόν ἐστιν εἶναι τέττας, τῶν δὲ λοιπῶν δύο μέγα-
ζον τῶν· τὸν μὲν γλαφυρὸν τῷ ἰσχνῷ προσné-
μοντες μᾶλλον, τῷ δὲ μεγαλοπρεπεῖ τὸν δεινόν·
ὡς τῷ γλαφυρῷ μὲν μικρότητά τινα καὶ κομψίαν
ἔχοντος· τῷ δεινῷ δὲ, ὄγκον καὶ μέγεθος.

λζ. Γελοῖος δ' ὁ τοιοῦτος λόγος· ὁρῶμεν γάρ
πλὴν τῶν εἰρημένων χαρακτήρων ἐναντίων, πάν-
τας μιγνύμενους πᾶσιν· οἷον τὰ Ὀμήρου τε ἔπη,
καὶ τῶν Πλάτωνος λόγους, καὶ Ξενοφώντος, καὶ
Ἡροδότου, καὶ ἄλλων πολλῶν, πολλὴν μὲν με-
γαλοπρέπειαν καταμεμιγμένην ἔχοντας, πολλὴν
δὲ δεινότητά τε καὶ χάριν. ὥστε τὸ μὲν πλῆ-
θος τῶν χαρακτήρων τοσούτον ἂν εἴη, ὅσον λέ-
λεκται·

bus terminare videtur. Nos autem modum & mensuram justam periodi exposuimus: nunc autem de variis dicendi generibus [sive formis.]

36. Sunt autem quatuor characteres, sive formae simplices, tenuis, magnifica, ornata, gravis: &, quod reliquum est, quae ex his componuntur. Componuntur autem, non omnis cum omni; sed ornata quidem & cum tenui, & cum magnifica; & gravis eodem pacto cum utraque: sola autem magnifica cum tenui non componitur; sed hae duo sibi mutuo adversantur, & adverso quasi fronte inter se pugnant, quam maxime utique contrariae. Quam ob rem formas hasce tantum duas esse volunt nonnulli; duas autem reliquas in medio inter utramque ponunt: ornatam quidem tenui tribuentes magis, magnificae autem gravem: quasi ornata in se habeat exilitatem quandam & elegantiam, gravis vero molem & magnitudinem.

37. Ridicula autem haec ratio est. Videmus enim, si formas contrarias jam memoratas excipias, omnes misceri cum omnibus; ceu Homeri carmina, & Platonis orationes, & Xenophontis, & Herodoti, & aliorum multorum, multam quidem magnificentiam permixtam habent, multamque gravitatem & venustatem. Tot itaque sunt characteres sive formae, quot jam memoravimus; explicatio au-

E

tem

34 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λεκται· ἐρμηνεία δὲ ἐκάσῳ πρέπυσσα, γένοιτ' ἂν τοιαύδε τις.

λη. "Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῆ μεγαλοπρεπῆς, ὅνπερ νῦν λόγιον ὀνομάζουσιν. ἐν τρισὶ δὴ τὸ μεγαλοπρεπές, διανοία, λέξει, τῷ συλκεῖσθαι προσφύρως. σύνθεσις δὲ μεγαλοπρεπῆς, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης, ἡ παιωνική. παίωνος δὲ εἶδη δύο· τὸ μὲν προκαταρκτικόν, ὃ ἄρχει μὲν μακρὰ, λήγῃσι δὲ τρεῖς βραχεῖαι, οἷον τὸ τοιόνδε, "ἤρξατο δέ." τὸ δὲ καταληκτικόν, διατέρω ἀντίστροφον, ὃ τρεῖς μὲν βραχεῖαι ἄρχῃσι, λήγει δὲ μία μακρὰ, ὥσπερ τὰ Ἀράβεια.

λθ. Δεῖ δὲ ἐν τοῖς κώλοις τῆ μεγαλοπρεπῆς λόγῳ, τὸν προκαταρκτικὸν μὲν παίωνα ἄρχειν τῶν κώλων, τὸν καταληκτικὸν δὲ ἐπεσθαι. παρὰδειγμα δὲ αὐτῶν τὸ Θεκυδίδειον τόδε, "ἤρξατο δὲ τὸ κακὸν ἐξ Αἰθιοπίας" τί ποτ' ἐν Ἀριστοτέλης ἔτῳ διατάξατο; ὅτι δεῖ καὶ τὴν ἐμβολὴν τῆ κώλῃ καὶ ἀρχὴν μεγαλοπρεπῆ εὐθὺς εἶναι καὶ τέλος· τῷτο δὲ ἔσαι, εἰὰν ἀπὸ μακρᾶς ἀρχώμεθα, καὶ εἰς μακρὰν λήγωμεν. φύσει γὰρ μεγαλεῖον ἢ μακρὰ, καὶ προλεγομένη τε πλήσσει εὐθὺς, καὶ ἀπολήγῃσα ἐν μεγάλῳ τινὶ καταλείπει

tem, unicuique conveniens, sit huiusmodi quaedam.

38. Incipiam autem à magnifico, quem quidem nunc nominant λόγιον χαρακτῆρα. Ex tribus autem rebus constat magnificum, sententia, locutione, constructione verborum apta. Compositio autem magnifica, ut inquit Aristoteles, est quae constat è paeonibus. Paeonis autem species duae, prior est procatactica, [sive quae initiis sententiarum convenit,] quae à longa incipit syllaba, & in tres breves definit, quale est ἤρξατο δέ, altera vero huic opposita est catalectica [i. e. clausulis congruens,] quae à tribus brevibus oritur, & ultimam producit, ut, τὰ Ἀράβεια.

39. Oportet autem in membris magnificae orationis, procatacticum paeonem initium esse membrorum, catalecticam autem in extremo poni. Exemplum ipsorum est Thucydidium hoc, ἤρξατο δὲ τὸ κακὸν ἐξ Αἰθιοπίας i. e. *Ortum habuerat pestilentia ex Aethiopia.* Qua igitur potissimum de causa Aristoteles sic praecepit? quoniam oportet, etiam primam membri frontem & initium, ilico magnificum quid in se habere, nec non & finem; hoc autem fiet, si à longa inceperimus, & in longam desierimus: naturâ enim syllaba longa grande quid habet, & in principio enunciata statim ferit; [sententiam] autem claudens, in amplo

E 2

quodam

36 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λείπει τὸν ἀκρόντα. πάντες γοῦν ἰδίως τῶν τε
πρώτων μνημονεύομεν καὶ τῶν ὑσάτων, καὶ ὑπὸ
τέτων κινέμεθα· ὑπὸ δὲ τῶν μεταξὺ, ἑλατίον,
ὥσπερ ἐλκρυπιομένων ἢ ἐναφανιζομένων.

μ. Δῆλον δὲ τῷτο ἐν τοῖς Θεκυδίδος· σχεδὸν
γὰρ ὅλως τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐν πᾶσιν αὐτῷ ποι-
εῖ ἢ τῷ ῥυθμῷ μακρότης· καὶ κινδυνεύει τῷ ἀν-
δρὶ τέτῳ παντοδαπῷ ὄνλος τῷ μεγαλοπρεπῆς,
αὕτη ἢ σύνθεσις μόνη, ἢ καὶ μάλιχα, περιποι-
εῖν τὸ μέγιστον.

μα. Δεῖ μέντοι λογίζεσθαι, ὅτι καὶ μὴ ἀ-
κριβῶς δυνάμεθα τοῖς κώλοις περιτιθέναι τῆς
παίωνας, ἐνδεῖν καὶ ἐνδεῖν ἀμφοτέρως, παιωνικήν
γε πάντως ποιησόμεθα τὴν σύνθεσιν· οἶον, ἐκ
μακρῶν ἀρχόμενοι, καὶ εἰς μακρὰς καταλήγον-
τες. τῷτο γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης παραγγέλλειν ἐ-
οικεν· ἄλλως δὲ τὸ διίτὸν τῷ παίωνος τέλεχνο-
λογηκέναι ἀκριβείας ἕνεκα. διόπερ Θεόφραστος
παράδειγμα ἐκτέθειται μεγαλοπρεπείας τὸ τοι-
ῷτον κῶλον, “ τῶν μὲν περὶ τὰ μηδενὸς ἄζια φιλο-
σοφόντων.” ὃ γὰρ ἐκ παιῶνων ἀκριβῶς, ἀλλὰ παι-
ωνικὸν τί ἐστὶ. παραλαβῶμεν τοι τὸν παίωνα εἰς
τῆς λόγους, ἐπειδὴ μικτός τις ἐστὶ καὶ ἀσφαλέσε-
ρος·

quōdam sono relinquit auditorem. Omnes etenim praecipuè primorum & postremorum recordamur, & ab his movemur: ab his, autem, quae interjecta sunt, minus, quoniam illa quasi cooperiuntur & obscurantur.

40. Hoc autem liquidò apparet in scriptis Thucydidis, granditatem enim omnem fere in omnibus apud illum gignit longitudo numerorum; & forte dici potest, cum huic viro ubique sit magnificum quiddam, compositionem hanc solam, vel saltem praecipue illud amplum & splendidum gignere.

41. Animadvertere quidem debemus, quod si non accurate valeamus membris adponere paeonas, utrinque ambos, more tamen paeonico compositio omnino strui debet, scil. à longis erit incipiendum, & in longas desinendum. Hoc enim & Aristoteles praecipere videtur: quamvis & duplicis illius paeonis usum commonstravit, propter majorem in artis regulis tradendis perfectionem. Quapropter Theophrastus exemplum ponit magnificentiae in oratione hoc membrum, τῶν μὲν περὶ τὰ μὴδενὸς ἄξια φιλοσοφόντων, i. e. *de rebus nihili philosophantium*. Non enim è paeonibus exquisitè constat, sed paeonicum quiddam est. Recipiamus igitur paeonem in orationem, quoniam temperatus est [pes] & ab omni lapsu tutus: magnificum illud à syllaba longa acci-

38 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρος· τὸ μεγαλοπρεπὲς μὲν, ἐκ τῆς μακρᾶς λαμβάνων, τὸ λογικὸν δὲ, ἐκ τῶν βραχείων.

μβ. Οἱ δ' ἄλλοι· ὁ μὲν ἡρώος, σεμνὸς καὶ ἔλογικὸς, ἀλλ' ἡχώδης· ὁ δὲ ἔρρύθμος, ἀλλ' ἄρρύθμος· ὥσπερ ὁ τοιόσδε, “ἦκειν ἡμῶν εἰς τὴν χώραν.” ἡ γὰρ πυκνότης τῶν μακρῶν ὑπερπίπτει τῷ λογικῷ μέτρῳ.

μγ. Οἱ δὲ ἱαμβοὶ εὐτελεῖς, καὶ τῇ τῶν πολλῶν λέξει ὅμοιοι. πολλοὶ γοῦν μέτρα ἱαμβικὰ λαλῶσιν, ἔκ εἰδότες· ὁ δὲ παίων, ἀμφοῖν μέσος καὶ μέτριος, καὶ ὁποῖος συγκεκραμένος. ἡ μὲν δὴ παλαιὰ ἐν τοῖς μεγαλοπρεπέσι σύνθεσις, ὧδ' ἂν πως λαμβάνοιτο.

μδ. Ποιεῖ δὲ καὶ τὰ μήκη τῶν κώλων μέγεθος· οἷον, “Θυκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων.” καὶ “Ἡροδοτὸς Ἀλικαρνασσοῦ ἱστορίας ἀπόδεξις ἦδε.” τὸ γὰρ ταχέως ἀποσιωπᾶν εἰς κῶλον βραχὺ, κατασμικρύνει τὴν τῷ λόγῳ σεμνότην· καὶ ἡ ὑποκειμένη διάνοια μεγαλοπρεπὴς ἦ, καὶ τὰ ὀνόματα.

με. Μεγαλοπρεπὲς δὲ, καὶ τὸ ἐκ περιωγῆς τῇ συζέσει λέγειν· οἷον ὡς ὁ Θυκυδίδης, “ὁ γὰρ

accipiens & illud orationi aptum, à brevibus itidem mutuans.

42. Quod ad alios attinet pedes, heroicus quidem gravis & orationis celeritati non accommodatus, sed sonorus; neque numerosus, sed numerorum varietate destitutus: quemadmodum hic, ἤκειν ἡμῶν εἰς τὴν χώραν. i. e. *in nostram regionem veneram*: crebritas enim longarum syllabarum intra numerorum varietatem non cadit.

43. Iambus autem humilis, & sermoni vulgari similis. Vulgus etenim versus iambicos temere atque inconsulto edit: paeon autem est inter utrumque medius, modulationi aptus, & quasi temperatus. Paeonica igitur compositio in gravi dicendi genere ita quodammodo erit adhibenda.

44. Efficiunt autem & longitudines membrorum magnitudinem; ceu, *Thucydides Atheniensis bellum inter Peloponnesios & Athenienses conscripsit*: &, *Herodoti Halicarnassei historiae enarratio haec est*: subito enim in membrum breve reticere, orationis granditatem imminuit; etiam si sententia, quae subest, magnifica fuerit, nec non & ipsa verba.

45. Magnificum autem est, compositione uti sinuosa, & in orbem circumducta, ut *Thucydides, Fluvius enim Achelous, ex Pindo monte*

40 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

γάρ Αχελῶος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδης ὄρους διὰ Δολοπίας καὶ Αγριανῶν καὶ Αμφιλόχων καὶ διὰ τῆς Ακαρηνικῆς πεδίας ἀνωθὲν παρὰ Στράτον πόλιν ἐς θάλασσαν διεξιείς παρ' Οἰνιάδας, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἀπορον ποιεῖ ὑπὸ τῆς ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν." σύμπασα γάρ ἡ τοιαύτη μεγαλοπρέπεια ἐκ τῆς περιαγωγῆς γέγονεν, καὶ ἐκ τῆς μόγης ἀναπαῦσαι αὐτόν τε καὶ τὸν ἀκρόντα.

μς. Εἶδ' ἔτῳ διαλύσας αὐτὸ εἴποι τις, "ὁ γάρ Αχελῶος ποταμὸς, ῥεῖ μὲν ἐκ Πίνδης ὄρους· ἐκβάλλει δὲ παρ' Οἰνιάδας ἐς θάλασσαν· πρὸ δὲ τῆς ἐκβολῆς, τῶν Οἰνιάδων πεδίον λίμνην ποιεῖ, ὥστ' αὐτοῖς πρὸς τὰς χειμερινὰς ἐφόδους τῶν πολεμίων ἔρυμα καὶ πρόβλημα γίνεσθαι τὸ ὕδωρ." εἰ δὲ τις ἔτῳ μεταβαλὼν ἐρμηνεύσειεν αὐτὸ, πολλὰς μὲν ἀναπαύλας παρέξει τῷ λόγῳ, τὸ μέγεθος δ' ἀφαιρήσεται.

μζ. Καθάρπερ γάρ τὰς μακρὰς ὁδὸς αἱ συνεχεῖς καλαγωγαὶ μικρὰς ποιεῖσιν· αἱ δὲ ἐρημίαι καὶ ταῖς μικραῖς ὁδοῖς ἔμφασιν τινα ἔχουσι μήκους· ταυτὸ δὲ καὶ πῶς τῶν κώλων ἂν γίγνοιτο.

μη. Ποιεῖ δὲ καὶ δυσφωνία συνθέσεως ἐν πολλοῖς μέγεθος· οἷον τὸ, "Αἴας δ' ὁ μέγας αἰὲν

monte decurrens, per Dolopiam, perque Agrianum, Amphilochem, & Acarnensem terras, superne prope urbem Stratum in mare juxta Oeniadas pervolvitur, eorumque urbem aquis restagnantibus circundans, tempore hyemali, omnem vim bellicam arcet, propter aquae inundationem. Univerſa enim haec magnificentia ex circumductu extitit, & ex eo quod vix requievit, & qui dicit & qui audit.

46. Quod ſi hoc pacto, diſſoluto illo, dicat aliquis, *Fluvius enim Achelous ex Pindo ortum ducit: in mare vero juxta Oeniadas influit: prius autem ſolum Oenense ita inundat, ut aqua contra hyemales hoſtium impetus ſit munimentum & propugnaculum: ſi jam quis verbis ita immutatis, illud exponeret, multas quidem pauſas praebebit orationi, granditatem autem omnem inde adimet.*

47. Quemadmodum enim longa itinera, crebra hoſpitia brevia efficiunt; contra autem ſolitudines, in exiguis etiam itineribus ſpeciem quandam praeſentant longitudinis; hoc ipſum in membris orationis contingat neceſſe eſt.

48. Facit autem & aſperitas compoſitionis in multis magnitudinem; ceu illud, *Αἶας δὲ ὁ*

F

μέγας

42 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

αἶεν ἐφ' Ἑκτορι χαλκοκορυσῇ· ἄλλως μὲν γὰρ ἴσως δυσήκοος ἢ τῶν γραμμάτων συμπληξίς· ὑπερβολὴ δ' ἐμφαίνουσα τὸ μέγεθος τῆς ἥρωος. λειότης γὰρ καὶ τὸ εὐήκοον ἐπ' αὐτὴν ἐν μεγαλοπρεπείᾳ χώραν ἔχουσιν, εἰ μὴ πρὸς ἐν ὀλίγοις· καὶ ὁ Θεκυδίδης δὲ πανταχῶς σχεδὸν φεύγει τὸ λεῖον καὶ ὁμαλὲς τῆς συνδέσεως, καὶ αἰεὶ μᾶλλον τι προσκρόνιι ἔοικεν. ὥσπερ οἱ τὰς τραχείας ὁδὸς πορευόμενοι ἐπ' αὐτὴν λέγῃ, ὅτι, “τὸ μὲν δὴ ἔτος ὡς ὠμολόγητο, ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν.” ῥᾶον μὲν γὰρ καὶ ἡδίων ὦδ' ἂν τις εἴπῃ, ὅτι “ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ὄν ἐτύγχανεν” ἀφ' ἡρέο δ' αὐτῶς τὴν μεγαλοπρέπειαν. ὥσπερ γὰρ ὄνομα τραχὺ μέγεθος ἐργάζεται, ἔτω σύνδεσις.

μθ. Ὀνόμαζα δὲ τραχέα τό, τε Κεκραγώς, ἀντὶ τῆς Βοῶν· καὶ τὸ Ρηγνύμενον, ἀντὶ τῆς Φερόμενον· οἷς πᾶσιν ὁ Θεκυδίδης χρῆται, ὅμοια λαμβάνων τὰ τε ὀνόμαζα τῇ συνδέσει, τοῖς τε ὀνόμασι τὴν σύνδεσιν.

ν. Τάσσειν δὲ τὰ ὀνόμαζα χρὴ τόνδε τὸν τρόπον· πρῶτα μὲν τιθέναι τὰ μὴ μάλα ἐναργῆ· δεύτερα δὲ καὶ ὕστατα, τὰ ἐναργέστερα· ἔτω γὰρ
καὶ

μέγας αἰὲν ἔφ' Ἑκτορι χαλκοκορυσῇ. i. e. *Ajax* vero ille magnus semper in *Hectorem* aere-armatum [cupiebat jaculari:] alioquin literarum concursus auribus quidem est ingratus, [illic autem perplacet,] magnopere ostendens herois magnitudinem. Laeve enim illud, & auribus jucundum, non multum in oratione grandi locum habet, nisi alicubi in paucis. Et Thucydides ubique fere fugit laeve illud & aequabile in compositione, & semper potius offendenti ad rem aliquam similis est, quemadmodum qui per asperas vias iter faciunt, ut cum dixerit, *Annus enim ille* (ut omnium confessione constabat) aliorum morborum maxime immunis erit: facilius enim & suavius sic aliquis dixisset, ἀνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ὃν ἐτύγχανεν, sed sustulisset ipsius magnificentiam; quemadmodum enim vox aspera grande quid efficit, ita etiam compositio.

49. Verborum autem asperorum exempla haec sunt, κεκραγώς pro βοῶν, ῥηγνύμενον, pro φερόμενον: quibus omnibus Thucydides utitur, verba compositioni congruentia captans, itidemque, compositionem verbis.

50. Verba autem ordinare oportet hoc pacto: prima quidem ponenda quae non adeo evidentia sunt; secunda autem & postrema, quae evidentiora: sic enim & primum verbum

44 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

καὶ τῷ πρώτῳ ἀκυσόμεθα ὡς ἐναργῆς, καὶ τῷ μετ' αὐτὸ, ὡς ἐναργεστέρος· εἰ δὲ μὴ, δόξομεν ἐξησθενηκέναι, καὶ οἷον καταπεπλωκέναι ἀπὸ ἰσχυροτέρου ἐπὶ ἀσθενέος.

να. Παράδειγμα δὲ, τὸ παρὰ τῷ Πλάτῳ λεγόμενον, ὅτι, “ἐπὰν μὲν τις μουσικῇ παρέχῃ καὶ αὐλεῖν καὶ καλαχεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων” πολὺ γὰρ τὸ δεύτερον ἐναργέστερον τῷ πρώτῳ. καὶ πάλιν προΐων φησιν, “ὅταν δ' ἐπέχων μὴ ἀνίη, ἀλλὰ κηλῇ, τὸ δὴ μετὰ τῷτο ἤδη τήκει καὶ λείβει” τὸ γὰρ λείβει τῷ τήκει ἐμφαντικώτερον, καὶ ἐγγυτέρω ποιήματος· εἰ δὲ προεξήνεγκεν αὐτὸ, ἀσθενέστερον ἂν τὸ τήκει ἐπιφερόμενον ἐφάνη.

νβ. Καὶ Ὁμηρος δὲ ἐπὶ τῷ Κύκλωπος, αἰεὶ ἐπαύξει τὴν ὑπερβολήν, “οὐ γὰρ ἐώκει ἀνδρὶ γε σίλοφάγῳ, ἀλλὰ ρίῳ ὑλήεντι” καὶ προσέειπε “ὑψηλῷ ὄρεος καὶ ὑπερφαινομένους τῶν ἄλλων ὄρων” αἰεὶ γὰρ καὶ τοὶ μεγάλα ὄντα τὰ πρότερον, ἥτις φαίνεται, μειζόνων αὐτοῖς τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιφερομένων.

νγ. Χρῆ δὲ καὶ τὰς συνδέσμους μὴ μάλα ἀνταποδίδοσθαι ἀκριβῶς· οἷον τῷ μὲν συνδέσμῳ, τὸν δὲ

audiemus ut evidens, & quod post ipsum est, ut evidentius. Secus, videbimur defecisse, & tanquam decidisse a validiore ad infirmum.

51. Exemplum autem sit, quod apud Platonem dicitur, quod, *Postquam quis arti musicae permiserit, ut ipsum demulceat, perque aures, in animum harmoniam infundat*: secundum enim multo evidentius priore: & rursus [paululum] progressus inquit, *Quando autem constanter perseveraverit, nunquam remittens, sed continuo animum [grato concentu] demulcens; res jam eo progreditur, ut lique scat plane, fluatque voluptate*: illud enim *λείβει* significantius est, & ad stylum poeticum magis accedit. Si autem in primo loco posuisset, tum illud *τήκει* in secundo loco veniens visum esset infirmius.

52. Et Homerus quidem ubi Cyclopem describit, hyperbolam semper in majus augeat, *Non enim similis erat homini qui frugibus vescitur, sed cacumini sylvofo*: addens praeterea *montis excelsi & super alios montes eminentis*. Semper enim priora, quantumvis magna, minora apparent, cum quae post inferuntur, adeo illa exsuperent.

53. Oportet autem & conjunctiones non valde reddi exquisitae; e. g. conjunctioni *μὲν*, conjunctionem

46 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δέ· μικροπρεπές γὰρ ἡ ἀκρίβεια· ἀλλὰ καὶ ἀ-
τακτοτέρως πως χρῆσθαι. καθάπερ πρὸς Ἀν-
τιφῶν λέγει, “ ἡ γὰρ νῆσος ἦν ἐχομένη, δῆλη μὲν
καὶ πόρρωθεν ἐστὶν ὑψηλὴ καὶ τραχεῖα· καὶ τὰ
μὲν χρήσιμα καὶ ἐργάσιμα μικρὰ αὐτῆς ἐστὶ· τὰ
δὲ ἀργὰ πολλὰ, σμικρὰς αὐτῆς ἔσσης.” τρισὶ γὰρ
τοῖς Μὲν συνδέσμοις εἰς ὃ Δὲ ἀνταποδίδεται.

νθ. Πολλάκις μὲν τοι τεθέντες πως ἐφεξῆς
συνδέσμοι, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα ποιῶσιν. ὥς παρ’
Ὀμήρῳ τῶν Βοιωτικῶν πόλεων τὰ ὀνόματα εὐ-
τελεῖ ὄντα καὶ μικρὰ, ὅσόν τινα ἔχει καὶ μέγε-
θος διὰ τῆς συνδέσμου ἐφεξῆς τοσούτους τεθέντας·
οἷον ἐν τῷ, “ σχοῖνόν τε, σκῶλόν τε, πολύκνη-
μόν τ’ ἐτεωνόν.”

νε. Τοῖς δὲ παραπληρωματικοῖς συνδέσμοις
χρηστέον, ὥς ὡς προσθήκαις κεναῖς, καὶ οἷον
προσφύμασιν ἢ παραξύσμασιν, ὥσπερ τινες τῷ Δὴ
χρῶνται πρὸς ἕδεν καὶ τῷ νῦ, καὶ τῷ ὥτερον,
ἀλλ’ εἰς συμβάλλωνταί τι τῷ μεγέθει τῷ λό-
γῳ.

νς. Καθάπερ παρὰ Πλάτῳ· “ ὁ μὲν δὴ
μέγας ἡγεμὼν ἐν ἑρῶν Ζεὺς.” καὶ παρ’ Ὀμήρῳ,
“ ἀλλ’ ὅτε δὴ πόρον ἴζον εὐρύς ποταμοῖο.”
ἀρκτικός

junctionem δὲ: minutum enim est quidquid exquisitum: sed & negligentius quodammodo ipsis uti debemus. Quemadmodum alicubi Antiphon dicit, *Insula enim ** manifesto quidem, etiam è longinquo, apparet excelsa & aspera, & loca quidem fructifera & exculta pauca sunt; inculta vero sunt multa; cum tamen ipsa insula sit pusilla.* Tribus enim μὲν conjunctionibus, una δὲ redditur.

54. Saepe tamen conjunctiones, aliquo modo deinceps positae, etiam parva efficiunt ut sint magna; ut apud Homerum Boeoticorum oppidorum nomina, cum vilia per se sint & parva, molem quandam habent & magnitudinem, propter conjunctiones deinceps tot positas: ut in illo, *Σχοῖνόν τε Σκῶλόν τε, πολύκνημόν τ' Ετεωνόν.*

55. Expletivis autem conjunctionibus uti oportet, non tanquam additamentis inanibus, & veluti verrucis è corpore excrescentibus, vel [literarum] ductibus inutilibus, quemadmodum quidam copula δὴ utuntur nullum ob finem & νῦν & πρότερον, sed [tum demum hisce uti debemus,] quando magnitudini orationis aliquid conducunt.

56. Quemadmodum apud Platonem, *ὁ μὲν δὴ μέγας, &c. i. e. Magnus quidem ille rector in coelo Jupiter,* & apud Homerum, *ἀλλ' ὅτε*
ὅτ

48 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἀρκτικός γὰρ τεθείς ὁ σύνδεσμος, καὶ ἀποσπασθεὶς τῶν προτέρων τὰ ἔχόμενα, μεγαλειῶν τι εἰργάσατο· αἱ γὰρ πολλαὶ ἀρχαὶ σεμνότηλα ἐργάζονται. εἰδὼς ὧδε εἶπεν, “ ἄλλ’ ὅτε ἐπὶ τὸν πόρον ἀφίκοντο τῷ ποταμῷ,” μικρολογουμένη ἐώκει, καὶ ἔτι ὡς περὶ ἑνὸς πράγματος λέγοντι.

νζ. Λαμβάνεται δὲ καὶ ἐν παθητικοῖς πολλὰκις ὁ σύνδεσμος ἕτος· ὥσπερ ἐπὶ τῆς Καλυψῆς πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, “ Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν’ Ὀδυσσεῦ, οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.” εἰ γοῦν τὸν σύνδεσμον ἐξέλοις, συνεξαίρησεις καὶ τὸ πάθος. καθόλου γὰρ ὥσπερ ὁ Πραξιφάνης φησὶν, ἀντὶ μυγμῶν παρελαμβάνοντο οἱ τοῖςτοι σύνδεσμοι, καὶ σεναγμῶν, ὥσπερ τὸ αἶ αἶ, καὶ τὸ φῆυ, καὶ ποιόν τι ἐστιν, ὡς αὐτός φησι, τὸ, καὶ νῦν κ’ ὀδυρομένοισιν, ἐμφασὶν τινα ἔχον οἰκτρῶν ὀνόματος.

νη. Οἱ δὲ πρὸς ἑδὲν ἀναπληρῶντές φησι τὸν σύνδεσμον, εἰκόασι τοῖς ὑποκριταῖς, τοῖς τὸ καὶ τὸ πρὸς ἑδὲν ἔπος λέγουσιν· οἷον εἴ τις ὧδε λέγει, “ Καλυδῶν μὲν ἦδε γαῖα, Πελοπέας χθονὸς φῆυ ἐν ἀνιπόρθοις πεδί’ ἔχουσ’ εὐδαίμονα, αἶ αἶ” ὡς γὰρ παρέλκει τὸ, αἶ αἶ καὶ τὸ φῆυ ἐνθάδε, ἔτω καὶ ὁ πανταχῶς μάτην ἐμβαλλόμενος σύνδεσμος.

νθ.

δὴ, &c. i. e. *sed quando ad vadum jam venerunt pulchrè fluentis fluvii: inceptiva enim particula ibi posita, & distrahens à superioribus, ea quae sequuntur, grande quid efficit: si autem sic dixisset, ἀλλ' ὅτε ἐπὶ τὸν πόρον ἀφίκοντο τῷ ποταμῷ, similis fuisset cuidam de pusillis rebus loquenti, & de unica tantum re verba facienti.*

57. Sumitur autem & in patheticis saepe conjunctio haec; ceu in illo Calypsonis ad Ulysssem Διογενὲς Λαερτιάδην, &c. i. e. *Inclyte Lertiade versute Ulysses, siccine domum charam in patriam terram [vis proficisci.]* Si igitur conjunctionem sustuleris, una cum ea tolles & affectum. Ad summam enim, quemadmodum Praxiphanes affirmat, pro suspiriis assumebantur hae conjunctiones, & gemitibus, sicut illud αἶ αἶ & illud φεῦ. & quale est, ut ipse inquit, illud, καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισι, quod habet vim ac speciem quandam miserabilis nominis.

58. Qui autem nullam ob rem inferciunt, inquit, copulam, similes sunt histrionibus, qui hoc vel illud, nulla de causa, inserunt, e. g. si quis ita diceret, *Calydon quidem: haec autem regio Pelopeii soli, cheu! fretum ex adverso spectantes agros felices habens, me miserum!* Ut enim abundat illud αἶ αἶ, & illud φεῦ hic, sic & ubique frustra inserta conjunctio.

50 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

νθ. Οἱ μὲν δὴ σύνδεσμοι τὴν σύνδεσιν μεγαλοπρεπῶς ποιεῖσιν, ὡς εἴρηται· τὰ δὲ σχήματα τῆς λέξεως ἔσι μὲν καὶ αὐτὰ συνδέσεώς τι εἶδος. τὸ γὰρ δὴ τὰ αὐτὰ λέγειν δις, διπλῶντα, ἢ ἐπαναφέροντα, ἢ ἀνθυπαλλάσσοντα, διαταξιόμενα καὶ μετασυντιθέντι ὅμοιον. διατακτέον δὲ τὰ πρόσφορα αὐτῶν χαρακτῆρι ἐκάστω· οἷον τῷ μεγαλοπρεπεῖ μὲν, περὶ δὲ πρόκειται, ταῦτα.

ξ. Πρῶτον μὲν τὴν ἀνθυπαλλαγὴν, ὡς Ὀμηρος, “οἱ δὲ δύο σκόπελοι, ὁ μὲν ἔρανὸν εὐρὺν ἰκάνει.” πολὺ γὰρ ἔτω μεγαλειότερον ἐναλλαγείσης πλώσεως, ἢ εἴπερ ἔτως ἔφη, “τῶν δὲ δύο σκοπέλων, ὁ μὲν ἔρανὸν εὐρύν.” συνήθως γὰρ ἐλέγετο, πᾶν δὲ τὸ σύνηδες μικροπρεπές· διὸ καὶ ἀδύνατον.

ξα. Τὸν δὲ Νιρέα, αὐτόν τε ὄντα μικρόν, καὶ τὰ πράγματα αὐτῷ μικρότερα, τρεῖς ναῦς καὶ ὀλίγους ἀνδρας, μέγαν καὶ μεγάλα ἐποίησεν, καὶ πολλὰ ἀντ’ ὀλίγων, τῷ σχήματι διπλῶ καὶ μικτῷ χρησάμενος, ἔξ ἐπαναφορᾶς τε καὶ διαλύσεως. “Νιρεὺς, (γάρ φησι,) τρεῖς νῆας ἄλεν, -- Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς τε, -- Νιρεὺς ὃς κάλλιστος ἀνήρ,” -- ἥτε γὰρ ἐπαναφορὰ τῆς λέξεως ἐπὶ τὸ αὐτὸ

59. Conjunctiones igitur compositionem magnificam faciunt, ut dictum est. Figuræ autem locutionis sunt quidem & ipsæ species quaedam compositionis. Qui enim bis eadem dicit, verbaque conduplicat, vel ad idem verbum saepius in oratione revertit, vel aliud alio commutat, nihil differt ab eo, qui certo verborum ordine construit orationem, & arte quædam componit. Distinctius igitur ante oculos collocare debemus has figuras quæ sunt unicuique dicendi generi accommodatae; magnifico scil. de quo nunc agitur, hæc.

60. Primum quidem anthypallagen, ut Homerus, *Duo autem scopuli, alter quidem ad coelum amplum pertingebat.* Multò enim grandius [profertur,] structura sic immutata, quam si hoc modo dixisset, *Duorum autem scopulorum alter ad coelum.* Ex vulgari enim usu & consuetudine dictum esset, quod autem vulgari usu teritur, id pusillum est, & propterea nihil admiratione dignum in se continet.

61. Nireum autem, ipsum quidem parvum admodum, resque ipsius magis adhuc parvas, tres naves & paucos homines, magnum tamen ipsum, & has itidem magnas effecit, & multas ex paucis, figura duplici usus & quæ ex repetitione & disjunctione esset mixta: inquit enim, *Nireus tres naves ducebat, — Nireus Aglaiae filius, — Nireus vir formosissimus.* — Orationis enim reversio ad idem verbum *Nireum* & disjun-

52 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τὸ ὄνομα τὸν Νιρέα, καὶ ἡ διάλυσις, πληθὺς τ' ἐμφαίνει πραγμάτων, καὶ τοι δύο ἢ τριῶν ὄντων.

ξβ. Καὶ σχεδὸν, ἅπαξ τῷ Νιρέως ὀνομασθέντος ἐν τῷ δράματι, μεμνήμεθα ἔδεν ἦτλον ἢ τῷ Ἀχιλλέως, καὶ τῷ Ὀδυσσεώς, καὶ τοι κατ' ἔπος ἕκαστον λαλῶντων σχεδὸν. αἰτία δ' ἡ τῷ σχήματος δύναμις. εἰδ' ἔτως εἶπεν, “Νιρεὺς ὁ Ἀγλαΐας υἱὸς ἐκ Σύμης τρεῖς νῆας ἤγεν,” παρασεσιωπηκότι ἑώρακε τὸν Νιρέα. ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς ἐσιάσεσι, τὰ ὀλίγα, διαταχθέντα πως, ποικλὰ φαίνεται, ἔτω καὶ τοῖς λόγοις.

ξγ. Πολλαχῶς μέντοι τὸ ἐναντίον τῇ λύσει, ἢ συνάφῃ μεγέθους αἴτιον γίνεται μᾶλλον. οἶον, ὅτι “ἔσρατεύοντο Ἕλληνές τε, καὶ Κᾶρες, καὶ Λύκιοι, καὶ Πάμφυλοι, καὶ Φρύγες.” ἡ γὰρ τῷ αὐτῷ συνδέσμῳ θέσις ἐμφαίνει τι ἄπειρον πληθὺς.

ξδ. Τὸ δὲ τοῦτο, “κυρτὰ, φαληριῶντα,” τῇ ἐξαιρέσει τῷ Καὶ συνδέσμῳ, μεγαλειότερον ἀπέβη μᾶλλον, ἢ εἰ εἶπεν, “κυρτὰ καὶ φαληριῶντα.”

ξε. Τὸ μεγαλεῖον μὲν τοι ἐν τοῖς σχήμασι, τὸ μὴ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς μένειν πλώσεως, ὡς Θουκυδίδης, “καὶ πρῶτος ἀποβαίνων ἐπὶ τὴν ἀποβά-

σαν

ctio, multitudinem quandam rerum prae se fert, quamvis duae tantum tresve sunt.

62. Et ferme, cum semel Nireus sit nominatus in poemate, in memoria tamen nobis haeret non minus atque Achilles & Ulysses, quamvis illi in singulis paene versiculis decantantur. Causa autem hujus est figurae vis. Si autem sic dixisset, *Nireus Aglaiae filius ex Syma tres naves habebat*, visus aliquo modo esset Nireum filuisse. Quemadmodum enim in conviviiis pauca, ordinata aliquo modo, multa videntur, sic & in oratione.

63. In multis tamen locis *connexio* potius, quae disjunctioni est contraria, amplitudinis existit causa, veluti, *militabant Graeci & Carri & Lycii & Pamphylii & Phrygii*. Ejusdem enim conjunctionis appositio prae se fert infinitam quandam multitudinem.

64. Hoc autem ipsum *κυρτὰ, φαληριόωντα*, i. e. [*fluctus*] *tumidi spuma albescentes*, dempta scil. conjunctione grandius evasit quam si dixisset *κυρτὰ καὶ φαληριόωντα*.

65. Amplum sane est in figuris, non in eadem orationis structura manere, ut Thucydides, *ac primus descendere conatus per pontem*
navis

54 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Θραν ἐλείπο· φύχῃσέ τε, καὶ πεσόντος αὐτῷ ἐς τὴν παρεξαιρεσίαν.” πολὺ γὰρ ἔτῳ μεγαλειότερον, ἢ εἴπερ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλῴσεως ἔτῳς ἔφη, ὅτι “ ἐπεσεν εἰς τὴν παρεξαιρεσίαν καὶ ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα.”

Ξς. Καὶ ἀναδίπλωσις δέ πε εἰργάσατο μέγεθος· ὡς Ἡρόδοτος, “ δράκοντες δέ πε (φησὶν) ἦσαν ἐν τῷ Καυκάσῳ μέγεθος, καὶ μέγεθος καὶ πλῆθος.” δις ῥηθὲν τὸ μέγεθος ὅλκον τινὰ τῇ ἐρμηνείᾳ παρέσχε.

Ξζ. Χρῆσθαι μὲν τοι τοῖς σχήμασι μὴ πυκνοῖς· ἀπειρόκαλον γὰρ καὶ παρεμφαίνον τινὰ τῷ λόγῳ ἀνωμαλίαν. οἱ γοῦν ἀρχαῖοι, πολλὰ σχήματα ἐν τοῖς λόγοις τιθέντες, συνηθέστεροι τῶν ἀσχηματίζων εἰσι, διὰ τὸ ἐντέχνως τιθέναι.

ξη. Περὶ δὲ συκρᾶσεως φωνηέντων ὑπέλαβον ἄλλοι ἄλλως. Ἰσωκράτης μὲν γὰρ ἐφυλάττετο συμπλήσσειν αὐτὰ, καὶ οἱ ἀπ’ αὐτῷ. ἄλλοι δὲ τινες ὡς ἔτυχε συνέκρυσαν, καὶ παντάπασι. δεῖ δὲ ἔτε ἡχώδῃ ποιεῖν τὴν σύνθεσιν, ἀτεχνῶς αὐτὰ συμπλήσσειν καὶ ὡς ἔτυχε· διασπασμῷ γὰρ τῷ λόγῳ τὸ τοῖόν τε καὶ διαρρίψῃ ἔοικεν· ἔτε μὴν παντελῶς φυλάσσεσθαι τὴν συνέχειαν τῷ γραμ-

navis [ex vulneribus] animi deliquium passus est, & cadente illo inter remiges & proram. Multo enim grandius profertur, quam si eadem structura servata sic dixisset, quod ante remiges cecidit, & e manu clypeum amisit.

66. Et conduplicatio alicubi effecit magnitudinem, ut Herodotus quodam loco inquit, *dracones autem erant in Caucaſo magnitudine, tum magnitudine, tum multitudine.* Bis enim prolatum μέγεθος amplitudinem quandam orationi addidit.

67. Uti fane figuris oportet non crebris; decori enim ignorantiam & orationis quandam inaequalitatem prodit. Antiqui igitur, quamvis multas figuras in orationibus sparſerunt, propius tamen ad familiarem dicendi rationem accedunt quam qui nunc nullis figuris utuntur, quia artificiosè admodum [ipsas in oratione] ponebant.

68. De concursu autem vocalium alii aliter existimaverunt, Isocrates enim cavebat ipsas committere, & qui ab eo profecti sunt. Alii autem quidam, ut casus tulerat, commiserunt, & usque quaque. Decet autem neque sonoram facere compositionem, temere ipsas committentem, & ut casus tulit; divulsa enim apparebit oratio & in omnem partem dissipata; limatior enim sic erit fortasse com-

positio:

56 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

γραμμαμάτων· λειότερα μὲν γὰρ ἔτι ἔσαι ἴσως ἢ σύνθεσις· ἀμυνοτέρα δὲ καὶ κωφὴ ἀτεχνῶς, πολλὴν εὐφωνίαν ἀφαιρεθεῖσα, τὴν γινόμενην ἐκ τῆς συγκρᾶσεως.

ξθ. Σκεπτόμενον δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ ἡ συνήθεια αὐτὴ συμπλήττει τὰ γράμματα ταῦτα τοῖς ὀνόμασι, καὶ τοι σοχαζομένη μάλιστα εὐφωνίας, οἷον, ἐν τῷ, Αἰακὸς καὶ Χιών· πολλὰ δὲ καὶ διὰ μόνων τῶν φωνηέντων συντίθῃσιν ὀνόματα, οἷον Αἰαίη, καὶ Εὖιος· ἔδεν τε δυσφωνότερα τῶν ἄλλων ἐς ταῦτα, ἀλλ' ἴσως καὶ μισκώτερα.

ο. Τάγε μὴν ποιητικά, οἷον τὸ Ἡέλιος, δηρημένον καὶ συγκρᾶζόμενον ἐπίτηδες, εὐφωνότερόν ἐστι τῷ ἥλιος, καὶ τὸ Ὀρέων, τῷ ὄρων· ἔχει γάρ τινα ἢ λύσις καὶ ἢ σύγκρσις; οἷον ὠδὴν ἐπιγινόμενην. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν συναλοιφῇ μὲν λεγόμενα, δυσφωνα ἦν· διαυρεθέντα δὲ καὶ συγκρᾶσθέντα, εὐφωνότερα· ὡς τὸ, “ Πάντα μὲν τὰ νέα καὶ καλὰ ἐσίν.” εἰ δὲ συναλείψας αἰποῖς, “ καλὰ ἔσιν,” δυσφωνότερον ἔσαι τὸ λεγόμενον καὶ εὐτελέστερον.

οα. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τὰς θεὰς ὑμῶσι διὰ τῶν ἐπτά φωνηέντων οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἡχοῦντες αὐτά·

positio: eadem tamen suavitatis expertior & plane muta, cum multa soni dulcedine privata sit, quae oritur ex tali concursu.

69. Considerandum autem primum, quod & consuetudo ipsa conjungit literas has in nominibus, etsi illa studet in primis suavitati soni; ut, in Αἰακὸς & χιών. multa autem & ex solis vocalibus componit nomina, veluti Αἰαίη & Εὖιος. Nihilo autem asperiora sunt aliis haec, sed fortasse suaviora.

70. In verbis autem poëticis, exempli gratia ἥελιος, ex dissolutione & continuatione vocalium de industria capta, suaviorem sonum habet quam ἥλιος, & ὀρέων quàm ὀρῶν. habet enim dissolutio & continuatio quandam quasi cantilenam [perpetuò] comitantem. Multa autem & alia in coitu literarum dicta aspera erant, divisa autem & concursum passa, suaviora facta sunt: ut illud πάντα μὲν τὰ νέα καὶ καλὰ ἐστίν, i. e. *omnia quidem nova, etiam pulchra sunt*. Si vero altera deleta dixeris, καλὰ ἔσιν, asperius erit quod dicitur & humilior.

71. In Aegypto autem sacerdotes etiam Deos septem vocalium sono celebrant, dein-

58 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

αὐτά· καὶ ἀντὶ αὐλᾶ, καὶ ἀντὶ κιθάρας, τῶν γραμμάτων τέτων ὁ ἦχος ἀκείλαι ὑπ' εὐφωνίας· ὥστε ὁ ἐξαίρων τὴν σύγκρησιν, ἔδεν ἄλλο ἢ μέλος ἀτεχνῶς ἐξαίρει τῷ λόγῳ καὶ μῦσαν· ἀλλὰ περὶ τέτων μὲν ὁ καιρὸς μηκύνειν ἴσως.

οβ. Ἐν δὲ τῷ μεγαλοπρεπεῖ χαρακτῆρι σύγκρησις παραλαμβάνοιτ' ἂν πρέπυσσα, ἥτοι διὰ μακρῶν, ὡς τὸ, “ λᾶαν ἄνω ὤθεσκε,” καὶ γὰρ ὁ σίχος μῆκός τι ἔσχεν ἐκ τῆς συκρῆσεως καὶ μεμύηται τῷ λίθῳ τὴν ἀναφορὰν καὶ βίαν. ὡσαύτως καὶ τὸ, “ μὴ ἥπειρος εἶναι,” τὸ Θεκυδίδειον. συκρῶνται καὶ δίφθογγοι διφθόγγοις, “ ταύτην κατώκησαν μὲν Κερκυραῖοι· οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο.”

ογ. Ποιεῖ μὲν ἔν καὶ τὰ αὐτὰ μακρὰ συκρῶμενα μέγεθος, καὶ αἱ αὐταὶ δίφθογγοι αἰδ' ἐκ διαφερόντων συκρῆσεις ὁμῶς καὶ μέγεθος ποῖσι καὶ ποικιλίαν ἐκ τῆς πολυηχίας· οἷον Ἡώς. ἐν δὲ τῷ Οἴην, ὁ μόνον διαφέροντα τὰ γράμματά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἦχοι· ὁ μὲν, δα-sύς, ὁ δὲ, ψιλός, ὥστε πολλὰ ἀνόμοια εἶναι.

οδ. Καὶ ἐν ὥδαῖς δὲ τὰ μελίσματα ἀπὸ τῷ ἐνὸς γίνεται τῷ αὐτῷ μακρῷ γράμματος, οἷον
ὥδων

ceps ipsas sonantes & loco tibiae aut citharae literarum harum sonus auditur ob harmoniam quam in se habent: quapropter qui eximit concursum, musicam omnino eximit ex oratione & harmoniam. Verum de his fortasse non tempus est producere sermonem.

72. In magnifico autem dicendi genere concursus adhiberi potest aptus, vel per longas vocales, veluti *Λαάν ἄνω ὠδεύει* i. e. *Lapidem sursum pellebat*: etenim versus longitudinem quandam habuit ex concursu, & imitatus est lapidis illam in superiora loca elationem & vim in ea re positam. Eodem pacto & illud, *μὴ ἥπειρος εἶναι*, Thucydideum. Concurrunt & diphthongi cum diphthongis, *ταύτην κατώκησαν*, &c. i. e. *hanc urbem Corcyraei quidem colonia missa condiderunt: dux vero coloniae fuit [Phalius.]*

73. Efficiunt igitur & eadem literae concurrentes amplitudinem, & eadem diphthongi: concursus autem qui fiunt ex diversis vocalibus amplitudinem simul, simul varietatem ex illo plurium vocalium sono efficiunt, veluti *ἦώς*. In illo autem *Οἶνον*, non tantum diversae literae sunt, verum etiam soni, alter quidem asper, alter autem lenis, ita ut multa hic sint dissimilia.

74. Et in cantibus utique, cantilenae, [sive modulationes illae longiores,] fiunt ope unius

60 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὥδῶν ἐπεμβαλλομένων ὥδαῖς· ὥστε ἡ τῶν ὁμοίων σύγκρσις μικρὸν ἔσαι τὶ ὥδης μέρος καὶ μέλισμα. περὶ μὲν δὴ σύγκρσεως καὶ ὡς γίνονται ἂν μεγαλοπρεπῆς σύνθεσις, λελέχθω τοσαῦτα.

οε. Ἐστὶ δὲ καὶ ἐν πράγμασι τὸ μεγαλοπρεπές, ἂν μεγάλη καὶ διαπρεπὴς πεζομαχία, ἢ ναυμαχία, ἢ περὶ ἔρανθ, ἢ περὶ γῆς λόγος. ὁ γὰρ τῷ μεγάλῳ ἀκῶν πράγματος, εὐδὺς καὶ λέγοντα οἶεται μεγάλως λέγειν, πλανώμενος· δεῖ γὰρ ὃ τὰ λεγόμενα σκοπεῖν, ἀλλὰ πῶς λέγεται· ἔστι γὰρ καὶ μεγάλα μικρῶς λέγοντα, ἀπρεπές ποιεῖν τῷ πράγματι. διὸ καὶ δεινὸς τινὰς Φασιν, ὥσπερ καὶ Θεόπομπον, δεινὰ ὃ δεινῶς λέγοντα.

ος. Νικίας δὲ ὁ ζωγράφος, καὶ τῷτο εὐδὺς ἔλεγεν εἶναι τῆς γραφικῆς τέχνης ὃ μικρὸν μέρος, τὸ λαβόντα ὕλην εὐμεγέδη γράφειν, καὶ μὴ κατακερματίζειν τὴν τέχνην εἰς μικρά, οἷον ὀρνίθια, ἢ ἄνθη, ἀλλ' ἵππομαχίας καὶ ναυμαχίας· ἐνθα πολλὰ μὲν σχήματα δείξειεν ἂν τις ἵππων· τῶν μὲν, θεόντων· τῶν δὲ, ἀνδισαμένων ὀρθῶν· ἄλλων δὲ, ὀκλαζόντων· πολλὰς δὲ ἀκοντίζοντας, πολλὰς δὲ καταπίπλοντας τῶν ἱππέ-

eiusdemque vocalis longae; cantilena, hoc pacto, quasi cantui inserta: quapropter similitum vocalium concursu, erit parva quaedam cantilenae pars & modulatio [brevior.] De concursu quidem & quomodo magnifica [in verbis] compositio, fieret, tot sint dicta.

75. Est autem in rebus [ipsis] magnificum, e. c. si magna & insignis pugna pedestris vel navalis [describatur,] vel si de coelo aut terra sermo sit. Qui namque amplam audit rem statim & dicentem putat amplè dicere, [falsa specie scil.] deceptus; oportet enim [hoc in casu] non quae dicuntur attendere: fieri enim potest ut res amplas exiliter quis dicat, quod rei naturae minime convenit. Quare [in dicendo] graves quosdam appellant, ut Theopompum, quamvis gravia non graviter dicat.

76. Nicias autem pictor, & hoc omnino artis graphicae haud levem esse partem affirmabat, ut quis, argumento satis grandi [sibi ad pingendum] assumpto, illud pingeret; neque artem in frustra secaret, rebus scil. parvis describendis, ut aviculis vel floribus, sed equestres & navales pugnas [exprimeret;] ubi multas quidem figuras equorum ostendere aliquis posset: quorum, hi quidem currerent; alii autem [sublatis pedibus] erecti starent; alii vero, in genua prociderent: & equitum ipsorum multos ja-

culantes;

62 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἱππέων. ὤετο γὰρ καὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν μέρος εἶναι τῆς ζωγραφικῆς τέχνης, ὥσπερ τῆς μύθου τῶν ποιητῶν. ὕδεν ἔνθαυμαστον, εἰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ἐκ πραγμάτων μεγάλη μεγαλοπρέπεια γένηται.

οζ. Τὴν δὲ λέξιν ἐν τῷ χαρακτήρι τῷ περὶ τὴν εἶναι δεῖ καὶ ἐξηλλαγμένην, καὶ ἀσυνήθην μᾶλλον· ἔτω γὰρ ἔξει τὸν ὅλκον. ἡ δὲ κυρία καὶ συνήθης, σαφὴς μὲν αἰεὶ, τῇ δὲ καὶ εὐκαταφρόνητος.

οη. Πρῶτα μὲν ἔνθα μεταφοραῖς χρῆσθαι, αὗται γὰρ μάλιστα καὶ ἡδονὴν συμβάλλονται τοῖς λόγοις, καὶ μέγεθος· μὴ μὲν τοι πυκναῖς, ἐπεὶ τοι διδύραμβον ἀντὶ λόγου γράφομεν· μὴ τεμὴν πόρρωθεν μετενηνεγμένας, ἀλλ' αὐτόθεν, καὶ ἐκ τῆς ὁμοίας. οἷον ἔοικεν ἀλλήλοις στρατηγός, κυβερνήτης, ἡνίοχος· πάντες γὰρ ἔστοι ἄρχοντες εἰσιν· ἀσφαλῶς ἔνθα ἔρεῖ καὶ ὁ τὸν στρατηγὸν κυβερνήτην λέγων τῆς πόλεως, καὶ ἀνάπαλιν ὁ τὸν κυβερνήτην, ἄρχοντα τῆς νῆος.

οθ. Οὐ πᾶσαι μέντοι ἀνταποδίδονται, ὥσπερ αἱ προειρημέναι· ἐπεὶ τὴν ὑπόθεσιν μὲν τῆς Ἰδῆς πόδα ἔξῃν εἰπεῖν τὸν ποιητὴν, τὸν δὲ τῆς ἀνδρώως πόδα, ἔκτετι ὑπόθεσιν εἰπεῖν.

π. Ε-

culantes; multos autem decidentes ex equis. Putabat enim & argumentum ipsum partem esse pictorum artis, quemadmodum fabulas poëtarum. Nihil igitur mirum, si in oratione, etiam ex rebus ipsis multa fiat magnificentia.

77. Dictionem autem in hoc dicendi genere sublimiorem esse oportet & immutatam, & quae ab usu quotidiani sermonis magis recedat: sic enim habebit amplitudinem. Dictio autem propria, & quae communem verborum usum sequitur, plana quidem semper erit, at quandoque etiam abjecta.

78. Primum igitur metaphoris [sive translationibus] utendum est, hae namque maxime & voluptatem adportant orationi, & amplitudinem; non tamen crebris, quia tum dithyrambum pro oratione scriberemus: neque quidem longe translatis; sed quae sua sponte, vel ex re simili se transferenda praebent. Veluti, similes inter se sunt, dux, gubernator navis, & auriga; cuncti enim hi praefecti sunt: tuto igitur dicit & qui ducem nuncupat gubernatorem civitatis, & contra qui gubernatorem navis [nuncupat] praefectum.

79. Non tamen ex aequo omnes mutuo reddi & pro se invicem usurpari possunt quemadmodum praedictae; quoniam ὑπώρειαν quidem Idae [i. e. infimam ejus partem] poëtae licitum erat appellare *pedem*: hominis autem pedem ὑπώρειαν dicere nullo modo liceret.

80. Quan-

64 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

π. Επ' ἂν μὲν τοι κινδυνώδης ἢ μεταφορὰ δοκῇ, μεταλαμβάνεσθω εἰς εἰκασίαν· ἔτω γὰρ ἀσφαλεστέρα γίνοιτ' ἂν· εἰκασία δ' ἔστι μεταφορὰ πλεονάζουσα· οἷον εἴ τις, “ τότε τῷ Πύθωνι τῷ ῥήτορι ῥέοντι καὶ ὑμῶν,” προσθεῖς εἴποι, “ ὥσπερ ῥέοντι καὶ ὑμῶν.” ἔτω μὲν γὰρ εἰκασία γέγονε, καὶ ἀσφαλέστερος ὁ λόγος· ἐκείνως δὲ μεταφορὰ, καὶ κινδυνωδέστερος. διὸ καὶ Πλάτων ἐπισφαλές τι δοκεῖ ποιεῖν, μεταφοραῖς μᾶλλον χρώμενος ἢ εἰκασίαις, ὁ μὲν τοι Ξενοφῶν, εἰκασίαις μᾶλλον.

πα. Αῖρεσι δὲ δοκεῖ μεταφορὰ τῷ Αῤῥιστοτέλει, ἢ κατ' ἐνέργειαν καλεσμένη, ὅταν τὰ ἀψυχα ἐνεργοῦντα εἰσάγηται καὶ θάπερ ἐμψυχα· ὡς τὸ ἐπὶ τῇ βέλῃς, “ ὄξυβελῆς καὶ ὁμίλον ἐπιπτέσθαι μενεαίνων” καὶ τὸ, “ Κυρτὰ, Φαληριόωντα.” πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ φαληριόωντα, καὶ τὸ μενεαίνων, ζωτικάις ἐνεργείαις ὅμοιον.

πβ. Ἐνία μὲν τοι σαφέστερον ἐν ταῖς μεταφοραῖς λέγεται καὶ κυριώτερον, ἢ περ ἐν αὐτοῖς τοῖς κυρίοις· ὡς τὸ, “ ἐφρίξεν δὲ μάχη.” ὃ γὰρ ἂν τις αὐτὸ μεταλαβὼν διὰ κυρίων, ἔτ' ἀληθέστερον εἴποι, ἔτε σαφέστερον· τὸν γὰρ ἐκ τῶν δοράτων κλόνον, γινόμενον τέτοις ἡρέμα ἦχον συνεχῶς, φρίσσουσιν μάχην προσηγόρευσεν. πγ.

80. Quando igitur periculosa metaphora visa fuerit, convertatur in similitudinem; sic enim tutior erit. Similitudo autem est metaphora auctior; ut si quis illud, *tunc ego Pythoni oratori verborum flumine contra vos exundanti* [non cessi] addita particula dicat, *verborum quasi flumine contra vos exundanti*: sic enim similitudo extitit, & tutior est oratio; illo autem modo translatio, & periculosior est. Quare Plato in lubrico versari videtur, qui metaphoris potius quam similitudinibus utitur; Xenophon vero libentius usurpat similitudines.

81. Optima autem Aristoteli videtur metaphora illa, quae κατ' ἐνέργειαν vocatur, quando scilicet res inanimatae introducuntur aliquid agentes, quasi sensu praeditae, ut illud de sagitta, *acutam-habens-cuspidem in turbam involare cupiens*, & illud κυρτὰ, φαληριόωντα. omnia enim haec, illud φαληριόωντα, & illud μενεάνων, similia sunt actionibus vitalibus.

82. Quaedam tamen planius in metaphoris dicuntur, & magis proprie, quam in ipsis propriis: ut illud, *inhorrui autem pugna*. Non enim illud quispiam verbis propriis [usurpatis,] aut verius aut planius diceret: sonum enim illum stridulum qui ex hastarum collisione oritur * breviter & [signanter admodum] φρίσσει (αν μάχην appellavit.

66 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

πγ. Καὶ ἅμα ἐπείληπται πως τῆς κατ' ἐνέργειαν μεταφορᾶς τῆς προειρημένης, τὴν μάχην φρίσσειν εἰπὼν, ὥσπερ ζῶν.

πολ. Δεῖ μέντοι μὴ λανθάνειν, ὅτι ἔνιαι μεταφοραὶ μικροπρέπειαν ποῖσι μᾶλλον ἢ μέγεθος, καὶ τοι τῆς μεταφορᾶς πρὸς ὄλκον λαμβανομένης ὡς τὸ, “ Ἀμφὶ δὲ ἑσάλπιγξεν μέγας ἕβανός” ἕβανόν γάρ ὄλον ἤχουῦντα, ἔκ ἐχρῆν προσεικάσαι ἤχῳ σάλπιγγι· πλὴν εἰ μὴ τις ἅμα ἀπολογοῖτο ὑπὲρ τῆς Ὀμήρου, λέγων, ὡσαύτως ἤχησεν μέγας ἕβανός, ὡς ἂν ἤχησείη σαλπίζων ὅλος ἕβανός.

πε. Ἑτέραν ἔν ἐπινοήσωμεν μεταφορὰν μικρότης αἰτίαν γινομένην μᾶλλον, ἢ μεγέθους. δεῖ γάρ ἐκ τῶν μειζόνων μεταφέρειν εἰς τὰ μικρά, ὥς τὸ ἐναντίον· οἶον ὡς ὁ Ξενοφῶν φησιν, “ Ἐπεὶ δὲ πορευομένων ἐξεκύμηνέ τι τῆς φάλαγγος” τὴν γὰρ τῆς τάξεως παρεκτροπὴν ἐκκυμάνειν θάλασση εἴκασε καὶ προσωνόμασεν. εἰ δὲ τις μεταβαλὼν εἴποι “ ἐκφαλαγγίσασαν τὴν θάλασσαν,” τάχα μὲν ὅδε οἰκείως μετοίσει, πάντα δὲ πάντως μικροπρεπῶς.

πς. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἀσφαλίζονται τὰς μεταφορὰς ἐπιθέτοισι ἐπιφερομένοις, ὅταν αὐτοῖς κινδυνώ-

83. Et simul attigit aliquo modo metaphoram κατ' ἐνέργειαν, de qua supra facta est mentio, dicens *horrescere* pugnam, tanquam animal.

84. Oportet sanè non oblivisci nos, quod quaedam metaphorae exilitatem efficiunt potius quam amplitudinem, etsi metaphora ad granditatem sumatur; ut illud, Ἀμφὶ δ' ἐσάλπιγγεν, &c. i. e. *undique clangorem reddidit magnum coelum*, coelum enim totum sonans non decebat comparare sonanti tubæ: nisi si quis simul defendat Homerum, dicens, Sic sonuit magnum coelum, ut sonaret tubâ utens totum coelum.

85. Considerandum igitur aliam metaphoram exilitatis potius esse causam quam granditatis; oportet enim ex rebus majoribus metaphoram ducere ad minora, non contra: quomodo etiam facit Xenophon, *Illis vero procedentibus fluctuavit pars quaedam phalangis*: aciei enim perturbationem fluctuanti mari comparavit, indeque nomen sumsit. Si quis verò immutatis nominibus dixerit ἐκφαλαγγίσασαν τὴν θάλασσαν, fortasse etiam non satis apte transferet, omnino autem tenuiter.

86. Quidam autem muniunt metaphoras epithetis admotis, cum ipsis periculosa visae fuerint. Ut Theognis *arcum* vocat, φόρμιγξ

68 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δυνάδεις δοκῶσιν· ὡς ὁ Θεόγνις παρατίθεται τὸν τόξον Φόρμιγγα ἄχορδον ἐπὶ τῷ τῷ τόξῳ βάλλοντος· ἢ μὲν γὰρ φόρμιγξ κινδυνῶδες ἐπὶ τῷ τόξῳ· τῷ δὲ ἀχορδῷ, ἡσφάλισαι.

πζ. Πάντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡ συνήθεια, καὶ μάλιστα μεταφορῶν, διδάσκαλος. μικρῶ γὰρ σχεδὸν πάντα μεταφέρειν (α λανθάνει, διὰ τὸ ἀσφαλῶς μεταφέρειν, λευκὴν τε φωνὴν λέγῃσα, καὶ ὅζυν ἄνδρωπον, καὶ τραχὺ ἦθος, καὶ μακρὸν ῥήτορα, καὶ τᾶλλα, ὅσα ἔτι μεταφέρεται μυστικῶς, ὥς ὅμοια δοκεῖν τοῖς κυρίοις.

πη. Τῷτον ἐγὼ κανόνα τίθεμαι τῆς ἐν λόγοις μεταφορᾶς, τὴν τῆς συνηθείας τέχνην, εἴτε φύσιν. ἔτι γοῦν ἐνία μετῆνεσκεν ἡ συνήθεια καλῶς, ὥς ὅδε κυρίων ἐτι ἐδεήθημεν, ἀλλὰ μεμῆνηκεν ἡ μεταφορὰ κατέχῃσα τὸν τῷ κυρίῳ τόπον, ὡς “ὁ τῆς ἀμπέλους ὀφθαλμός,” καὶ εἴ τι ἕτερον τοῖςτον.

πθ. Σφόνδυλος μέντοι καὶ Κλεῖς, τὰ ἐπὶ σώματος, καὶ Κτένες, ὅ κατὰ μεταφορὰν ὠνόμασαι, ἀλλὰ κατ’ ὁμοιότητά· διὰ τὸ εἰκέναι τὸ μὲν κτενὶ, μέρος, τὸ δὲ, κλειδί, τὸ δὲ, σφονδύλῳ.

4. Ἐπὶ μὲντοι εἰκασίαν ποιῶμεν τὴν μεταφορὰν, ὡς προλέλεκται, σοχαστέον τῷ συντό-

ἄχορδον, i. e. *citharam sine chordis* de quodam arcu feriente [loquens.] *Cithara* namque nimis audacter de arcu dictum; illo autem ἄχορδον tutum est.

87. Omnium autem tum aliorum consuetudo magistra est, tum maxime metaphorarum. Parum enim ferme abest quin per omnia metaphoris usa fallat, quia tuto iis utitur; *claram* vocem dicens, & *acutum* hominem, & *asperos* mores, & *longum* oratorem, & alia, quaecunque sic non invitis musis metaphorice dicit, ut similia videantur propriis.

88. Hanc igitur normam statuo metaphorae in oratione, consuetudinis artem, sive naturam. Sic utique quaedam transtulit consuetudo belle, ut ne propriis quidem amplius eguerimus, sed mansit metaphora sede proprii occupata, ut *vitis oculus* [sive *gemma*] & si quid aliud hujuscemodi.

89. *Sphondylus* autem & *clavis*, de corpore dicta, & *pectines*, non per metaphoram nominata sunt, sed per similitudinem; quia haec quidem pars pectini, haec autem clavi, illa vero verticillo similis est.

90. Postquam autem ex metaphora similitudinem fecerimus, ut ante dictum, brevitati studen-

70 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

μῃ, καὶ τῷ μηδὲν πλέον τῷ "Ὡσπερ, προσιδέναι, ἐπεὶ τι ἀντ' εἰκασίας παραβολὴ ἔσαι ποιητικὴ οἶον τὸ τῷ Ξενοφώντος, "ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος ἀπρονοήτως ἐπὶ κάπρον φέρεται" καὶ, "ὥσπερ ἵππος λυθεὶς διὰ πεδίῳ γαυριῶν καὶ ἀπολακτίζων." ταῦτα γὰρ ἐκ εἰκασίας ἐτι ἔοικεν, ἀλλὰ παραβολαῖς ποιητικαῖς· τὰς δὲ παραβολὰς ταύτας ἔτε ῥαδίως ἐν τοῖς πεζοῖς λόγοις τιθέναι δεῖ, ἔτε ἀνευ πλείσσης φυλακῆς.

ζα. Καὶ περὶ μεταφορᾶς μὲν, ὡς τύπῳ εἰπεῖν· ληπτέον δὲ καὶ σύνδετα ὀνόματα, ὅ τὰ διδυραμβικῶς συσκειμένα, οἶον "θεοτεράτεις πλάνας" ἔδὲ, "ἄσρων δορύπυρον στρατὸν," ἀλλ' εἰκότα τοῖς ὑπὸ τῆς ἀληθείας συσκειμένοις. καὶ θόλος γὰρ ταύτην κανόνα ποιῆσαι πάσης ὀνομασίας, "νομοθέτας" λέγουσαν καὶ "ἀρχιτέκτονας," καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα ἀσφαλῶς συντιθέσκειν.

4β. Ἐξεῖ μέντοι τὸ σύνδετον ὄνομα ὁμῶς καὶ ποικιλίαν τινὰ ἐκ τῆς συνδέσεως καὶ μέγεθος, καὶ ἅμα καὶ συντομίαν τινὰ, ὄνομα γὰρ τεθήσεται ἀντὶ ὅλης τῆς λέξεως· οἶον ἂν "τὴν τῷ σίτῃ κομιδὴν, σιτοπομπίαν" λέγῃς· πολὺ γὰρ ἔτῳς μεῖζον. τάχα δὲ ἂν καὶ λυθέντος ὀνόματος εἰς λόγον, ἕτερον τρόπον μεῖζον γένοιτο, οἶον "σίτῃ πομπή," ἀντὶ "σιτοπομπίας." 4γ.

studendum est; ut nihil plus quam *veluti* adjungamus, quia tunc pro similitudine erit comparatio poëtica; ut illud Xenophontis, *veluti canis generosus inopinato in aprum fertur*; & *velut equus solutus per campum exultans & recalcitrans*: haec enim non amplius similitudinum speciem habent, sed comparisonum poëticarum. Comparationes autem has, neque facile in pedestri oratione ponere oportet, neque sine summa cautione.

91. Et de metaphora quidem, quantum rudiore descriptione potuit, [haëtenus.] Adhibenda sunt autem & composita nomina, non tamen dithyramborum more composita, veluti Θεοτεράτης πλάνας, neque Ἀσρων δορύπυρον στρατόν, sed similia illis quae à veritate componuntur. In universum enim hanc normam facio omnis nominum conformationis, *legislatores* dicentem & *architectones*, & hujusmodi alia multa tuto componentem.

92. Habebit sane compositum nomen simul & varietatem quandam ex compositione & amplitudinem, & simul etiam brevitatem quandam; nomen enim ponetur pro tota sententia. [Prioris] exemplum erit, si τῷ σίτῃ κομιδὴν dixeris σιτοπομπίαν. multo enim sic grandius. Fortasse autem & soluto nomine in sententiam suam, alio modo grandius fiet, ut σίτῃ πομπή pro σιτοπομπία.

93. No-

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ. 72

4γ. Ὀνομα δὲ ἀντὶ λόγου τίθεται, οἷον ὡς ὁ Ξενοφῶν φησιν, "οὐκ ἦν λαβεῖν ὄνον ἄγριον, εἰ μὴ οἱ ἵππεῖς διασάντες θηρῶεν διαδεχόμενοι" ὀνόματι, οἷον ὅτι "οἱ μὲν ὀπισθεν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἀπῆντων, ὑπελαύνοντες πρόσω, ὥς τε τὸν ὄναγρον ἐν μέσῳ ἀπολαμβάνεσθαι." φυλάττεσθαι μέντοι διπλᾷ τιθέναι τὰ διπλᾷ ὀνόματα· τῷτο γὰρ ἕξεισι λόγους περὶ τὸ εἶδος.

4δ. Τὰ δὲ πεποιημένα ὀνόματα ὀρίζονται μὲν τὰ κατὰ μίμησιν ἐκφερόμενα πάθους ἢ πράγματος· οἷον ὡς τὸ "Σίζε," καὶ τὸ "Λάπτοντες."

4ε. Ποιεῖ δὲ μάλιστα μεγαλοπρέπειαν, διὰ τὸ οἷον ψόφοις εἰκέναι, καὶ μάλιστα τῷ ξένῳ· ὃ γὰρ ὄντα ὀνόματα λέγει, ἀλλὰ τότε γινόμενα· καὶ ἅμα σοφὸν τι φαίνεται ὀνόματος καινῶ γενεαῖς, οἷον συνηθείας. εἶπε γοῦν ὀνοματεργῶν τοῖς πρώτοις θεμένοις τὰ ὀνόματα.

4ς. Στοχασέον πρῶτον μὲν τῷ σαφῆς ἐν τῷ ποικίλῳ ὀνόματι καὶ συνηθείας· ἔπειτα τῆς ὁμοιότητος πρὸς τὰ κείμενα ὀνόματα· ὡς μὴ Φρυγίζειν ἢ Σκυδίξειν τις δόξει μεταξύ Ἑλληνικοῖς ὀνόμασι.

4ζ. Ποιη-

93. Nomen autem pro [tota] sententia [aliquando] ponitur; quemadmodum Xenophon inquit, quod *non poterant ferum asinum capere, nisi quum equites diversi circumstantes urgerent, hinc atque hinc excipientes*: [uno] verbo [scil. διαδεχόμενοι totam sententiam complexus est,] veluti quod *alii à tergo insequerantur, alii adversi occurrebant propellentes, ita ut onager in medio caperetur*. Cavere tamen oportet dupliciter ponere duplicia nomina; hoc enim migrat è forma pedestris orationis.

94. *Ficta* autem nomina definiunt quidem, quae ad imitationem affectus vel actionis referuntur, ut illud, Σίχ, & illud Λάπτοντες.

95. Efficiunt autem maxime amplitudinem, quia ipsis quasi sonis [naturalibus] similia sunt, & praecipue ob novitatem: non enim verba quae jam in usu sunt, proferunt, sed quae primo tunc sunt conformata: & simul sapiens quiddam videtur novi nominis [apta] fabricatio, quale est ea consuetudinis: similis sane est qui verba novat, illis qui primi nomina rebus imposuerunt.

96. Studendum imprimis perspicuitati in nomine fingendo, atque consuetudini, deinde similitudini nominibus usitatis; ne quis videatur Phrygium aut Scythicum sermonem adhibere in medio Graecorum vocabulorum.

74 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

4ζ. Ποιητέον μέντοι ἦτοι τὰ μὴ ὀνομασμένα, οἷον ὁ τὰ τύμπανα καὶ τὰ ἄλλα τῶν μαλθακῶν ὄργανα, “κιναιδείας” εἰπὼν, καὶ Αριστοτέλης “τὸν ἐλεφαντισήν.” ἢ παρὰ τὰ κείμενα παρονομάζοντα αὐτὸν, οἷον ὡς τὸ “σκαφίτην” τις ἔφη τὸν τὴν σκάφην ἐρέσσοντα; καὶ Αριστοτέλης “τὸν αὐτίτην,” οἷον τὸν μόνον αὐτὸν ὄντα.

4η. Ξενοφῶν δὲ Ἠλέλιξέ φησιν ὁ στρατηγὸς τὴν τῆ ἐλελεῦ ἀναβόησιν, ἣν ἀνεβόα ὁ στρατηγὸς συνεχῶς, παραποιήσας ὀνόματι ἐπισφαλές μέντοι τῷ ἔργον, ὡς ἔφη, καὶ αὐτοῖς τοῖς ποιηταῖς. καὶ τὸ διπλοῦν μέντοι ὄνομα, εἶδ' ἂν εἴη πεποιημένον ὀνόματος· πᾶν γὰρ τὸ συντιθέμενον ἐκ τινῶν γέγονεν δηλονότι.

4θ. Μεγαλεῖον δὲ τί ἐστιν καὶ ἡ ἀλληγορία καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἀπειλαῖς· οἷον ὡς ὁ Διονύσιος, ὅτι “οἱ τέτιγες αὐτοῖς ἄσονται χαμόθεν.”

ρ. Εἰ οἱ ὅτως ἀπλῶς εἶπεν, ὅτι “τέμεϊ τὴν λοκρίδα χώραν,” καὶ ὀργιλώτερος ἂν ἐφάνη, καὶ εὐτελέστερος· νῦν δὲ ὥσπερ συγκαλύμματι τῆ λόγῃ, τῇ ἀλληγορίᾳ κέχρηται· πᾶν γὰρ τὸ ὑπονοούμενον φοβερώτερον, καὶ ἄλλ' εἰκάζει ἄλλο τι· ὁ δὲ (α)φές, καὶ φοβερόν, καταφρονεῖσθαι εἰκός, ὥσπερ τὰς ἀποδεδυμένους.

ρα. Διὸ

97. Fingenda autem sunt vel nondum nominata, ut qui tympana & alia mollium hominum instrumenta, *κιναιδείας* vocavit, & Aristoteles, [qui] *ἐλεφαντίζην* dixit; vel à nominibus usitatis derivanda sunt; quemadmodum *σκαφίτην* quidam vocavit eum qui remo scapham agebat; & Aristoteles *αὐτίτην*, quasi qui solus esset.

98. Xenophon autem *Ἠλέλιξε*, inquit, dux; clamorem illum *ἐλελεῦ*, quem clamabat dux sine intermissione, verbo inde derivato exprimens. Lubricum tamen opus est, ut dixi, etiam poëtis ipsis: potest autem nomen duplex, species esse nominis ficti: constat enim omne compositum ex quibusdam ortum esse.

99. Est autem allegoria grande quoddam, & maxime in minis; ut Dionysius, [minaciter dicebat,] quod *cicadae ipsis humo canent*.

100. Si autem sic simpliciter dixisset, *quod excinderet Locrensem agrum*, & iracundior visus esset, & vilior: nunc autem tanquam operimento orationis, allegoria usus est. Omne enim quod suspitione tantum attingitur terribilius est, & alius aliud ariolatur: quod autem *apertum* est, quamvis formidolosum sua vi sit, verisimile est contemptum iri, quemadmodum vestimentis nudatos.

76 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρα. Διὸ καὶ τὰ μυσήρια ἐν ἀλληγορίαις λέγεται πρὸς ἐκπληξιν καὶ φρίκην, ὥσπερ ἐν σκότῳ καὶ νυκτί· ἔοικε δὲ καὶ ἡ ἀλληγορία τῷ σκότῳ καὶ τῇ νυκτί.

ρβ. Φυλάττεσθαι μέντοι καὶ πὶ ταύτης τὸ συνεχές, ὡς μὴ αἶνιγμα ὁ λόγος ἡμῖν γένηται· οἷον τὸ ἐπὶ τῆς συκίας τῆς ἰατρικῆς, “ ἀνδρ’ εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ’ ἀνέρι κολλήσαντα.” καὶ οἱ Λάκωνες πολλὰ ἐν ἀλληγορίαις ἔλεγον ἐκφοβοῦντες· οἷον τὸ, “ Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ,” πρὸς Φίλιππον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐκ ὀλίγα.

ργ. Ἡ συντομία δὲ πῇ μὲν μεγαλοπρεπῆς, καὶ μάλιστα ἡ ἀποσιώπησις· ἕνια γὰρ μὴ ῥηθέντα μεῖζονα φαίνεται, καὶ ὑπονοηθέντα μᾶλλον· πῇ δὲ μικροπρεπῆς· καὶ γὰρ ἐν διλογίαις γίνεται μέγεθος· οἷον ὡς Ξενοφῶν, “ τὰ δὲ ἄρματα ἐφέρετό, φησι, τὰ μὲν δι’ αὐτῶν τῶν φιλίων, τὰ δὲ καὶ δι’ αὐτῶν τῶν πολεμίων.” πολὺ γὰρ ἔτῳ μεῖζον, ἢ εἶπερ ὥς εἶπε, “ καὶ διὰ τῶν φιλίων, καὶ διὰ τῶν πολεμίων αὐτῶν.”

ρδ. Πολλαχῶς δὲ καὶ τὸ πλάγιον μεῖζον τῷ εὐθέος· οἷον, “ ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ελλήνων ἐλόντων καὶ διακοφόντων.” ἀντὶ τῆς, “ διανοῶντο ἐλάσαι καὶ διακόψαι.”

ρε. Συμβέβληται δὲ καὶ ἡ ὁμοιότης τῶν ὀνομάτων,

101. Unde & myſteria in allegoriis dicuntur, ad pavorem gignendum & horrorem, quemadmodum in tenebris & nocte. Et quidem ſimilis eſt allēgoria tenebris & nocti.

102. Cavere ſane & in hac oportet continuationem, ne oratio nobis evadat aenigma: veluti quod de cucurbitula medicorum dicitur: *Hominem vidi igne aes homini adglutinantem.* Et Lacones multa in allegoriis dicebant, terrorem injicientes: ut illud, *Dionyſius Corinthi ad Philippum*, & alia hujusmodi non pauca.

103. *Conciſa* autem dicendi ratio quandoque magnifica eſt; praecipue quae fit per *reticentiam*; quaedam enim non dicta, ſed tacite ſubintellecta potius, grandiora videntur: quandoque vero humilis eſt. Praeterea etiam ex iterationibus verborum oritur amplitudo, veluti cum Xenophon inquit, *Currus autem [falcati] ferebantur, partim quidem per ipſos amicos, partim vero per ipſos hoſtes.* Hoc modo enim multo grandius fit quam ſi dixiſſet, & per amicos & per hoſtes ipſos.

104. Multis autem in locis, caſus obliquus recto grandior eſt: ut, *Conſilium autem hoc fuit; hiſce ſcil. [curribus falcatis] ordines Graecorum rupturis & proſtraturis; pro ſtatuebant rumpere & proſternere.*

105. Haud parum etiam adjuvit ſimilitudo nomi-

78 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

μάτων, καὶ ἡ δυσφωνία ἡ φαινομένη. καὶ γὰρ τὸ
δύσφωνον πολλαχῶς ὀγκηρόν· ὥσπερ “Αἴας δὲ
ὁ μέγας αἰὲν ἐφ’ Ἑκτορι.” πολὺ γὰρ μᾶλλον
τὸν Αἴαντα μέγαν ἐνέφηνεν ἢ τῶν δύο σύμπλη-
ξιν τῆς ἐπταβοείας ἀσπίδος.

ρς. Τὸ δὲ ἐπιφώνημα καλόμενον ὀρίζοιτο μὲν
ἄντις, λέξις ἐπικοσμῶσαν. ἔστι δὲ τὸ μεγαλοπρε-
πέσατον ἐν τοῖς λόγοις· τῆς γὰρ λέξεως ἡ μὲν ὑ-
περετεῖ, ἡ δὲ ἐπικοσμεῖ· ὑπερετεῖ μὲν ἡ τοιαύδε,
“οἷαν τὰν ὑάκινθον ἐν ἔρεσι ποιμένες ἄνδρες,
ποσσοὶ κατασεΐβουσι.” ἐπικοσμεῖ δὲ τὸ ἐπιφερό-
μενον, τὸ, “χαμαὶ δέ τε πορφύρον ἄνθος.” ἐ-
πενήνεκται γὰρ τῷτο τοῖς προενηνεγμένοις, κόσ-
μος σαφῶς καὶ κάλλος.

ρζ. Μεσὴ δὲ τέτων καὶ ἡ Ὀμήρου ποίησις· οἶ-
ον, “ἐκ καπνῶ κατέβηκ’, ἐπεὶ ἔκ’ ἐτι τοῖσιν ἐ-
ώκει, οἷς τὸ πάρος· Τροίηνδ’ ἐκὼν κατέλθ’ ἔπει-
ν Ὀδυσσεύς· πρὸς δὲ ἔτι καὶ τότε μεῖζον ἐπὶ φρε-
σὶν ἔμβαλε δαίμων, μήπως οἴνωθέντες, ἔριν
στήσαντες ἐν ὑμῖν, ἀλλήλους τρώσῃτε.” εἶτα ἐ-
πιφωνεῖ, “αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος.”

ρη. Καὶ καθόλου τὸ ἐπιφώνημα τοῖς τῶν
πλευσίων ἔοικεν ἐπιδείγμασι· γείσοις λέγω, καὶ
τριγλύφοις, καὶ πορφύραις πλατείαις· οἷον γὰρ τι
καὶ αὐτὸ τῷ ἐν λόγοις πλάττειν σημεῖόν ἐστιν. ρθ.

nominum & asperitas illa quae in vocibus apparet: est namque asperum multis in locis sublime, ut Αἶας δ' ὁ μέγας αἰὲν ἐφ' Ἑκτορι· multo enim magis Ajacem magnum fecit duorum Αἶας & αἰὲν concursus, quam *clypeus septemplex*.

106. Epiphonema autem quod vocatur, definiret quis, *dictionem quae [sententiae] ornatum superaddit*; est autem in oratione magnificentissimum. Locutionis enim [duae sunt partes quarum] haec quidem ministrat, illa vero ornatum addit. Ministrat hujusmodi *Qualem hyacinthum in montibus homines pastores pedibus conculcant*: exornat autem quod adjungitur, *humi autem [sternitur] purpureus flos*. Adjunctum enim hoc est antea prolatis, ornatus, sine dubio, & pulchritudinis gratia.

107. Abundat autem hisce etiam Homeri poësis: ut, *Ex fumo [arma] seposui, quoniam non amplius illis similia sunt, qualia quondam ad Troiam proficiscens reliquit Ulysses*: Insuper adhuc etiam hoc majus in mentem dedit Deus, ne forte inebriati, contentionem inter vos excitantes, vosmet mutuo vulneretis: deinde exclamat, *Ipsum namque ferrum [sua vi] hominem attrahit*.

108. Et ad summam epiphonema divitum ornamentis splendidioribus simile est; intelligo capitellis, & triglyphis, & purpuris latis: est enim & hoc quoque quoddam quasi divitiarum in oratione indicium.

109. Vi-

80 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρη. Δόξειε δι' αὐτὴν καὶ τὸ ἐνθύμημα ἐπιφω-
νήματι εἶδος τι εἶναι, ὅτι ὃν μὲν ὁ γὰρ κόσ-
μος ἔνεκεν, ἀλλὰ ἀποδείξεως παραλαμβάνεται,
πλὴν ἐπιλεγόμενον γε ἐπιφωνηματικῶς.

ρι. Ὅσαύτως δὲ καὶ ἡ γνώμη ἐπιφωνημένῳ
τινὶ ἔοικεν ἐπὶ προειρημένοις· ἀλλ' ὁ δ' αὐτὴ ἐ-
πιφώνημά ἐστι· καὶ γὰρ προλέγεται πολλάκις
λαμβάνει μέντοι χώραν ποτὲ ἐπιφώνηματι .

ρια. Τὸ δὲ, “ νήπιον ὅδ' ἄρ' ἔμελλε κα-
κὰς ὑπὸ κῆρας ἀλύζειν,” ὅδ' αὐτὸ ἐπιφώνημα
αὐτὸ εἶη· ὁ γὰρ ἐπιλέγεται, ὅδε ἐπικοσμεῖ, ὅδ'
ὅλως ἐπιφώνηματι ἔοικεν, ἀλλὰ προσφωνήματι,
ἢ ἐπικερτομήματι.

ριβ. Τὸ δὲ ποιητικὸν ἐν λόγοις, ὅτι μὲν
μεγαλοπρεπές, καὶ τυφλῷ δῆλόν φασι. πλὴν οἱ
μὲν γυμνῇ πάνυ χρώνται τῇ μιμήσει τῶν ποιη-
τῶν· μᾶλλον δὲ ὁ μιμήσει, ἀλλὰ μεταθέσει,
καθάπερ Ἡρόδοτος .

ριγ. Θεκυδίδης μέντοι καὶ ἄλλα παρὰ ποιη-
τῶν τι, ἰδίως αὐτῷ χρώμενος ἴδιον τὸ ληφθὲν
ποιεῖ. οἷον ὁ μὲν ποιητὴς ἐπὶ τῆς Κρήτης ἔφη,
“ Κρήτη τις γὰρ ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
καλὴ καὶ πείρα, περίρρυτος .

ὁ μὲν δὲ ἐπὶ τῷ
μεγέθους ἐχρήσατο τῷ περίρρυτος · ὁ δὲ Θεκυ-
δίδης

109. Videri etiam posset enthymema epiphonematis species quaedam, cum tamen non sit: non enim ornatus causa, sed probationis adhibetur, nisi cum in extremo ponitur more epiphonematis.

110. Eodem modo *sententia* etiam similis videri potest epiphonemati cuidam [ornatus gratia] antedictis addito. Sed neque haec epiphonema est. Saepe enim in orationis initio effertur: occupat tamen aliquando locum epiphonematis.

111. Illud autem, *Vecors! neque enim futurum erat ut gravia fata vitaret*, neque ipsum epiphonema esse potest: non enim post dicitur, neque exornat, neque omnino similitudinem epiphonematis habet, sed exclamationis [potius] vel increpationis.

112. Quod autem poëticum in oratione sublime sit, vel caeco manifestum, ut aiunt. At quidam nuda prorsus [& aperta] utuntur imitatione poëtarum; vel potius non imitatione sed transcriptione, quemadmodum Herodotus.

113. Thucydides vero cum sumpsit aliquid a poëta, sua quadam propriaque ratione illo utens, quod alienum est, suum facit, e. c. poëta de Creta inquit, *Creta quaedam terra est, in medio purpurei maris, pulchra, foecunda, circumflua*: hic igitur de [insulae] magnitudine agens utitur illo *circumflua*. Thucydides autem Sicilienses esse inter se concordes,

82 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δίδης ὁμονοεῖν τῆς Σικελιώϊας καλὸν οἶεται εἶ-
ναι, γῆς ὄντας μιᾶς καὶ περιρρέυτες, καὶ ταυτὰ πάν-
τα εἰπὼν, γῆν τε ἀντὶ νήσου καὶ περιρρέυτον ὡσαύ-
τως, ὥμως ἕτερον λέγειν δοκεῖ· διότι ἔχῃ ὡς πρὸς
μέγεθος, ἀλλὰ πρὸς ὁμόνοιαν αὐτοῖς ἐχρήσατο
περὶ μὲν δὴ μεγαλοπρεπείας τοιαῦτα.

ριδ. Ὡσπερ δὲ παράκειναι φαῦλά τινα ἀσεί-
οις τισίν, οἷον θάρρει μὲν, τὸ θράσος, ἢ δὲ αἰ-
σχύνῃ, τῇ αἰδοῖ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῆς ἐρμην-
είας τοῖς χαρακτῆρσι παράκειναι δημαρτημένοι
τινές. πρῶτα δὲ περὶ τῆς γειτνιῶντος τῷ μεγα-
λοπρεπεῖ λέξωμεν· ὄνομα μὲν ἔνι αὐτῷ ψυχρόν.
ὀρίζεται δὲ τὸ ψυχρόν Θεόφραστος ἔτω, “Ψυ-
χρόν ἐστὶ τὸ ὑπερβάλλον τὴν οἰκείαν ἀπαγγελί-
αν,” οἷον, “Απυνδάκωλος ἐτραπέζεται κύλιξ,”
ἀντὶ τῆς, “ἀπύθμενος ἐπὶ τραπέζης κύλιξ ἐτί-
θεται” τὸ γὰρ πρᾶγμα ἔτω μικρόν ὄν, ἐδέχε-
ται ὅλκον τοσούτον λέξεως.

ριε. Γίνεται μέντοι καὶ τὸ ψυχρόν ἐν τρισίν,
ὥσπερ καὶ τὸ μεγαλοπρεπές· ἢ γὰρ ἐν διανοίᾳ, κα-
θάπερ ἐπὶ τῆς Κύκλωπος λιθοβολῆντος τὴν ναῦν
τῆς Οδυσσεύως, ἔφη τις, “φερομένῃ τῇ λίθῃ αἶγες
ἐνέμοντο ἐν αὐτῷ;” ἐκ γὰρ τῆς ὑπερβεβλημένης
τῆς διανοίας, καὶ ἀδυνάτης, ἢ ψυχρότης.

ρις. Ἐν

des pulchrum censet, cum sint incolae unius terrae, *ejusque circumfluae*: & cum omnia haec usurpasset *terram* scil. pro insula, & *circumfluum* similiter, tamen aliud omnino dicere videtur: quia non de magnitudine [insulae] sed ad concordiam [conciliandam,] [voces] hasce usurpaverat. De magnificentia igitur satis.

114. Quemadmodum autem [in moribus] res quaedam vitiosae sunt vicinae rebus quibusdam probis & laude dignis; veluti audacia, fidentiae; nimia autem verecundia, pudori: eodem pacto variis dicendi formis vicinae sunt vitiosae quaedam. Primum autem de ea quae vicina est *magnificae* dicamus: nomen igitur ipsi impositum est *frigidum*. Definit autem *frigidum* Theophrastus hoc pacto, *Frigidum est quod excedit suam propriamque enunciationem*, ut *Ἀπὸνδάχωτος ὁ τραπέζῃται κύλιξ*, i. e. *Sine basi calix in mensa non collocatur pro ἀπὸνδμενος ἐπὶ τραπέζῃς κύλιξ ὁ τίθειαι*. Res enim adeo parva tantam dictionis amplitudinem non sustinet.

115. Nascitur sane *frigidum* in tribus, quemadmodum & *magnificum*; vel scil. in *sententia*, ut quidam de Cyclope lapidem in navem Ulyssis jaciente dixit; *Dum lapis ferretur, caprae in ipso pascebantur*. Ex eo namque quod superat modum in sententia, quodque item fieri nequit, exoritur *frigidum*.

84 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρις. Εν δὲ λέξει ὁ Αἰριστέλης φησὶ γίνεσθαι τετραχῶς * * * ὡς Αλκιδάμας, “Υγρὸν ἰδρῶτα.” ἢ ἐν συνδέτῳ, ὅταν διδυραμβώδης συντεθῇ ἢ διπλωσις τῷ ὀνόματος ὡς τὸ “Ερημόπλανος” ἔφη τις καὶ ἐπὶ ἄλλο ἔτῳς ὑπέρρονον· γίνεται δὲ καὶ ἐν μεταφορᾷ τὸ ψυχρόν. “Τρέμοντα καὶ ὠχρὰ τὰ γράμματα.” Τετραχῶς μὲν οὖν κατὰ τὴν λέξιν ἔτῳς ἂν γίγνοιτο.

ρις. Σύνδεσις δὲ ψυχρὰ ἢ μὴ ἔρρυθμος, ἀλλὰ ἄρυθμος ἔσα, καὶ διὰ πάντων μακρὸν ἔχουσα ὥστερ ἢ τοιάδε, “Ἦκων ἡμῶν εἰς τὴν χῶραν Πάσης ἡμῶν ὀρθῆς ἔσης.” ἔδεν γὰρ ἔχει λογικόν, ἔδὲ ἀσφαλές, διὰ τὴν συνέχειαν τῶν μακρῶν συλλαβῶν.

ριη. Ψυχρόν δὲ καὶ τὸ μέτρα τιθέναι συνεχῇ καθάπερ τινές, καὶ μὴ κλεπτόμενα ὑπὸ τῆς συνεχείας· ποίημα γὰρ ἀκαιρον, ψυχρόν ὥστερ καὶ τὸ ὑπέρμετρον.

ριθ. Καὶ καθόλου ὁποῖόν τι ἔστιν ἡ ἀλαζονεία, τοῖστον καὶ ἡ ψυχρότης· ὁ, τε γὰρ ἀλαζών, τὰ μὴ προσόντα αὐτῷ ἀνχεῖ ὁμως, ὡς προσόντα· ὁ, τε μικροῖς πράγμασι περιβάλλων ὄγκον, καὶ αὐτὸς ἐν μικροῖς ἀλαζονευομένῳ ἔοικε. καὶ ὁποῖόν τι τὸ ἐν τῇ παροιμίᾳ, “κοσμέμενον ὑπερον,” τοῖστόν τι

116. In *dictione* autem Aristoteles inquit, [frigidum] nasci quatuor modis. * * * [vel in *epithetis*] ut Alcidas *sudorem humidum* [nuncupat;] vel in *verborum compositione*, quando more dithyramborum, composita fuerit duplicatio nominis; ut ἐρημόπλανος, dixit quidam, & quicquid aliud ita praeter modum tumidum. Nascitur autem & in *metaphora* frigidum, e. c. *tremescentes pallidaeque literae*. Quatuor igitur hisce modis in *dictione frigidum* ita exoriri potest.

117. *Compositio* autem *frigida* est, ubi numerorum varietas non servatur, sed modulatione & numero expers, ubique longas habens syllabas; talis est Ηκὼν ἡμῶν εἰς τὴν χώραν. Πάσης ἡμῶν ὁρῶν ὅς τις ὄσσης. Nihil enim habet orationi solutae aptum, neque in tuto positum, propter continuationem longarum syllabarum.

118. Frigidum praeterea est versus continuos ponere, quemadmodum nonnulli, etiam non celatos continuatione [solutae orationis.] Poema enim intempestivum frigidum est, quemadmodum & id quod excedit mensuram.

119. Et ad summam quale [in moribus] est ostentatio, tale [in oratione] est frigidum. Homo enim gloriosus, quae sibi non adsunt jactat nihilominus, quasi sibi adfuerint; & qui parvis rebus superinducit amplitudinem, similis omnino est homini in parvis se jactanti. Et quale est illud in proverbio *ornatum pistillum*,

86 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἔστι καὶ τὸ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐξηρημένον ἐν μικροῖς πράγμασι.

ρχ. Καίτοι τινὲς φασὶ δεῖν τὰ μικρὰ μεγάλως λέγειν, καὶ σημεῖον τῆτο ἡγοῦνται ὑπερβαλλούσης δυνάμεως. ἐγὼ δὲ Πολυχράτει μὲν τῷ ῥήτορι συγχωρῶ, ἐκωμιάζοντι, * * * ὡς Ἀγαμέμνονα, ἐν ἀντιθέτοις καὶ μεταφοραῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκωμιαστικοῖς τρόποις ἐπαίξει γὰρ, ἔκ ἐαυτοῦ αὐτὸς τῆς γραφῆς ὁ ὅσος παίγιόν ἐστι. παίζειν μὲν δὴ ἐξέσω, ὡς φημι· τὸ δὲ πρέπον ἐν παντὶ πράγματι φυλακτέον· τῆτέστι, ὡς φέρως ἐρμηνευτέον· τὰ μὲν μικρὰ, μικρῶς· τὰ μεγάλα δὲ, μεγάλως.

ρχα. Καθάπερ Ξενοφῶν ἐπὶ τῷ Τηλεβόα ποταμῷ, μικρῷ ὄντος καὶ καλῷ, φησι, “ὁὗτος δὲ ποταμὸς ἦν, μέγας μὲν ὄν, καλὸς δὲ” τῇ γὰρ βραχυτήτι τῆς συνθέσεως, καὶ τῇ ἀπολήξει τῇ εἰς τὸ Δέ, μόνον ἔκ ἐπέδειξεν ἡμῖν μικρὸν ποταμόν. ἕτερος δὲ τις ἐρμηνευτῶν ὅμοιον τῷ Τηλεβόα ποταμῷ, ἔφη, “ὅς ἀπὸ τῶν Λαυρικῶν ὀρέων ὀρμώμενος, ἐκδίδοι εἰς θάλασσαν” καθάπερ τὸν Νεῖλον ἐρμηνεύων κατακρημνιζόμενον, ἢ τὸν Ἰστρον ἐμβάλλοντα· πάντα ἐν ταῖς τοιαῦτα ψυχρότης καλεῖται.

ρχβ. Γι-

stillum, tale in dictione est etiam id quod in parvis rebus magnifice enuntiatur.

120. Atqui aiunt quidam oportere res parvas ample dicere, & signum hoc esse putant eximiae facultatis dicendi. Ego autem Polycrati quidem oratori veniam do laudanti * * * ut Agamemnonem, in antithetis, & metaphoris, & omnibus tropis laudationi aptis: ludebat enim, non serio agebat; & ipsi huic dictionis magnificentiae lusus inest. Ludere igitur liceat, ut aio; decorum vero in omni re servandum, hoc est, convenienter [rei naturae] loquendum; exilia, exiliter, & ampla, ample [exponendo.]

121. Quemadmodum Xenophon de Teleboa fluvio qui parvus & pulcher est, inquit, *Erat autem hic fluvius minime magnus, pulcher tamen*, brevitate enim compositionis, & terminatione in δὲ, tantum non monstravit nobis parvum eum amnem esse. Alius autem quidam, loquens de fluvio simili Teleboae, inquit, qui ex *Lauricis montibus erumpens, volvitur in mare*; quasi de Nilo loqueretur [semet] praecipitante, aut de Istro in mare irruente. Hujusmodi igitur omnia, *frigida* dicuntur.

88 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρχβ. Γίνεται μέντοι τὰ μικρὰ μεγάλα ἑτερον τρόπον· ὃ διὰ τῆ ἀπρεπῆς, ἀλλ' ἐνίοτε ὑπ' ἀνάγκης. οἷον ὅταν μικρὰ κατορθώσαντά τινα στρατηγόν, ἐξαίρειν βεβλόμεθα, ὡς μεγάλα κατορθωκότα· οἷον ὅτι ἔφορος ἐν Λακεδαιμόνι τὸν περιέρως, καὶ ἐκ ἐπιχωρίως σφαιρίσαντα, ἐμασίγωσεν· τέτω γὰρ αὐτόθεν μικρῷ ἀκκαθῆναι ὄντι, ἐπιτραγωδῶμεν, ὡς οἱ τὰ μικρὰ πονηρὰ ἔδη ἔωντες, ὁδὸν τοῖς μείζοσι πονηροῖς ἀνοηγνύουσιν· καὶ ὅτι ἐπὶ τοῖς μικροῖς παρανομήμασι χρὴ κολάζειν μᾶλλον, ἐκ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις. καὶ τὴν παροιμίαν ἐποίησαμεν, “ Ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ παντός,” ὡς εἰκῆαν τέτω τῷ σμικρῷ κακῷ· ἢ καὶ ὅτι ὁδὸν κακὸν μικρόν ἐστιν.

ρχγ. Οὕτω μὲν δὴ ἐξέσω καὶ τὸ μικρόν καλὸρθωμα ἐξαίρειν μέγα· ὃ μὲν ὥστε ἀπρεπές τι ποιεῖν· ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ μέγα κατασμικρύνεται χρησίμως πολλάκις, ὥτως ἂν καὶ τὸ μικρόν ἐξαίροιτο.

ρχδ. Μάλιστα δὲ ἡ ὑπερβολὴ ψυχρότατον πάντων. τρίτῃ δὲ ἐστὶ· ἢ γὰρ καθ' ὁμοιότηλα ἐκφέρεται· ὡς τὸ, “ Θέειν δὲ ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.” ἢ καθ' ὑπεροχὴν· ὡς τὸ, “ Λευκότεροι χιόνος.” ἢ κατὰ τὸ ἀδύναλον· ὡς τὸ, “ Οὐρανῷ ἐσήριξε κάρη.”

ρχε. Πα-

122. Parva tamen alia ratione fiunt magna, non per dictionem indecoram, sed interdum ex necessitate; ut, cum imperatorem aliquem, qui parvas res bene gesserit, extollere volumus, tamquam qui magnas bene gesserat: e. g. quum Ephorus Lacedemone eum qui exquisite, nec more patriae, pila luserat, virgis caecidit: de hoc enim, licet per se auditu parvum sit, granditer & tragicorum more loqui licet: veluti, *qui in rebus parvi momenti, malos mores impunitos relinquunt, ii viam maioribus flagitiis aperiunt*; & quod *ob parvas res, contra leges commissas, magis oportet in cives animadvertere, non ob magnas*; & proverbium fecimus, *Principium est dimidium totius*, quasi hoc esset simile parvo huic malo; vel etiam, quod nullum [omnino] malum parvum sit.

123. Et hac quidem ratione liceat parvam rem bene gestam, extollere ut magnam: at non aliquod indecorum faciendo; sed quemadmodum quod magnum est saepe utiliter extenuatur, sic utique & parvum extolli poterit.

124. Omnium autem maxime, Hyperbole frigidissimum. Estque triplex. Aut enim per similitudinem editur; ut illud, *Cursu ventis similes*: aut per praecellentiam; ut illud, *Candidiores nive*: aut per impossibile; ut illud, *Cœlo caput stabilivit*.

90 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρκε. Πᾶσα μὲν οὖν ὑπερβολὴ ἀδυναλὸς ἐστίν· ἔτε γὰρ ἂν χιόνος λευκότερον γένοιτο, ἔτ' ἂν ἀνέμῳ θέειν ὁμοιον· αὕτη μέντοι ἢ ὑπερβολὴ ἢ εἰρημένη, ἐξαιρέτως ὀνομάζεται ἀδύνατος. διὸ δὴ καὶ μάλιστα ψυχρὰ δοκεῖ πᾶσα ὑπερβολή, διότι ἀδυνάτῳ ἔοικε.

ρκε. Διὰ τῆτο δὲ μάλιστα καὶ οἱ κωμωδοποιοὶ χρῶνται αὐτῇ· ὅτι ἐκ τῆ ἀδυνατὸς ἐφέλκονται τὸ γελοῖον· ὥσπερ ἐπὶ τῶν Περσῶν τῆς ἀπλησίας ὑπερβαλλόμενός τις ἔφη, “ὅτι πεδία ἐξέχεζον ὅλα.” καὶ, “ὅτι βῆς ἐν ταῖς γνάθοις ἔφερον.”

ρκε. Τῆ δὲ αὐτῇ εἶδος ἐστὶ καὶ τὸ, “Φαλακρώτερος εὐδίας” καὶ τὸ, “κολοκύντης ὑγιέσερος” τὸ δὲ, “χρυσὸν χρυσοτέρα,” τὸ Σαπφικόν, ἐν ὑπερβολῇ λέγεται καὶ αὐτὸ, καὶ ἀδυνάτως, πλὴν αὐτῷ γε τῷ ἀδυνάτῳ χάριν ἔχει, καὶ ψυχρότητι. ὃ δὴ καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις Σαπφὸς τῆς θείας, ὅτι φύσει κινδυνώδει πρᾶγματι καὶ δυσκατορθώτῳ ἐχρήσατο ἐπιχαρίτως. καὶ περὶ μὲν ψυχρότητος καὶ ὑπερβολῆς τοσαῦτα. νῦν δὲ περὶ τῆ γλαφυρῆς χαρακτῆρος λέξομεν.

ρκε. Ὁ γλαφυρὸς λόγος, χαριεντισμὸς καὶ ἱλαρὸς λόγος ἐστὶ· τῶν δὲ χαρίτων, αἱ μὲν εἰσι μεῖζονες καὶ σεμνότεραι, αἱ τῶν ποιητῶν· αἱ δὲ, εὐτε-

125. Omnis quidem hyperbole impossibilis est: neque enim nive candidius quicquam esse potest; neque vento in cursu simile: haec tamen hyperpole, quam dixi, prae caeteris nominatur impossibilis. Quam potissimum ob causam frigida videtur omnis hyperbole, quod impossibili similis sit.

126. Propter hoc autem maxime & comici poëtae utuntur ipsa, quia ex impossibili ridiculum ducunt. Quemadmodum de Persarum voracitate quidam dixit, hyperbolice loquutus, *quod campos totos reliquiis ventris implebant; & quod boves in malis gestabant.*

127. Eiusdem speciei est & illud, *Magis calvus serenitate, & cucurbitulâ sanior.* Illud vero, *Auro magis aurea*, quod Sapphonis est, in hyperbole & ipsum dicitur, nec possibile est; sed ex eo ipso quod impossibile sit, venustatem in se habet, non frigus. Quod quidem maxime quis in diviâ Sapphone miraretur, quod rem naturâ periculosam, & vix feliciter expediendam, venuste admodum tractaverit. Et de frigore quidem & hyperbole haec; nunc vero de charactere faceto dicemus.

128. *Dictio faceta* venerum plena & hilaris dictio est. Gratiarum autem & venerum aliae sunt maiores & grandiores, poëtarum scil. aliae humiliores, & magis comicae,

92 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

εὐτελεῖς μᾶλλον καὶ κωμικώτεραι, σκώμμασιν ἐ-
οικῆαι. οἷον αἱ Ἀριστοφάνους χάριτες, καὶ Σώφρο-
νος, καὶ Λυσίε. τὸ γὰρ, “ἥς ῥᾶον ἂν τις ἀριθ-
μήσειεν τὰς ὀδόντας ἢ τὰς δακτύλους,” τὸ ἐπὶ
τῆς πρεσβυτιδος· καὶ τὸ, “ὅσας ἄξιος ἦν λα-
βεῖν πληγὰς, τοσαύτας εἴληφε δραχμάς.” οἱ
τοιῦτοι ἀσεῖσμοι, ἔδεν διαφέρουσι σκωμμάτων,
ἔδὲ πόρρω γελοιοποιίας εἰσὶ.

ρχθ. Τὸ δὲ, “τῇ δὲ θ’ ἅμα νύμφαι παί-
ζουσι· γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ.” καὶ, “Ρεῖα δ’
ἀριγνώτη πέλεται· καλαὶ δὲ τε πᾶσαι.” καὶ αὖ-
ταί εἰσιν αἱ λεγόμεναι σεμναὶ χάριτες καὶ μεγάλαι.

ρλ. Χρῆται δὲ αὐταῖς Ὀμηρος, καὶ πρὸς δει-
νωσιν ἐνίοτε, καὶ ἔμφασιν· καὶ παίζων φοβερώτε-
ρός ἐστι· πρῶτός τε εὐρηκέναι δοκεῖ φοβεράς χά-
ριτας· ὥσπερ τὸ ἐπὶ τῷ ἀχαριστοτάτῃ προζώπῃ,
τὸ ἐπὶ τῷ Κύκλωπος, τὸ οὖν, “οὐτὶν ἐγὼ
πύματον ἔδομαι, τὰς δὲ λοιπὰς πρῶτας.” τὸ τῷ
Κύκλωπος ξένιον. ὃ γὰρ ἔτι αὐτὸν ἐνέφηεν
δεινὸν ἐκ τῶν ἄλλων, ὅταν δύο δειπνῇ ἐταίρους,
ἐκτὶ ἀπὸ τῷ θυρεῷ, ἢ ἐκ τῷ ῥοπάλῃ, ὡς ἐκ τῶ-
ν τῷ ἀσεῖσμῳ.

ρλα. Χρῆται δὲ τῷ τοιούτῳ εἶδει καὶ Ξενοφῶν,
καὶ αὐτὸς δεινότητος εἰσάγει ἐκ χαρίτων· οἷον
ἐπὶ

maledicis dictis similes. Quales sunt Aristophanis vengeres, & Sophronis & Lysiae. Illud enim, *Cujus facilius quis dentes numeraret quàm digitos*, de anu dictum; & illud, *Quot dignus erat accipere plagas, tot accepit drachmas*: hujuscemodi urbanitates, nihilo discrepant à dictis maledicis; neque longè absunt à scurrilitate.

129. Illud tamen, *Una cum ea nymphae ludunt. — Animo autem laeta erat Latona: — &, facile conspicua est pulchrae vero omnes*. Haec autem sunt quae vocantur dignitatis plenae vengeres, & sublimes.

130. Utitur autem ipsis Homerus & ad terrorem quandoque, & ad emphasin: & ludens terribior est; primusque ipse videtur invenisse terribiles lepores: ut illud de maximè remota ab omni venustate persona, de Cyclope, inquam, *Utin ego novissimum comedam, reliquos autem prius*: [quod scilicet in proverbio jam est] *Cyclopis hospitale munus*. Non enim ita dirum exhibuit eum per cetera, cum duos ex fociis [Ulyssis] devoraret; neque per lapidem portae loco adhibitum, neque per baculum; ut per hanc ipsam facetiam.

131. Utitur autem hujuscemodi forma & Xenophon, & ipse quoque orationi gravitatem inducit e leporibus: ut de armata saltatrice.

94 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἐπὶ τῆς ἐνόπλου ὀρχηστρίδος. ἐρωλήθεις ὑπὸ τῷ Παφλαγόνος, εἰ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτοῖς συνεπολέμουν, ἔφη, “ Αὐταὶ γὰρ καὶ ἔτρεψαν τὸν βασιλέα.” διήτη γὰρ ἐμφαίνεται ἡ δεινότης ἐκ τῆς χάριτος· ἡ μὲν, ὅτι καὶ γυναῖκες αὐτοῖς εἶποκτο, ἀλλ’ Ἀμαζόνες· ἡ δὲ, κατὰ βασιλέως, εἰ ἔτως ἦν ἀδελφῆς, ὡς ὑπὸ γυναικῶν φυγεῖν. τὰ μὲν ἔν ἐῖδη τῶν χαρίτων τοσαύδε, καὶ τοιαύδε.

ρλβ. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἐν τοῖς πράγμασι χάριτες, οἷον νυμφαῖοι καὶ κῆποι, ὑμέναιοι, [ἐρωτες,] ὅλη ἡ Σαπφῶς ποίησις. τὰ γὰρ τοιαῦτα, καὶ ὑπὸ Ἰππώνακτος λέγεται, χαρίεντά ἐσι. καὶ αὐτὸ ἱλαρὸν τὸ πρᾶγμα ἐξ ἑαυτῷ· ὁδὲ γὰρ ἂν ὑμέναιον ἄδει ὀργιζόμενος, ὁδὲ τὸν ἔρωτα ἐρινὺν ποιήσει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, ἢ γίγαντα, ὁδὲ τὸ γελαῖν κλαίειν.

ρλγ. Ὡς εἰ μὲν τις ἐν πράγματι χάρις ἐστὶ, τάδε καὶ ἡ λέξις ποιεῖ ἐπιχαριτώτερα· οἷον, “ ὡς οἱ ὅτε Πανδαρέω κέρη χλωρῆς ἀηδῶν καλὸν αἰδέσθην, ἔαρος νέον ἰσαμένοιο.” ἐνταῦθα γὰρ καὶ ἡ ἀηδὼν, χαρίεν ὀρνίθιον· καὶ τὸ ἔαρ, φύσει χαρίεν· πολὺ δὲ ἐπικεκύσμηται τῇ ἐρμηνείᾳ· καὶ ἐστὶ χαριέστερα, τό τε “ χλωρῆς,” καὶ τὸ “ Πανδαρέω κέρη,” εἰπεῖν ἐπὶ ὀρνίθου· ἅπερ τῷ ποιητῷ ἰδιά ἐστι.

ρλδ.

trice. Interrogatus a Paphlagone, num etiam mulieres una cum ipsis bellum gererent, *Sane*, inquit: *hae namque & regem fugarunt.* Duplex enim gravitas apparet ex ea venustate: una quidem, quod non mulieres secutae sunt ipsos [in bellum,] sed Amazones: altera vero, in regem, si adeo imbecillus erat, ut a mulieribus [pulsus] fugeret. Species igitur leporum tot, talesque sunt.

132. Sunt autem in rebus venustates; quales nympharum horti, hymenaei, Cupidines, tota Sapphonis poësis. Hujuscemodi namque, quamvis ab Hipponacte dicta fuerint, venusta sunt. Et ipsa res hilaris sua sponte est; nemo enim canit hymenaeum iratus, neque Cupidinem Erinnym faciet vi locutionis, aut gigantem; neque risum fletum.

133. Quapropter, si qua est in re [ipsa] venustas, haec [omnia] dictio etiam venustiora reddit, quale, *veluti quando Pandari puella, viridis Luscinia pulchre canit, cum ver nuperime advenerit.* Hic enim & Luscinia avis est venusta, & ver natura venustum: multum tamen insuper ornata sunt dictione; & sunt venustiora, illud *χλωρῆς*, & illud *Πανδάρης κέρη*, dicere de avi; quae scil. poëtae propria sunt.

134. Saepe

96 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρλδ. Πολλάκις δὲ καὶ τὰ μὲν πράγματα ἀ-
τερπῇ ἐσι φύσει καὶ συγνά· ὑπὸ δὲ τῷ λέγοντος
γίνεται ἰλαρά. τῷτο δὲ παρὰ Ξενοφῶντι δοκεῖ
πρώτῳ εὐρῆσθαι· λαβὼν γὰρ ἀγέλασον πρόσω-
πον καὶ συγνόν, τὸν Αἰγλαῖτάδαν τὸν Πέρσην,
γέλῳτα εὐρεν ἐξ αὐτῷ χαρίεντα, “ ὅτι ῥᾶόν ἐ-
σι πῦρ ἐκτρίψαι ἀπὸ σῶ, ἢ γέλῳτα.”

ρλε. Αὕτη δὲ ἐσι καὶ ἡ δυνατωτάτη χάρις,
καὶ μάλιστα ἐν τῷ λέγοντι. τὸ μὲν γὰρ πρᾶγμα
καὶ φύσει συγνόν ἦν καὶ πολέμιον χάριτι, ὥσπερ καὶ
Αἰγλαῖτάδας· ὅλ’ ὥσπερ ἐνδείκνυται, ὅτι καὶ ἀπὸ
τῶν τοιούτων παίζειν ἐσίν, ὥσπερ καὶ ὑπὸ θερ-
μῷ ψύχεσθαι, θερμαίνεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν.

ρλς. Επεὶ δὲ τὰ εἶδη τῶν χαρίτων δέδεικ-
ται τίνα ἐσι, καὶ ἐν τίσι· νῦν καὶ τὴς τόπῃς πα-
ραδείξομαι, ἀφ’ ὧν αἱ χάριτες. ἦσαν δὲ ἡμῖν,
αἱ μὲν, ἐν τῇ λέξει· αἱ δὲ, ἐν τοῖς πράγμασι.
παραδείξομεν οὖν καὶ τὴς τόπῃς καὶ ἑκάτερα·
πρώτῃς δὲ, τὴς τῆς λέξεως.

ρλζ. Εὐθύς οὖν πρώτη ἐστὶ χάρις ἡ ἐκ συν-
τομίας, ὅταν τὸ αὐτὸ μηχανούμενον ἄχαρι γένη-
ται, ὑπὸ δὲ τάχῃς, χαρίεν· ὥσπερ παρὰ Ξε-
νοφῶντι, “ Τῷ ὄντι τέτῳ ἔδεν μέτεσι τῆς Ἑλ-
λάδος· ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδόν,
ἀμ·

134. Saepe autem & res injucundae sunt natura & illepidae: a dicente tamen fiunt lepidae. Hoc autem apud Xenophontem videtur primum inventum esse: cum accepisset enim expertem risus personam & infacetam, Aglaitadam Persam, risum invenit ex ipso lepidum, quod *facilius est ignem ex te excudere, quam risum.*

135. Haec autem est & maxime vis venustas, & maxime in dicente [posita.] Res enim & natura infaceta erat & inimica lepori, quemadmodum & Aglaitadas: hic autem quasi patefacit, quod è talibus etiam rebus jocum ducere liceat, quemadmodum & à calido refrigerari, & à frigidis calefieri.

136. Quum autem quae sunt venustatum genera ostensum sit, & in quibus [posita,] nunc & locos indicabo, unde venustates [ducuntur.] Erant autem, ut diximus, quaedam earum in *dictione*, quaedam in *rebus* ipsis. Indicabimus igitur & locos utriusque, & primo *dictionis*.

137. Statim igitur prima est venustas, quae nascitur ex *conciſa brevitate*: quando idem dilatatum invenustum factum fuerit, à celeritate autem venustum. Veluti apud Xenophontem, *Revera, nihil huic cum Graecia negotii est, cum ego ipse eum viderim, ut Lydum*

98 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετραυπημένον· καὶ εἶχεν ἔ-
τως.” τὸ γὰρ ἐπιλεγόμενον τὸ, “ εἶχεν ἔτως,”
ὑπὸ τῆς συντομίας τὴν χάριν ποιεῖ· εἰ δὲ ἐμη-
κύνῃ διὰ πλειόνων, “ Ὅτι “ ἔλεξε ταῦτα ἀλη-
θῆ, σαφῶς γὰρ ἐτελεύπητο,” διήγημα ἂν φιλὸν
ἐγένετο ἀντὶ χάριτος.

ρλθ. Πολλάκις δὲ καὶ δύο φράζεται ὁ ἐνὸς
πρὸς τὸ χαρίεν. οἷον ἐπὶ τῆς Ἀμαζόνος καθευ-
δούσης ἔφη τις, “ ὅτι τὸ τόξον ἐντεταμένον ἔκει-
το, καὶ ἡ φαρέτρα πλήρης, τὸ γέρον ἐπὶ τῇ κε-
φαλῇ· τὸς δὲ ζωστῆρας ἔλυνον.” ἐν γὰρ τῷ
καὶ ὁ νόμος εἴρηται ὁ περὶ τοῦ ζωστῆρος, καὶ ὅτι ἐκ
ἔλυσεν τὸν ζωστῆρα, τὰ δύο πράγματα διὰ μιᾶς
ἐρμηνείας· καὶ ἀπὸ τῆς συντομίας ταύτης γλα-
φυρὸν τι ἐστίν.

ρλθ. Δεύτερος δὲ τόπος ἐστὶν ἀπὸ τῆς τάξε-
ως· τὸ γὰρ αὐτὸ πρῶτον μὲν τεθῆναι, ἢ μέσον,
ἄχαρι γίνεται· ἐπὶ δὲ τοῦ τέλους, χαρίεν· οἷον
ὡς ὁ Ξενοφῶν φησιν ἐπὶ τοῦ Κύρου, “ Δίδωσι δὲ
αὐτῷ καὶ δῶρα, ἵππον καὶ σολὴν καὶ σρεπλόν, καὶ τὴν
χωρὰν μηκέτι ἀρπάζεσθαι· ἐν γὰρ τέτοις τὸ μὲν
τελευταῖόν ἐστι τὸ τὴν χάριν ποιοῦν, τὸ “ τὴν
χωρὰν μηκέτι ἀρπάζεσθαι,” διὰ τὸ ξένον τοῦ δῶρος
καὶ τὴν ιδιότητά. αἷτιος δὲ ὁ τόπος τῆς χάριτος·
εἰ

ambas aures perforatum; & ita res erat. Illud enim adjunctum, scil. ita res erat, ob concisam brevitatem venustatem gignit: si autem dilatatum fuisset pluribus verbis, quod scil. haec vera erant, erat enim manifeste perforatus, narratio exilis fuisset loco venustatis.

138. Saepe autem etiam duae res per unam ostenduntur venustatis gratia, ut de Amazone dormiente quidam dixit, quod *arcus intensus humi jacebat, & pharetra plena, scutum ad caput; cingula autem non solvunt.* In hoc enim & [Amazonum] institutum de cingulo [non solvendo] narratum est, & quod illa non solverat cingulum, duae res per unam dictionem; & ex hac concisa brevitate elegans quiddam natum est.

139. Secundus autem locus est ab ordine: idem enim primum quidem positum, vel medium, invenustum fit, in fine autem, venustum, ut Xenophon inquit de Cyro, *Dat autem ipsi & dona, equum & vestem & torquem, & agrum ejus non amplius diripi:* in his enim, ultimum est id quod venustatem efficit, scil. *Agrum ejus non amplius diripi,* propter novitatem doni & quod esset [Cyro solo] proprium. Causa autem venustatis est locus: si utique primum positum fuisset, in-

100 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

εἰ γοῦν πρῶτον ἐτάχθη, ἀχαριστότερον ἦν· οἶον, ὅτι “ δίδωσιν αὐτῷ δῶρα, τήν τε χώραν μηκέτι ἀρπάζεσθαι, καὶ ἵππον, καὶ σολήν, καὶ σρεπτόν.” νῦν δὲ προειπὼν τὰ εἰδισμένα δῶρα, τελευταῖον ἐπήνελκεν τὸ ξένον καὶ ἄηδες, ἐξ ὧν ἀπάντων συνῆκται ἡ χάρις.

ρμ. Αἱ δὲ ἀπὸ τῶν σχημάτων χάριτες δηλαΐ εἰσι, καὶ πλεῖσαι παρὰ Σαπφοῖ. οἶον ἐκ τῆς ἀναδιπλώσεώς πε νύμφη πρὸς τὴν παρθενίαν φησὶ, “ Παρθενία Παρθενία, ποῖ με λιπῶσα οἶχῃ” ἢ δὲ ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν τῷ αὐτῷ σχήματι, “ οὐκ ἔτι ἤζω πρὸς σέ, ἐκ ἔτι ἤζω” πλείων γὰρ χάρις ἐμφαίνεται, ἢ εἴπερ ἅπαξ ἐλέχθη καὶ ἄνευ τῷ σχήματος. καὶ τοι ἡ ἀναδιπλωσις πρὸς δεινότητος μᾶλλον δοκεῖ ἐυρῆσθαι· ἢ δὲ καὶ τοῖς δεινολάτοις καταχρῆται ἐπὶ χάριτος.

ρμα. Χαρικεντίζεται δὲ ποτε καὶ ἐξ ἀναφορᾶς ὥς ἐπὶ τῷ ἑσπέρῳ· “ ἔσπερε πάντα φέρεις (φησὶ) Φέρεις οἶνον, Φέρεις αἶγα, φέρεις μαῖερί παιῖδα.” καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἡ χάρις ἐστὶν ἐκ τῆς λέξεως τῆς Φέρεις, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναφερομένης. πολλὰς δὲ ἂν τις καὶ ἄλλας ἐκφέρῃ χάριτας.

ρμβ. Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ λέξεως χάριτες, ἡγοῦν ἐκ μεταφορᾶς ὥς ἐπὶ τῷ τέτλιγος, “ Πτε-
ρύγων

venustus fuisset; ut, quod *dat ipsi dona, agrum ejus amplius non diripi, & equum, & vestem, & torquem.* Nunc vero cum antea narrasset usitata dona, ultimum intulit illud peregrinum & insuetum; ex quibus omnibus conflata est venustas.

140. Veneres autem quæ nascuntur è *figuris*, perspicuae sunt, plurimaeque apud Sapphonem, ut ex reduplicatione alicubi sponsa ad Partheniam inquit, Παρθενία Παρθενία, ποῖ με λιπύσα ὄρχη; *Parthenia! Parthenia! quo, me relicta, vadis?* haec autem respondet ipsi eadem figura, Οὐκ ἔτι ἤζω πρὸς σέ, ὕκ ἔτι ἤζω. *Non amplius veniam ad te, non amplius veniam.* Major enim venustas apparet, quam si semel dictum esset & sine figura. Atqui reduplicatio ad terrores movendos potius inventa videtur: ea vero & gravissimis rebus utitur venustatis gratia.

141. Ducit autem Veneres aliquando etiam ex relatione: ut cum de vespere inquit, *Vesper! cuncta fers; fers vinum, fers capram, fers matri puellam:* etenim hic lepos existit è voce illa φέρεις, *fers*, quae ad idem refertur. Multas autem alias [ex his figuris] posset quis promere Veneres.

142. Nascuntur & è verbo lepores, id est, è metaphora: ut de cicada, “Πτερύγων δὲ ὑπὸ

102 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρύγων δ' ὑπὸ κακχέφ λιγυράν ἀοιδάν. ὁ, τι ποτ'
ἂν φλόγιον καδέταν ἐπιπλάμενον καταυδείη."

ρμγ. Ἐκ συνθέτε τῷ ὀνόματος καὶ διδυραμβικῷ, "Δέσποια πλέτων μελανοπτερύγων, τιστὶ
δεινὸν πρὸ πτερύγων αὐτὸ ποιήσον." ἃ μάλισα
δὴ κωμῳδικὰ παίγνιά ἐσι καὶ σατύρια.

ρμδ. Καὶ ἐξ ἰδιωτικῷ δὲ ὀνόματος γίνεται ὡς
ὁ Ἀριστοτέλης, "Ὅσῳ γὰρ Φησι μονώτης εἰμί,
Φιλομυθότερος γέγονα." καὶ ἐκ πεπονημένῃ ὡς ὁ
αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ, "Ὅσῳ γὰρ αὐτίτης καὶ μο-
νώτης εἰμί, Φιλομυθότερος γέγονα." τὸ μὲν
γὰρ "μονώτης," ἰδιωτικωτέρῃ ἔδῃς ἤδη ἐστὶ τὸ
δὲ "αὐτίτης," πεπονημένον ἐκ τῷ αὐτῷ.

ρμε. Πολλὰ δὲ ὀνόματα καὶ παρὰ τὴν Δέσιν
τὴν ἐπὶ τινος χαρίεντά ἐσιν οἷον, "Ὁ γὰρ ὄρ-
νις ἔτος κόλαξ ἐστὶ καὶ κόλακος." ἐνταῦθα ἡ
χάρις ἀπὸ τῷ σκῶψαι τὸν ὄρνιν καθάπερ ἄν-
θρωπον, καὶ ὅτι τὰ μὴ συνήδη ἔδετο ὀνόματα
τῷ ὄρνιδι. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται χάριτες παρ'
αὐτὰς τὰς λέξεις.

ρμς. Ἐκ δὲ παραβολῆς καὶ ἐπὶ τῷ ἐξέχοντος
ἀνδρὸς ἡ Σαπφώ φησι, "πέρροχος ὡς ὅτ' ἀοι-
δὸς ὁ Λέσβιος ἀλλοδαποῖσιν." ἐνταῦθα γὰρ
χάριν ἐποίησεν ἡ παραβολὴ μᾶλλον ἢ μέγεθος.
καί

ὕπὸ κακῆς λυγρὰν αἰδάν· ὃ, τι ποτ' ἂν
φλογιον καδέταν ἐπιπλάμενον καταυδείη.”

143. E composito verbo & dithyrambico,
Δέσποτα πλάτων μελανοπλερύγων, τὰτὶ δει-
νὸν πρὸ πλερύγων αὐτὸ ποιήσον· quae maxime
accommodatae comoediis sunt & satyrorum
fabulis lusiones.

144. Et è vulgari quoque verbo nascitur:
ut cum Aristoteles inquit, *In quantum enim soli-
tarius sum, fabularum amantior factus sum, E*
verbo conficito, ut idem in eodem, quanto enim
magis sum solus & solitarius, tanto magis fabula-
rum cupidus sum factus. Illud enim μονώτης,
est pervulgatae communisque orationis ver-
bum, illud vero αὐλίτης factum est ex αὐτός.

145. Multa autem verba ex eo quod de
re aliqua *contra consuetudinem* usurpantur, le-
pida sunt, veluti, *avis enim haec parasita est*
parasiti. Hic enim lepos existit ex eo quod
in avem lusit ut in hominem, & quod mi-
nime usitata verba attribuit avi. Hi igitur
leporēs ab ipsis verbis exoriuntur.

146. Praeterea ex collatione Sappho de vi-
ro qui supra alios eminebat, [venuste admo-
dum] inquit [caeteris] antecellit, quemad-
modum Lesbios poëta alienigenis [poëtis:] hic
enim leporem potius genuit collatio quam
amplitudinem. Atqui licebat ipsi dicere, *an-
tecellit,*

104 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

καί τοι ἔξῃν εἰπεῖν, πέρροχος ὥσπερ ἡ σελήνη
τῶν ἄλλων ἄστρον, ἢ ὁ ἥλιος ὁ λαμπρότερος, ἢ
ὅσα ἄλλα ἐς ποιητικώτερα.

ρμζ. Σώφρων δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ εἶ-
δος φησὶ, “Ἰᾶσαι ὅσα φύλλα καὶ κάρφεά τοι
παῖδες τὸς ἀνδρας βαλλίζοντι· οἷόν περ φαντὶ
φιλατὸς Τρῶας τὸν Αἴαντα τῷ πάλῳ” καὶ γὰρ
ἐνταῦθα ἐπίχαρις ἢ παραβολή ἐστὶ, καὶ τὸς
Τρῶας διαπαίζουσα, ὥσπερ παῖδας.

ρμη. Ἐστὶ δὲ τις ἰδίως χάρις Σαπφική ἐκ με-
ταβολῆς, ὅταν τι εἰπῇ (α μεταβάλληται, καὶ
ὥσπερ μελανοήσειεν· οἷον, “ὕψι δὴ φησὶ τὸ μέ-
λαθρον αἰεταί τε κίχονες, γαμβρὸς, εἰσέρχεται ἴσος
Ἀρηι, ἀνδρὸς μεγάλῃ πολλῷ μείζων” ὥσπερ ἐ-
πιλαμβανομένη ἑαυτῆς, ὅτι ἀδυνάτῳ ἐχρήσατο
ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι εἰδὲς τῷ Ἀρηι ἴσος ἐστὶ.

ρμθ. Τῷ δὲ αὐτῷ εἶδος καὶ τὸ περὶ Τηλεμά-
χου· ὅτι “δύο κύνες δεδέατο πρὸ τῆς αὐλῆς· καὶ
δύναμαι καὶ τὰ ὀνόματα εἰπεῖν τῶν κυνῶν· ἀλλὰ
τί ἂν μοι βέλοιο τὰ ὀνόματα ταῦτα;” καὶ γὰρ
ἔστος μεταβαλλόμενος μεταξὺ ἠξείσατο καὶ ἀπο-
σιγήσας τὰ ὀνόματα.

ρν. Καὶ ἀπὸ σίχου δὲ ἀλλοτρίῃ γίνεται χά-
ρις· ὡς ὁ Αρισοφάνης σκώπτων περὶ τὸν Δία, ὅτι

veluti luna aliis sideribus, vel sol splendidior; aut quaecunque alia magis propria poëtarum.

147. Sophron autem & ipse simili forma inquit, *Vide quomodo pueri foliis & festucis coniectis impetum in homines illos faciunt, quemadmodum dicunt Trojanos in Ajacem.* Etenim hic venusta est collatio, & quae illud Trojanis tanquam pueris.

148. Est autem quaedam venustas proprie Sapphica ex [subita] *mutatione consilii*, ubi illa, re scil. aliqua jam enunciata, animum subito mutaverit, quasi dicti illius ipsam poenituerit: ceu inquit, *Altè jam superliminare extollite fabri, gener ingreditur aequalis Marti,* [saltem] *viro magno multo major:* tanquam reprehendens seipsam, quod impossibili usa esset hyperbole, & quia nemo Marti aequalis est.

149. Ejusdem autem formae & illud de Telemacho, quod, *Duo canes ante regiam domum erant vincti: possem etiam canum ipsorum nomina ponere, verum quid mihi prodesse nomina haec?* Etenim hic mutato consilio simul urbane lusit, nominibus illis silentio praeteritis.

150. Praeterea lepos exoritur ex versu alterius poëtae facete interposito. Ut Aristophanes irridens quodam loco Jovem, quod
O non

106 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὁ κεραυνοῖ τῆς πονηρῆς, φησιν, “ ἀλλὰ τὸν ἑαυτῶ
νεῶν βάλλει καὶ Σέβιον ἄκρον Ἀθηνῶν.” ὥστε γοῦν
ἐκ ἔτι ὁ Ζεὺς κωμωδεῖσθαι δοκεῖ, ἀλλ’ Ὅμηρος,
καὶ ὁ σίχως ὁ Ὀμηρικός· καὶ ἀπὸ τούτων πλείων
ἐστὶν ἡ χάρις.

ρνα. Ἐχουσι δέ τι σωμύλον καὶ ἀλληγορίαι τι-
νές· ὥστε τὸ, “ δελφοῖ παιδίον ὑμῶν ἅ κύνων
φέρει.” καὶ τὰ Σώφρονος δέ, τὰ ἐπὶ τῶν φερόν-
των· “ ἐνθάδε ὦν κῆγ’ ὑμμε τῆς ὁμότρι-
χας ἐξορμίζομαι, πλόον δοκάζων· ποντῖναι γὰρ
ἤδη τοῖς ταλικοῖς δε ταὶ ἄλκυραι.”

ρnb. Ὅσα τε ἐπὶ τῶν γυναικῶν ἀλληγορεῖ
οἶον ἐπ’ ἰχθύων, “ σωλῆνες * γλυκύκρεον κογ-
χύλιον χηρᾶν γυναικῶν λιχνέυμασιν.” καὶ μιμι-
κώτερα τὰ τοιαῦτά ἐστι καὶ αἰσχροῦ.

ργ. Ἐστὶ δέ τις καὶ ἡ παρὰ τὴν προσδοκίαν
χάρις· ὡς ἡ τῷ Κύκλωπος, ὅτι “ ὕστατον ἔδομαι
Οὐτιν.” Οὐ γὰρ προσεδόκα τοῦτο ξένιον, ἔτε
Οδυσσεύς, ἔτε ὁ ἀναγινώσκων. καὶ ὁ Ἀριστοφάνης
ἐπὶ τῷ Σωκράτῃ, “ κάμψας ὀβελίσκον, φησὶν,
εἶτα διαβήτην λαβὼν, ἐκ τῆς παλαίστρας θοι-
μάτιον ὑφείλετο.”

ρnd. Ἡδὴ μέντοι ἐκ δύο τρόπων ἐνταῦθα
ἐγένετο ἡ χάρις. ὁ γὰρ παρὰ προσδοκίαν μόνον
ἐπη-

non impios fulminibus percutit, addit, *sed, sua templa ferit & Sunium promontorium Attici agri.* Tanquam igitur non amplius Jupiter notari videtur, sed Homerus & versus Homericus; & ex hoc major existit lepos.

151. Habent autem quiddam festivum & allegoriae quaedam: quemadmodum illud, [*Videamus*] *populares, quatenam servus vester parturiens fert: & Sophronis illa quae de senibus prolata sunt; Hic cum & ipse sim, ad vos qui ejusdem coloris pilos habetis, canique & ipsi estis, navim adpello, tempus navigandi idoneum expectans; iis enim qui tot annorum sunt, quot ipsi sumus, anchorae jam in alto stant.*

152. Et quaecunque de mulieribus allegorice loquitur tanquam de piscibus, σολῆνες, γλυκὺν κρεὼν κοῦ χύλιον χρῆαν γυναικῶν λ' χνέυμα-
σιν. Et aptiora mimis hujuscemodi omnia, & obscena sunt.

153. Est etiam quaedam venustas, quae παρὰ προσδοκίαν dicitur: ut illa Cyclopi, quod *postremum comedam Utin*, non enim expectabat tale munus aut Ulysses, aut qui legit. Et Aristophanes de Socrate inquit, *Flectens obeliscum, deinde perpendiculum manu sumens, à palæstra vestimentum removet.*

154. Jam enim ex duobus locis hic extitit venustas. Non enim solum praeter expectationem id illatum est, sed neque respondit

108 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἐπηνέχθη, ἀλλ' ἐδὴ ἠκολούθει τοῖς προτέροις.
ἡ δὲ τοιαύτη ἀνακολουθία καλεῖται γρίφος· ὥ-
σπερ ὁ παρὰ Σώφρονι ῥητορέων Βαλίας· (ἐδὲν
γὰρ ἀκολούθον αὐτῷ λέγῃ·) καὶ παρὰ Μενάνδρῳ
δὲ ὁ πρόλογος τῆς Μεσσηνίας.

ρνε. Πολλάκις δὲ καὶ κῶλα ὅμοια ἐποίησε χά-
ριν. ὡς ὁ Αῤῥιστοτέλης, “ ἐκ μὲν Αἰθηνῶν, φησιν,
ἐγὼ εἰς Στάγειρα ἦλθον, διὰ τὸν βασιλέα τὸν
μέγαν· ἐκ δὲ Σταγείρων εἰς Αἰθῆνας, διὰ τὸν
χειμῶνα τὸν μέγαν.” καταλήξας γὰρ ἐν ἀμφο-
τέροις τοῖς κώλοις εἰς τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐποίησε
τὴν χάριν. ἐὰν δὲ οὖν ἀποκόψῃς τῷ ἑτέρῳ κώ-
λῳ τὸ Μέγαν, συναφαιρεῖται καὶ ἡ χάρις.

ρνε. Καὶ κατηγορίαι δὲ ἀποκεκρυμμέναι ἐ-
νίοτε ὁμοιοῦνται χάρισιν. ὥσπερ παρὰ Ξενοφῶντι
ὁ Ἡρακλείδης, ὁ παρὰ τῷ Σέυθει προσίων
τῶν συνδείπνων ἐκάσῳ, καὶ πείθων δωρεῖσθαι
Σέυθει ὅ, τις ἔχῃ· ταῦτα γὰρ καὶ χάριν τινὰ
ἐμφαίνει, καὶ κατηγορίαι εἰσὶν ἀποκεκρυμμέναι.
Αἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐρμηνείαν χάριτες τοσαῦ-
ται, καὶ οἱ τόποι.

ρνε. Ἐν δὲ τοῖς πράγμασι λαμβάνονται χά-
ρις ἐκ παροιμίας. Φύσει γὰρ χαρίεν πρᾶγμα ἔστιν
ἡ παροιμία. ὡς ὁ Σώφρων μὲν, “ * ἐπίης *,
ἔφη,

prioribus. Hujuscemodi autem inconsequen-
tia, vocatur griphus: quemadmodum Bulias,
qui apud Sophronem oratorem agit, (nihil
enim dicit quod cohaereat sibi ipsi;) & apud
Menandrum itidem prologus Messeniae.

155. Saepe autem & membra similia pe-
pererunt venustatem. Ut inquit Aristoteles,
*Ex Athenis Stagiram veni propter regem ma-
gnum: indeque Athenas redii propter hyemem
magnum.* Cum enim desierit in ambobus
membris in idem nomen, procreavit venusta-
tem. Quod si demseris ex alterutro mem-
bro illud μέγαν, simul sustuleris leporem.

156. Et accusationes utique reconditae
quandoque similes sunt leporibus. Quemad-
modum apud Xenophontem Heraclides, qui
vivebat cum Seuthe, accedens ad singulos
convivas, & hortans illos ut dono darent Seu-
thi, quod quisque eorum haberet: haec enim
& venustatem aliquam prae se ferunt, & ac-
cusationes tectae sunt. Veneres igitur quae
in verbis existunt tot sunt, & loci.

157. In rebus autem ducuntur Veneres ex
proverbio. Natura enim venusta res est pro-
verbium. Ut Sophron, * ἐπὶ * ἔφη ὁ τὸν
πατέρα πνίγων. Et alio quodam loco inquit,
Ex

110 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἔφη, ὁ τὸν πατέρα πνίγων.” καὶ ἀλλαχόθι πε-
φησὶν, “ἐκ τῆ ὄνυχος γὰρ τὸν λέοντα ἔγρα-
ψεν, Τορύναν ἔξεσεν, Κύμινον ἔσπειρε.” καὶ
γὰρ δυσὶ παροιμίαις, καὶ τρισὶ ἐπ’ ἀλλήλοις χρῆ-
ται, ὡς ἐπιπληθύνονται αὐτῷ αἱ χάριτες· σχε-
δὸν τε πάσας ἐκ τῶν δραμάτων αὐτῆς τὰς πα-
ροιμίας ἐκλέξαι ἐστίν.

ρηγ. Καὶ μῦθος δὲ λαμβανόμενος καιρίως εὐ-
χαρίς ἐστίν. ἦτοι ὁ κεείμενος, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης
ἐπὶ τῆ αἰετῆς φησιν, ὅτι “λιμῶ θνήσκοι, ἐπι-
κάμπτων τὸ βράμφο· πάσχει δὲ αὐτὸ, ὅτι ἄν-
θρωπος ὢν ποτὲ, ἠδίκησε ξένον.” ὁ μὲν οὖν τῷ
κειμένῳ μῦθῳ κέχρηται καὶ κοινῷ.

ρηγ. Πολλὰς δὲ καὶ προσπλάσσομεν προσφό-
ρας καὶ οἰκείας τοῖς πράγμασιν· ὥσπερ τις περὶ
αἰλῶρος λέγων, ὅτι “συμφθίνει τῇ σελήνῃ καὶ
ὁ αἰλῶρος, καὶ συμπαχύνεται, προσέπλασσεν, ὅ-
τι “ἐνθεν καὶ ὁ μῦθος ἐστίν, ὡς ἡ σελήνη ἔτεκε
τὸν αἰλῶρον.” ἔ γὰρ μόνον κατ’ αὐτὴν τὴν πλά-
σιν ἔσαι ἡ χάρις, ἀλλὰ καὶ ὁ μῦθος ἐμφαίνει
χαρίεν τι, αἰλῶρον ποιῶν σελήνης παῖδα.

ρηγ. Πολλάκις δὲ καὶ ἐκ φόβου ἀλλασσομένον γί-
νεται χάρις, ὅταν διακενῆς τις φοβῇ· οἶον τὸν
ἱμάντα ὡς ὄφιν, ἢ τὸν κρίβανον ὡς χάσμα τῆς
γῆς· ἅπερ καὶ αὐτὰ κωμωδικώτερά ἐσι. ρξα.

Ex ungue enim leonem pinxit. Torynan edolavit. Cuminum sevit. Etenim duobus proverbiiis & tribus superinductis utitur, ut lepores sibi numero crescant: fermeque cuncta ex fabulis ipsius proverbia licet seligere.

158. Et fabula cum usurpatur tempestive, venusta est. Sive vetus: ut Aristoteles de aquila inquit, quod *fame perit, rostrum intorquens: ita autem plectitur, quia cum olim homo esset, injuria hospitem affecit.* Hic igitur veteri fabula usus est, & communi.

159. Multas autem praeterea [fabulas] fingimus utiles & accommodatas rebus: veluti quidam de fele dicens, quod unà cum luna extenuaretur, & pinguesceret, adfinxit; *hinc & fabula exorta est, quod luna peperit felem.* Non enim tantum ex ipso commento extitit lepos, sed etiam fabula prae se fert lepidum quiddam, quae facit felem lunae filiam.

160. Saepe autem & ex timore [subito] immutato nascitur venustas, quando frustra & sine causa, aliquis perterritus fuerit, veluti qui cingulum ut serpentem [timuerit,] vel furnum ut hiatus telluris: quae sane & ipsa magis apta comoediis sunt.

161. Et

ρζα. Καὶ εἰκασίαι δὲ εἰσιν εὐχάριτες, ἂν τὸν ἀλεκτρυόνα Μῆδω εἰκάσῃς, ὅτι τὴν κυρβάσιαν ὀρθὴν φέρει· βασιλεῖ δὲ, ὅτι πορφύρεός ἐστιν, ἢ ὅτι βοήσαντος ἀλεκτρυόνος ἀναπνέωμεν, ὥσπερ καὶ βασιλέως βοήσαντος, καὶ φοβέμεθα.

ρζβ. Ἐκ δὲ ὑπερβολῶν χάριτες μάλιστα αἱ ἐν ταῖς κωμωδίαις· πᾶσα δὲ ὑπερβολὴ ἀδύνατος. ὡς Αἰρισοφάνης ἐπὶ τῆς ἀπλησίας τῶν Περσῶν φησιν, ὅτι “ ὥπλιν βῆς κριβανίτας ἀντὶ ἄρτων.” ἐπὶ δὲ τῶν Θρακῶν ἕτερος, ὅτι “ Μηδόκης ὁ βασιλεὺς βῆν ἔφερεν ὅλον ἐν γνάτῳ.”

ρζγ. Τῷ δὲ αὐτῷ εἶδους καὶ τὰ τοιαῦτά ἐστιν, “ ὑγιέστερος κολοκύντης” καὶ, “ Φαλακρότερος εὐδίας” καὶ τὰ Σαπφικά, “ πολὺ πακτίδος ἀδυμελεστέρα· χρυσὸν χρυσοτέρα.” πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται χάριτες ἐκ τῶν ὑπερβολῶν ἐνρηγίαι, καὶ τοι διαφέρουσι.

ρζδ. Διαφέρουσι δὲ τὸ γελοῖον καὶ εὐχαρί· πρῶτα μὲν τῇ ὕλῃ· χαρίτων μὲν γὰρ ὕλη, νυμφαῖοι κῆποι, ἔρωτες, ἅπερ ἔγελᾷται· γέλωτος δὲ, Ἴρος καὶ Θερσίτης. τοσούτον οὖν διοίσουσιν, ὅσον ὁ Θερσίτης τῷ ἔρωτι.

ρζε. Διαφέρουσι δὲ καὶ τῇ λέξει αὐτῇ· τὸ μὲν γὰρ εὐχαρί μετὰ κόσμῳ ἐκφέρεται καὶ δι' ὀνομά-

DE ELOCUTIONE. 113

161. Et imagines utique sunt venustae, si *gallum* Medo similem dicas, quia cristam rectam fert; regi autem, quia purpureus est, vel quia cum clamârit gallus subtilimus, non secus atque cum rex clamat, & metuiamus.

162. Ex hyperbolis autem Veneres maxime exoriuntur, quae frequentantur in comœdiis; omnis enim hyperbole impossibilis est. Ut Aristophanes de ingluvie Persarum inquit, quod *assabant boves in furno pro panibus*: de Thracibus vero alter, quod *Medoces rex integrum bovem gestabat in mala*.

163. Ejusdem autem generis & hujuscemodi sunt, *Magis sanus coloquinta*: &, *Magis calvus serenitate*: & illa Sapphonis, *Multo pactide in cantu suavior*; *magis aurea auro*. Omnes enim hujuscemodi Veneres, ex hyperbolis profecti sunt, etsi discrepant inter se.

164. Distant autem inter se, ridiculum ac venustum: primum quidem *materia*: Venerum namque materia sunt, *nympharum horti*, *cupidines*; quae quidem res non ridentur: risus autem, *Irus* & *Thersites*. Tantum igitur inter se distabunt, quantum Thersites à Cupidine.

165. Distant autem & *dictione* ipsa; venustum enim cum ornatu profertur, & verbis

114 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

των καλῶν, ἃ μάλισα ποιεῖ τὰς χάριτας. οἶον τὸ, “ ποικίλλεται μὲν γαῖα πολυσέφανος.” καὶ τὸ, “ χλωρῆς ἀηδών.” τὸ δὲ γελοῖον καὶ ὀνομάτων ἐστὶν εὐτελῶν καὶ κοινοτέρων ὥσπερ ἔχει, “ ὅσον γὰρ αὐτίτης καὶ μονώτης εἰμὶ, φιλομυθότερος γέγονα.”

ρξς. Ἐπεὶ αὖ ἀφανίζεται ὑπὸ τῆς κόσμου τῆς ἐρμηνείας, καὶ ἀντὶ γελοῖς θαῦμα γίνεται. αἱ μὲν γὰρ χάριές εἰσι μετὰ σωφροσύνης· τὸ δὲ ἐκφράζεν τὰ γελοῖα ὁμοίον ἐστὶ καὶ καλλωπίζειν πίθηκον.

ρξζ. Διὸ καὶ ἡ Σαπφὴ περὶ μὲν κάλλους ἀδουσα, καλλιεπὴς ἐστὶ καὶ ἡδεῖα· καὶ περὶ ἐρώτων δὲ καὶ ἀέρος, καὶ περὶ ἀλκυόνος· καὶ ἅπαν καλὸν ὄνομα ἐνύφανται αὐτῆς τῇ ποιήσει· τὰ δὲ καὶ αὐτὴ εἰργάσατο.

ρξη. Ἄλλως δὲ σκώπτει τὸν ἀγροῖκον νυμφίον, καὶ τὸν θυρωρὸν τὸν ἐν τοῖς γάμοις, εὐτελέστατα καὶ ἐν πεζοῖς ὀνόμασιν μᾶλλον ἢ ἐν ποιητικοῖς ὥστε αὐτῆς μᾶλλον ἐστὶ τὰ ποιήματα ταῦτα διαλέγεσθαι ἢ ἀδειν, εἰδὲν ἂν ἀρμόσαι πρὸς τὸν χορὸν, ἢ πρὸς τὴν λύραν, εἰ μὴ τις εἴη χορὸς διαλεκτικός.

ρξθ. Μάλισα δὲ διαφέρουσι καὶ ἐκ τῆς προαιρέσεως. ὃ γὰρ ὁμοία προαιρεῖται ὁ εὐχάριστος καὶ ὁ γελωτοποιῶν. ἀλλ' ὁ μὲν, εὐφραίνειν, ὁ δὲ, γελασθῆ-

pulcherrimis, quae in primis pariunt Veneres.

Veluti ποικίλλεται μὲν γαῖα πολυτέφανος, i. e.

Variegatur tellus multis florum corollis: & illud,

Χλωρῆς ἀνθῶν. Ridiculum autem, & verbo-

rum est humilium, & communiorum: cu-

jusmodi est, ὅσον γὰρ, &c. i. e. *quanto magis so-*

lus & solitarius sum, tanto magis fabularum sum.
cupidus.

166. Deinde extinguitur [ridiculum] per dictionem ornatam, & pro ridiculo miraculum [vanissimum] efficitur. Veneres sane sunt cum modestia: ornare autem verbis ridicula, simile est atque simiam decorare.

167. Quare & Sappho de pulchritudine canens, utitur verbis pulchris, & tota suavis est, & de *cupidinibus* utique, & de *aëre*, & de *halcyone*, & omnia [fere] verba pulchra ipsius poësi intexta sunt: nonnulla autem & ipsa fabricata est.

168. Aliter autem irridet agrestem sponsum, & janitorem qui versatur in nuptiis, valde humiliter & pedestribus potius verbis quam poëticis. Quapropter haec ipsius poemata recitationi magis quam cantui apta sunt: neque accommodari possunt ad chorum, vel ad lyram, nisi sit chorus qui rem aliquam simpliciter enarrat.

169. Maxime autem distant & ex *voluntate*: non enim similia vult qui delectatur leporibus & qui risum concitat; verum alter eo-

116 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λαοῦ τῆναι· καὶ ἀπὸ τῶν ἐπακολυθούντων δὲ τοῖς
μὲν γὰρ, γέλως· τοῖς δὲ, ἔπαινος.

ρο. Καὶ ἐκ τόπων· ἔνθα μὲν γὰρ γέλωτος τέ-
χαι καὶ χαρίτων, ἐν σατύρῳ καὶ ἐν κωμωδίαις.
τραγωδία δὲ χάριτας μὲν παραλαμβάνει ἐν πολ-
λοῖς. ὁ δὲ γέλως ἐχθρὸς τραγωδίας· ἔδῃ γὰρ ἐ-
πινοήσειεν ἂν τις τραγωδίαν παίζουσαν· ἐπεὶ σά-
τυρον γὰρ ἔστι ἀντὶ τραγωδίας.

ροα. Χρησονται δὲ ποτε καὶ οἱ φρόνιμοι γελοίο-
ις πρὸς τὰς καίρους· οἷον ἐν ἐορταῖς, καὶ ἐν συμ-
ποσίοις.

ροβ. Καὶ ἐν ἐπιπλήξεσι δὲ πρὸς τὰς τρυφε-
ροτέρους· ὡς “ὁ τηλαυγῆς Δύλακος,” καὶ “ἡ
Κράτηλος ποιητικὴ,” καὶ “φακῆς ἐγκώμιον.” ἂν
ἀναγνῶ τις ἐν τοῖς ἀσώτοις. τοῦτος δὲ ὡς τὸ
πλέον, καὶ ὁ κυνικὸς τρόπος· τὰ γὰρ τοιαῦτα γε-
λοῖα χρείας λαμβάνει τάξιν καὶ γνώμης.

ρογ. Ἐςί δὲ καὶ τὰ ἡδύς τις ἔμφασις ἐκ τῶν
γελοίων, καὶ ἡ παιγνίας ἢ ἀκολασίας· ὡς καὶ “τὸν
οἶνον τὸν προχυθέντα ἐπισχὼν τὰ σπήλαια
ἀντὶ οἰνέως.” ἡ γὰρ ἀντίθεσις, ἡ περὶ τὰ ὀνό-
ματα, καὶ ἡ φροντίς, ἐμφαίνει τινὰ ψυχρότητα
ἡδύς καὶ ἀναγωγίαν.

ροδ. Περὶ δὲ σκωμμάτων μὲν, * οἷον εἰκασία
τίς

rum oblectare, alter vero rideri. Et à *consequentibus* utique: his enim, risus comitatur; his vero, laus.

170. Et ex *loco*: his enim risus artes & leporum, in satyro & comoediis. Tragoedia autem Veneres quidem recipit in multis, risus autem inimicus tragoediae; neque enim cogitaret aliquis tragoediam ludentem; quia satyram scriberet pro tragoedia.

171. Utentur autem aliquando, & prudentes ridiculo ad tempora quaedam, veluti in festis diebus & conviviiis.

172. Et in increpationibus adversus delicatiores: ut, *telauges thylacus*, & *Cratetis poetica*, & *lentis laudatio*, si legerit aliquis ad luxuriosos. Hujuscemodi autem est fere & cynica ratio: etenim hujuscemodi ridicula praecepti ordinem adsumunt, & sententiae.

173. Est autem & morum quaedam declaratio ex ridiculis, & vel lusionis, vel intemperantiae: veluti τὸν οἶνον τὸν προχυσέντα ἐπισχῶν τὰ στήλαια ἀντὶ οἰνέως. oppositio enim quae in nominibus existit & cura, declarat quoddam frigus morum & animum incultum.

174. De dicteriis quidem, * tanquam imago

118 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τίς ἐσιν· * ἢ γὰρ ἀντίθεσις εὐτράπελος. χρήσονται τε ταῖς τοιαύταις εἰκασίαις· ὡς Αἰγυπτία κληματὶς, μακρὸν καὶ μέλανα· καὶ τὸ Θαλάσσιον πρόβατον, τὸν μῶρον τὸν ἐν τῇ θαλάσῃ. Τοῖς μὲν τοιούτοις χρήσονται· εἰ δὲ μὴ, φευξέμεθα τὰ σκώμματα ὥσπερ λοιδορίας.

ροε. Ποιεῖ δὲ εὐχαριν τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὰ λεγόμενα καλὰ ὀνόματα. ὤριστο δὲ αὐτὰ Θεόφραστος ἔτως, “Κάλλος ὀνοματὸς ἐστὶ τὸ πρὸς τὴν ἀκοήν, ἢ πρὸς τὴν ὄψιν ἡδὺ, ἢ τὸ τῇ διανοίᾳ ἐντιμον.”

ροσ. Πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἡδέα τὰ τοιαῦτα, “Ροδόχροον, Ανδοφόρον χροάς.” ὅσα γὰρ ὁράται ἡδέως, ταῦτα καὶ λεγόμενα καλὰ ἐστὶ πρὸς δὲ τὴν ἀκοήν, “Καλλίστρατος, Αννοῶν.” ἥτε γὰρ τῶν λάμδα σύγκρησις ἡχῶδές τι ἔχει, καὶ ἡ τῶν νῦ γραμμάτων.

ροζ. Καὶ ὅλως, τό, ν, δι’ εὐφημίαν ἐφέλκονται οἱ Ἀττικοί, “Δημοσθένην” λέγοντες καὶ “Σωκράτην.” τῇ διανοίᾳ δὲ ἐντιμα τὰ τοιαῦτά ἐσιν, οἷον τὸ “Ἀρχαῖοι,” ἀντὶ τῆς “παλαιοὶ” ἐντιμότερον· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ἄνδρες ἐντιμότεροι.

ροη. Παρὰ δὲ τοῖς μεσικοῖς λέγεται τι ὄνομα λείον, καὶ ἕτερον τράχυν, καὶ ἄλλο εὐπαγές, καὶ ἄλλο ὀγκηρόν.

ροθ.

go quaedam est: * oppositio enim faceta. Utentur autem huiuscemodi imaginibus: ut Aegyptia clematis, longum & atrum hominem: & Marina ovis, stultum in mari. Huiuscemodi quidem utentur: secus, fugiemus dictoria tanquam scurrilitates.

175. Efficiunt autem lepidum genus orationis, & ea quae dicuntur pulchra vocabula. Definit autem ipsa Theophrastus sic, *Pulchritudo nominis est quod ad auditum, vel aspectum jucundum est, vel quod est sententia honestum.*

176. Ad aspectum autem, jucunda huiuscemodi sunt, ῥοδόχρουν, ἀνδοφόρε χροάς. Quaecunque enim jucunde videntur, haec & cum dicuntur pulchra sunt. Ad auditum autem, Καλλίσρατος, Αἰνοῶν. concursus enim horum ἁλ sonorum quiddam habet, & ille etiam ὠν literarum.

177. Et demum Attici ὠν ob suavem sonum attrahunt, Δημοσθένην dicentes & Σωκράτην. Propter sententiam autem plena dignitatis ejusmodi sunt, ceu Ἀρχαῖοι, pro, παλαιοὶ honestius est; ἀρχαῖοι enim sunt viri honore digniores.

178. Apud musicos autem dicitur quoddam nomen *leve*, & alterum *asperum*, & aliud *compactum*, & aliud *tumidum*.

179. *Le-*

120 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ροθ. Λεῖον μὲν οὖν ἔστιν ὄνομα, τὸ διὰ φωνήεντων ἢ πάντων ἢ διὰ πλειόνων· οἶον “Αἴας.” τραχὺ δὲ, οἶον “βέβρωκε.” καὶ αὐτὸ δὲ τῷτο τὸ τραχὺ ὄνομα κατὰ μίμησιν ἐξενήνεχται ἑαυτῷ. εὐπαγές δὲ ἐπαμφοτερίζον, καὶ μεμιγμένον ἴσως τοῖς γράμμασι.

ρπ. Τὸ δὲ ὀσκηρὸν ἐν τρισὶν, πλάτει, μήκει, πλάσματι· οἶον, “Βροντά,” ἀντὶ τῷ “Βροντή.” καὶ γὰρ τραχύτητά ἐκ τῆς προτέρας συλλαβῆς ἔχει· καὶ ἐκ τῆς δευτέρας, μήκος μὲν διὰ τὴν μακράν, πλατύτητα δὲ διὰ τὸν δωρισμόν· πλατέα λαλῶσι γὰρ πάντα οἱ Δωριεῖς.

ρπα. Διόπερ ἔδὲ ἐκωμῶδον δωρίζοντες, ἀλλὰ πικρῶς ἠτλίκιζον. ἡ γὰρ ἀτλικὴ γλῶσσα συνεχραμμένον τι ἔχει καὶ δημοτικόν, καὶ ταῖς τοιαύταις εὐτραπελίαις πρέπον. Ταῦτα μὲν δὴ παρατεχνολογίῳ ἄλλως. τῶν δὲ εἰρημένων ὀνομάτων τὰ λεῖα μόνον ληπλέον, ὡς γλαφυρόν τι ἔχοντα.

ρpb. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ συνθέσεως τὸ γλαφυρόν· ἔστι μὲν οὖν ὃ ῥάδιον περὶ τρόπων τῷ τοῖσδε εἰπεῖν· ἔδὲ γὰρ τῶν πρὶν εἰρηταί τινι περὶ γλαφυρῆς συνθέσεως· κατὰ τὸ δυνατόν δὲ ὁμῶς πειρατέον λέγειν.

ρpg. Τά-

179. *Laeve* igitur nomen est, quod ex vocalibus, sive totum, sive magna ex parte constat; ut *Αἶας* *asperum* autem, ut *βέβρωκε* & ipsum utique hoc *asperum* nomen cum imitatione sui ipsius prolatum. *Compactum* autem anceps, & mixtum aequaliter literis.

180. *Tumidum* autem in tribus, latitudine, longitudine, conformatione: ceu, *βροντα* pro *βροντή*. Etenim asperitatem ex priore syllaba habet; & ex secunda, longitudinem quidem propter productam; latitudinem autem, propter consuetudinem Dorum: lata enim omnia loquuntur Dores.

181. Quare neque cum aliquos notabant utebantur Dorico sermone, sed amarè Atticifabant: lingua enim Attica rotundum quiddam habet & popolare, & hujuscemodi urbanitatibus aptum. Haec sane praeter institutum prolata sint: è dictis autem nominibus laevia sola sumenda, ut elegans quiddam habentia.

182. Nascitur autem & ex compositione elegantia. Non est sane proclive de hujuscemodi modo disputare: neque enim quicquam traditum est à superioribus [scriptoribus] de eleganti compositione: pro viribus tamen conandum est dicere.

Q

183. For-

ρπγ. Τάχα γὰρ δὴ ἔσαι τις ἡδονὴ καὶ χάρις, εἴαν ἀρμόζωμεν ἐκ μέτρων τὴν σύνθεσιν, ἢ ὅλων, ἢ ἡμίσεων· ὁ μὲν ὥστε φαίνεσθαι αὐτὰ μέτρα ἐν τῷ συνειρημῷ τῶν λόγων. ἀλλ' εἰ διαχωρίζοι τις καθ' ἐν ἑκάστον καὶ διακρίνοι, τότε δὴ ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν φωρᾶσθαι μέτρα ὄντα.

ρπδ. Καὶν μετροειδῇ δὲ ἡ, τὴν αὐτὴν ποιήσει χάριν· λανθανόντως δέ τοι παραδύεται ἢ ἐκ τῆς τοιαύτης ἡδονῆς χάρις. καὶ πλεῖστον μὲν τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐστὶ παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς, καὶ παρὰ Πλάτωνι, καὶ παρὰ Ξενοφῶντι, καὶ Ἡροδότῳ· τάχα δὲ καὶ παρὰ Δημοσθένει πολλαχῶς. Θεκυδίδης μὲντοι πέφευγε τὸ εἶδος.

ρπε. Παραδείγματα δὲ αὐτῆ λάβοι τις ἂν τοιαύδε. οἷον ὡς ὁ Δικαίάρχος, “ ἐν Ελέᾳ, φησι, τῆς Ἰταλίας, πρεσβύτην ἡδὴ τὴν ἡλικίαν ὄντα.” τῶν γὰρ κώλων ἀμφοτέρων αἱ ἀπολήξεις μετροειδές τι ἔχουσι· ὑπὸ δὲ τῆ εἰρημῆ καὶ τῆς συναφείας, κλέπτεται μὲν τὸ μετρικόν, ἡδονὴ δ' ἐκ ὀλίγη ἔπеси.

ρπς. Πλάτων μὲντοι ἐν πολλοῖς αὐτῷ τῷ ῥυθμῷ γλαφυρός ἐστιν ἐκτέλεμένῳ πως, καὶ ὅτε ἔδραν ἔχοντι, ὅτε μῆκος· τὸ μὲν γὰρ, ἰσχυρὸν καὶ δεινόν· τὸ δὲ μῆκος, μεγαλοπρεπές· ἀλλ' οἷον ὁ-
λίσθω

183. Fortasse enim existat voluptas quaedam ac lepos, si construxerimus ex versibus compositionem, five integris, five dimidiatis. Non tamen ut ipsi versus appareant in continuatione orationis. Sed si separarit aliquis singillatim illos & distinxerit, tunc demum à nobis ipsis deprehendantur esse versus.

184. Si præterea versus speciem tantummodo habuerint, eandem gignent venustatem: latenter autem irrepit venustas ex huiuscemodi voluptate. Et plurima quidem huiuscemodi species est apud Peripateticos, & apud Platonem, & apud Xenophontem, & Herodotum, fortasse etiam apud Demosthenen multis locis, Thucydides tamen fugit hanc speciem.

185. Exempla autem ipsius sumeret aliquis haec: veluti Dicaearchus inquit, ἐν Ἐλέᾳ τῆς Ἰταλίας, πρεσβύτην ἥδη τὴν ἡλικίαν ὄντα. amborum enim membrorum exitus quiddam continent, quod similitudinem habet versus; ob connexionem autem, & continuationem occultitur quicquid metrici habet; voluptas vero non parva subest.

186. Plato sane multis in locis ipso [verborum] rythmo elegans est, ubi [scil. rythmus] modice extenditur, ita ut neque sedem [nimis abruptam] habeat, neque longitudinem: horum enim alterum subtile est & grave, longitudo vero magnificum: sed membra rei cuiusdam lubricae similia sunt, neque in totum nu-

124 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λίσθω τινὶ ἔοικε τὰ κῶλα, καὶ ἔτε μέτροις παντάπασι, ἔτ' ἀμέτροις· οἶον ἐν τῷ περὶ μουσικῆς λόγῳ ἐπ' ἄμφω, “Νῦν δὲ ἐλέγομεν.”

ρπζ. Καὶ πάλιν, “μινυρίζων τε καὶ γεγανωμένος ὑπὸ τῆς ᾠδῆς διατελεῖ τὸν βίον ὅλον.” καὶ πάλιν, “τὸ μὲν πρῶτον, εἴ τι θυμοειδὲς εἶχεν, ὥσπερ σίδηρον ἐμάλαξεν.” ἔτω μὲν γὰρ γλαφυρὸν καὶ ᾠδικὸν σαφῶς. εἰδὼ ἀνατρέψας εἴποις, “ἐμάλαξεν ὥσπερ σίδηρον,” ἢ “διατελεῖ ὅλον τὸν βίον,” ἐξέλοις τῷ λόγῳ τὴν χάριν ἐν αὐτῷ ῥυθμῷ ἔσαν· ὁ γὰρ δὴ ἐν τῇ διανοίᾳ, εἰδὼ ἐν ταῖς λέξεσιν.

ρπη. Καὶ περὶ τῶν μουσικῶν δὲ ὀργάνων πάλιν χαριέντως ἤρμοσεν, ἐν οἷς δὴ φησιν, “λύρα δὴ σοι λείπεται κατὰ πόλιν.” εἰ γὰρ ἀνατρέψας εἴποις, “κατὰ πόλιν λείπεται,” μεθαρμοζαμένῳ ποιήσεις ὅμοιον.

ρπθ. Τέτω δὲ ἐπιφέρει “καὶ αὖ κατ' ἀγρῶς τοῖς ποιμέσι σύριγγ' ἂν τις εἴη” τῇ γὰρ ἐκτάσει καὶ τῷ μήκει, πάνυ χαριέντως μεμίμηται τρόπον τινὰ ἤχον σύριγγος· ἔσαι δὲ δῆλον, εἴ τις μετασυνθεῖς λέγοι καὶ τῆτο.

ρς. Περὶ μὲν δὴ τῷ κατὰ σύνθεσιν γλαφυρῷ ἐπιφαινομένῳ, τοσαῦτα, ὥς ἐν δυσκόλοις. εἶρησθαι δὲ καὶ περὶ τῷ χαρακτῆρος τῷ γλαφυρῷ, ἐν ὅσοις
καὶ

meris metricis adsimilantur, neque orationi pedestri; veluti in disputatione de musica, ante & post haec verba, νῦν δὴ ἐλέγομεν.

187. Et rursus, μινυρίζων &c. i. e. *in cantibus animum delinientibus aetatem suam consumit.* Et rursus, τὸ μὲν πρῶτον, &c. i. e. *primum quidem si quid iracundum habebat tanquam ferrum emollit.* Sic enim elegans, & canorum apertè. Si autem everfa [structura] illa dixeris, ἐμάλαξεν ὡσαύτῃ σίδηρον, vel διατελεῖ ὅλον τὸν βίον, abstuleris ex oratione omnem leporem qui in ipsis numeris residet: minime autem in sententia aut in verbis [per se.]

188. Et de musicis utique instrumentis rursus lepide aptavit verba, ubi scil. inquit, *Lyra itaque tibi restat in civitate [utilis.]* Si namque everfa coagmentatione illa dixeris, κατὰ πόλιν λείπεται, efficies quiddam simile ei qui longe diversam structuram molitur.

189. Huic autem adjungit, & *fistula in agris pastoribus commoda:* extensione enim & longitudine, valde venuste imitatus est aliquo modo sonum fistulae. Erit autem id planum, si aliquis mutata structura idem dixerit.

190. De venusto igitur, quod ex verborum structura oritur, tot, ut in re perdifficili [sint dicta.] Dictum est etiam de charactere venusti, quibus ex rebus & quomodo gignitur.

Quem-

126 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἢ ὅπως γίνεται· καθάπερ δὲ τῷ μεγαλοπρεπεῖ
παρέκειται ὁ ψυχρὸς χαρακτήρ, ἔτω τῷ γλα-
φυρῷ παράκειται τις διημαρτημένος· ὀνομάζει δὲ
αὐτὸν τῷ κοινῷ ὀνόματι κακόζηλον. γίνεται δὲ
ἂν ἢ οὗτος ἐν τρισὶν, ὥσπερ ἢ οἱ λοιποὶ πάντες.

ρ4α. Ἐν διανοίᾳ μὲν ὡς ὁ εἰπὼν, “Κέν-
ταυρος ἑαυτὸν ἱππέων.” ἢ ἐπὶ τῷ βεβλημένῳ
Ἀλέξανδρῳ δρόμον ἀγωνίζασθαι ὀλυμπιάσιν, ἔφη
τις ἔτως, “Ἀλέξανδρε, δράμε σὺ τῆς μητρὸς
τὸ ὄνομα.”

ρ4β. Ἐν δὲ ὀνόμασι γίγνοιτ’ ἂν ἔτως· οἶον,
“ἐγέλα πρὸς ῥόδον ἠδύχρουν” ἢ τε γὰρ μεταφορὰ
ἢ “ἐγέλα,” πᾶνυ μετάκειται ἀπρεπῶς· ἢ τὸ
σύνθετον, τὸ “ἠδύχρουν,” ἔσθ’ ἐν ποιήμασι θεῖν
ἂν τις ἀκριβῶς σωφρονῶν. ἢ ὡς τις εἶπεν, “ὅ-
τι δὲ γε ταῖς ὑπεσύριξε πίτυς αὖραις.” περὶ
μὲν δὴ τὴν λέξιν ἔτω.

ρ4γ. Σύνθεσις δὲ ἀναπαιστική, ἢ μάλισα ἐ-
οικῆα τοῖς κεκλασμένοις ἢ ἀσέμνοις μέτροις, οἷα
μάλισα τὰ σωτάδεια διὰ τὸ μαλακώτερον,
“σκύλας καύματι κάλυφον” ἢ, “σείων με-
λίνην πηλιάδα δεξιὸν κατ’ ὦμον,” ἀντὶ τῷ, “σεῖ-
ων πηλιάδα μελίνην κατὰ δεξιὸν ὦμον.” ὅπερ γὰρ
μεταμεμορφωμένῳ ἔοικεν ὁ σίχος, ὥσπερ οἱ μυ-
θευό-

Quemadmodum autem magnificae propinqua erat frigida forma, sic venustae propinqua est quaedam vitiosa. Nominant autem ipsam communi nomine κακόζηλον, [sive malam affectionem.] Nascitur vero & ipsa ex tribus, quemadmodum & reliquae omnes.

191 In sententia quidem: quemadmodum qui dixit, *Centaurus se ipsum equitans*. Et de Alexandro deliberante, utrum in Olympico certamine curreret, quidam ita dixit, *Alexander curre matris tuae nomen*.

192. In verbis autem ita nasceretur, veluti, *subrisit rosa suavicolor*. Metaphora enim illa *subrisit*, indecore admodum annectitur; & verbum illud compositum *suavicolor*, ne in poëmate quidem aliquis poneret bene sanus. Vel, ut quidam dixit, quod, *subsistulabat piperis auris*. In dictione sane hoc pacto.

193. [Κακόζηλον etiam gignit] compositio anapaestica, & quae maxime similis est fractis, & sine ulla dignitate versibus qualia & maxime sunt Sotadea, ut mollia; Σκύλας καύματι κάλυψον, & Σείων μελίην πηλιάδα δεξιὸν κατ' ὦμον, pro illo σείων πηλιάδα μελίην κατὰ δεξιὸν ὦμον. versus enim videtur in aliam formam

128 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Θευόμενοι ἐξ ἀρρένων μεταβάλλειν εἰς θηλείας.
τοσαύτε μὲν καὶ περὶ κακοζηλίας.

ρ40. Ἐπὶ δὲ τῷ ἰσχυρῷ χαρακτῆρος, ἔχοιμεν
ἂν καὶ πράγματα ἴσως τινὰ μικρὰ καὶ τῷ χαρακ-
τῆρι πρόσφορα· οἷον, τὸ παρὰ Λυσία, “οἰκίδιον
ἔστι μοι διωλοῦν, ἴσα ἔχον τὰ ἄνω τοῖς κάτω.”
τὴν δὲ λέξιν εἶναι πᾶσαν χρὴ κυρίαν καὶ συνήθη,
μικρότερον γὰρ τὸ συνεδέεσθαι πάντων· τὸ δὲ
ἀσύνηδες καὶ μετενηνεγμένον, μεγαλοπρεπές.

ρ41. Καὶ μηδὲ διωλᾶ ὀνόματα τιθέναι· τῷ
γὰρ ἐναντίῳ χαρακτῆρος καὶ ταῦτα. μὴ δὲ μὴν
πεποιημένα, μηδὲ ὅσα ἄλλα μεγαλοπρέπειαν
ποιεῖ, μάλιστα δὲ σαφῇ χρὴ τὴν λέξιν εἶναι. τὸ
δὲ Ἐφαφὲς ἐν πλείοσι.

ρ42. Πρῶτα μὲν ἐν τοῖς κυρίοις· ἔπειτα ἐν
τοῖς συνδεδεσμένοις. τὸ δὲ ἀσύνδετον καὶ διαλελυ-
μένον ὅλον, ἀσαφές πᾶν. ἀδηλος γὰρ ἢ ἐκάστῃ
κώλῃ ἀρχὴ διὰ τὴν λύσιν, ὥσπερ τὰ Ἡρακλεί-
του· καὶ γὰρ ταῦτα σκοτεινὰ ποιεῖ τὸ πλείστον
ἢ λύσις.

ρ43. Ἐναγώνιος μὲν οὖν ἴσως μᾶλλον ἢ διαλε-
λυμένη λέξις· ἢ δὲ αὐτὴ καὶ ὑποκριτικὴ καλεῖται·
κινεῖ γὰρ ὑπόκρισιν ἢ λύσις. γραφικὴ δὲ λέξις, ἢ
εὐανάγνως· αὕτη δὲ ἔστιν ἢ συνηρτημένη καὶ οἷον
ἡσφα-

nam mutatus, ut illi qui feruntur è maribus in feminas conversi. Tot quidem, & de prava imitatione.

194. De tenui nota, habemus & res quasdam pusillas utique, & formae huic accommodatas. Ut quod apud Lysiam est, *Domunculum habeo duplicem, cujus partes superiores, inferioribus aequales sunt.* Verba autem omnia propria esse debent, & ex consuetudine: quod enim non discedit à consuetudine, est omnium tenuissimum; quod vero extra consuetudinem est, & translatum, idem magnificum.

195. Neque verba composita ponere debemus, pertinent enim ad formam huic [omnino] contrariam. Neque itidem [verba] conficta; neque quaecunque alia magnificentiam pariunt. In primis autem perspicuam oportet esse dictionem. Perspicuitas autem ex pluribus oritur.

196. Primum quidem ex verbis propriis, deinde ex copulatis. Quod autem caret conjunctionibus, & dissolutum est totum, obscurum omnino est. Incerta enim sunt singulorum membrorum principia propter dissolutionem: quemadmodum Heracliti scripta: etenim haec tenebricosa efficit, magna ex parte, dissolutio.

197. Apti igitur fortasse magis contentionibus dissoluta locutio. Eadem autem & histrionica vocatur; excitat enim actionem dissolutionis. Locutio vero idonea scriptionibus est,

R

quae

130 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἡσφαλισμένη τοῖς συνδέσμοις· διὰ τῆτο δὲ καὶ
Μένανδρον ὑποκρίνομαι, λελυμένον ἐν τοῖς πλεί-
στοις· Φιλήμονα δὲ ἀναγινώσκουσιν.

ρ4η. Ὅτι δὲ ὑποκριτικὸν ἢ λύσις, παράδειγ-
μα ἔσκεισθαι τόδε, “ἐδεξάμην, ἔτικτον, ἐκτρέφω
Φίλε” ὅτως γὰρ λελυμένον ἀναγκάσει καὶ τὸν
μὴ θέλοντα ὑποκρίνεσθαι διὰ τὴν λύσιν· εἰ δὲ
συνδύσας εἴποις, “ἐδεξάμην καὶ ἔτικτον καὶ ἐκτρέ-
φω,” πολλὴν ἀπάθειαν τοῖς συνδέσμοις συμβα-
λεῖς· πᾶν δὲ τὸ ἀπαθεῖς ἀνυπόκριτον.

ρ4θ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα θεωρήματα ὑποκριτι-
κά· οἷον καὶ ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδει Γῶν, ὁ τόξα
ἀρπάζων, καὶ τῷ κύκλῳ ἀπειλῶν τῷ ὄρνιδι, ἀ-
ποπατοῦντι κατὰ τῶν ἀγαλμάτων. καὶ γὰρ κι-
νήσεις πολλὰς παρέχει τῷ ὑποκριτῇ ὁ ἐπὶ τὰ
τόξα δρόμος, καὶ ἡ πρὸς τὸν αἶρα ἀνάβλεψις τῆ
προσώπῃ διαλεγόμενος τῷ κύκλῳ, καὶ ἡ λοιπὴ πᾶ-
σα διαμόρφωσις πρὸς τὸν ὑποκριτὴν πεποιημένη.
ἀλλ’ ὃ περὶ ὑποκρίσεως ἡμῖν τανῦν ὁ λόγος.

σ. Φευγέτω δὲ ἡ σαφὴς γραφὴ καὶ τὰς ἀμ-
φιβολίας· σχήματι δὲ χρήσθαι τῇ ἐπαναλήψει
καλουμένη.

σα. Ἐπαναλήψις δὲ ἔστι συνδέσμος ἐπιφορὰ
τῆ αὐτῆς, ἐν τοῖς διὰ μακροῦ ἐπιφερομένοις λόγοις·
οἷον,

quae facile legi potest. Haec autem est quae connexa & tanquam munita est conjunctionibus. Et hanc ob causam utique in Menandro actorum opera utuntur, qui est in multis partibus dissolutus: Philemonem autem legunt.

198. Quod vero accommodata res sit actori dissolutio, exemplo hoc intelligitur, [*Infantem hunc*] *ô amice, concepi, peperì, alo.* Ita enim dum dissolvitur, coget etiam nolentem, actionem [& gestum] adhibere, propter dissolutionem. Si vero, verbis inter se connexis, dixeris *concepi & peperì & alo*, multam vacuitatem affectuum, copulis additis, eo conjicies: omne autem quod est vacuum ab affectibus, est remotum ab actione.

199. Sunt autem & alia documenta histrionibus apta, veluti & Ion apud Euripidem, qui arcum arripit, & cygno minatur avi, stercore inquinanti simulachra deorum. Etenim motus multos praebet histrioni cursus ad arcum, & vultus elatio ad coelum personae loquentis cum cygno, & reliqua omnis conformatio ficta ad auxiliandum histrionem. Verum non est nobis nunc propositum de studio histrionum agere.

200. Fugiat autem plana scriptio & ambiguitates: figura autem utatur ea, quae vocatur epanalepsis.

201. Epanalepsis autem est ejusdem copulae repetitio, in illis partibus orationis, quae post longam seriem inferuntur; e. g. *Quae quidem*

οἶον, “ ὅσα μὲν ἔπραξεν Φίλιππος, καὶ ὡς τὴν Θράκην κατεστρέψατο, καὶ Χερρόνησον εἶλε, καὶ Βυζάντιον ἐπολιόρχισεν, καὶ Ἀμφίπολιν ἐκ ἀπέδωκε, ταῦτα μὲν παραλείψω. ” σχεδὸν γὰρ ὁ Μὲν σύνδεσμος ἐπενεχθεὶς, ἀνέμνησεν ἡμᾶς τῆς προδέσεως, καὶ ἀπεκατέστησεν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

σβ. Σαφηνείας δὲ ἔνεκα καὶ διλογιτέον πολ-
λάκις· ἥδιον γάρ πως τὸ συντομώτερον, ἢ σα-
φέστερον· ὥς γὰρ οἱ παρατρέχοντες παρορῶνται ἐ-
νίοτε, ἔτω καὶ ἡ λέξις· παρακθέλει διὰ τὸ τάχος.

σγ. Φεύγειν δὲ καὶ τὰς πλαγιότητας· καὶ γὰρ
τῷτο ἀσαφές· ὥσπερ ἡ Φιλίς⁸ λέξις.

σδ. Συντομώτερον δὲ παράδειγμα πλαγίας
λέξεως, καὶ διὰ τῷτο ἀσαφές, τὸ παρὰ Ξενοφῶν-
τι, οἶον, “ καὶ ὅτι τριήρεις ἦκε περιπλεύσας ἀ-
πὸ Γωνίας εἰς Κιλικίαν, Τάμων ἐχούσα, τὰς Λα-
κεδαιμονίων καὶ αὐτῇ Κύρου. ” τῷτο γὰρ ἐξ εὐθεί-
ας μὲν ὧδέ πως λέγοιτο, “ τριήρεις προσέδοκουν-
το εἰς Κιλικίαν, πολλαὶ μὲν Λάκαιναι, πολλαὶ
δὲ Περσίδες, Κύρῳ ναυπηγηθεῖσαι ἐπ’ αὐτῷ τέ-
τῳ· ἔπλεον δ’ ἀπὸ Γωνίας ναύαρχος δ’ αὐταῖς
ἐπεσάτει Τάμωσι Αἰγύπτιος. ” μακρότερον μὲν
ἔτως ἐγένετο ἴσως, σαφέστερον δέ.

σε. Καὶ ὅλως τῇ φυσικῇ τάξει τῶν ὀνομά-
των

quidem fecit Philippus, & quomodo Thraciam subegit, & Chersonesum cepit, & Byzantium expugnavit, & Amphipolin reddere recusavit, haec quidem praetermittam. Ferme enim copula μὲν inlata, in memoriam nobis revocavit id quod propositum fuerat, & reduxit nos ad principium.

202. Illustrationis autem gratia, saepissime idem bis erit dicendum: quicquid enim concisius dicitur, suave potius quam perspicuum est: ut enim qui praetercurrunt aliquando vix aspiciuntur, ita locutio vix percipitur propter celeritatem.

203. Fugere autem oportet & dicendi formas, quae casibus obliquis constant: etenim hoc obscurum. Cujusmodi est Philisti dictio.

204. Brevius autem exemplum obliquae locutionis, & hac de causa obscurae, est illud apud Xenophontem: *Et quod triremes Lacedaemoniorum, & Cyri ipsius, ab Ionia in Ciliciam circumnavigaturas, Tamum habentem audivisset*: hoc enim rectis casibus prolatum diceretur hoc pacto, *Triremes quidem multae Lacedaemoniorum & Persarum, in Ciliciam expectabantur, Cyro fabricatae in hunc usum: solvebant autem ab Ionia; Tamus vero Aegyptius iis navarchus erat constitutus.* Longius quidem fortasse sic extitisset, sed planius.

205. Et demum naturali ordine nominum
uten-

134 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

των χρησέον· ὡς τὸ, “Εὔπιδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι εἰς τὸν Ἰόνιον κόλπον.” πρῶτον μὲν γὰρ ὠνόμασαι τὸ περὶ ἑ. δεύτερον δέ, ὃ τῷτό ἐστιν, ὅτι πόλις, καὶ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς.

στ. Γίγνωσκο μὲν οὖν ἂν καὶ τὸ ἔμπαλιν· ὡς τὸ, “ἐστι πόλις Εὐφύρη,” καὶ γὰρ πάντῃ ταύτην δοκιμάζομεν τὴν τάξιν, καὶ τὴν ἑτέραν ἀποδοκιμάζομεν, καθὰ ἐκτιθέμεθα μόνον τὸ φυσικὸν εἶδος τῆς ταξέως.

ςζ. Ἐν δὲ τοῖς διήγημασιν, ἥτοι ἀπὸ τῆς ὁρθῆς ἀρχτέον, “Εὔπιδαμνός ἐστι πόλις.” ἢ ἀπὸ τῆς αἰτιατικῆς, ὡς τὸ, “λέγεται Εὐπιδαμνον τὴν πόλιν.” αἱ δὲ ἄλλαι πλῆθεις ἀσάφειά τινα παρέχουσι καὶ βάσανον, τῷ τε λέγοντι αὐτῷ καὶ τῷ ἀκούοντι.

ση. Περᾶσθαι δὲ μὴ εἰς μῆκος ἐκτείνειν τὰς περιαγωγὰς, “ὁ γὰρ Ἀχελῷος ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρεος ἀνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐπὶ θάλασσαν διέξεισιν.” ἀλλ’ αὐτόθεν ἀπολήγειν καὶ ἀναπαύειν τὸν ἀκούοντα ἔτι, “ὁ γὰρ Ἀχελῷος ῥεῖ μὲν ἐκ Πίνδου ὄρεος, ἔξεισι δὲ εἰς θάλασσαν,” -- πολὺ γὰρ ἔτιω ἱερῶς.

σθ. “Ὡς περ ἂν αἱ πολλὰ σημεῖα ἔχουσι ὁδοὶ καὶ πολλὰς ἀναπαύλας· ἡγεμόσι γὰρ τὰ σημεῖα

utendum: cujusmodi est illud, *Epidamnus est urbs, à dextra naviganti in sinum Ionicum.* Primo enim nominatur illud de quo [agitur,] deinde quid hoc sit, [scil.] quod oppidum, & alia deinceps.

206. Posset quidem igitur & contra fieri: ut illud: *Est urbs quaedam Ephyra.* Non enim penitus hunc probamus ordinem, neque alterum improbamus, sed exposuimus tantum naturalem formam ordinis.

207. In narrationibus autem, sive à recto casu incipiendum, *Epidamnus est urbs:* sive ab accusandi, cujusmodi est hoc, *Aiunt Epidamnum urbem.*— Alii autem casus obscuritatem praebebunt, & molestiam, tum ei qui loquitur, tum ei qui audit.

208. Danda autem est opera, ne in longitudinem [nimiam] verborum ambitus extendamus. *Acheloüs enim ex Pindo monte decurrens; superne quidem juxta urbem Stratum in mare defluit:* sed sua sponte requiescere, & auditori respirandi facultatem permittere [debent,] hoc pacto: *Acheloüs enim ex Pindo monte decurrit,*— ita enim multo erit clarius.

209. Quemadmodum quae multa signa habent viae & multas requietes: ducibus enim
signa

136 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

μῆα ἔοικεν· ἡ δὲ ἀσημεῖωτος καὶ μονοειδής, καὶ μικρὰ ἢ, ἀδελος δοκεῖ. περὶ μὲν δὴ σαφηνείας τοσαῦτα, ὡς ὀλίγα ἐκ πολλῶν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἰχνοῖς αὐτῇ λόγοις χρησέων.

σι. Φεύγειν δὲ ἐν τῇ συνθέσει τῷ χαρακτήρι τῶν τέτρ, πρῶτον μὲν τὰ μήκη τῶν κώλων· μεγαλοπρεπὲς γὰρ πᾶν μῆκος, ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν ἡρωικῶν μέτρων τὸ ἐξάμετρον ἡρωικόν, ὃ καλεῖται ὑπὸ μεγέθους, καὶ πρέπον ἥρωσιν. ἡ κωμωδία δὲ συνέσαλται εἰς τὸ τρίμετρον ἢ νέα.

σια. Τὰ παλλὰ οὖν κώλοις τριμέτροις χρυσόμεδα, καὶ ἐνίοτε κόμμασιν· ὥστε ὁ μὲν Πλάτων φησὶ, “κατέβην χθὲς εἰς τὸν Πηραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος” -- πυκναὶ γὰρ αἱ ἀναπαῦλαι καὶ ἀποθέσεις· Αἰχίνης δὲ, “ἐκαθήμεδα μὲν, φησιν, ἐπὶ τῶν δάκων ἐν Λυκείῳ, ἔοι ἀδλαδέται τὸν ἀγῶνα διατιθέασιν.”

σιβ. Εἴχεται δὲ καὶ ἔδραν ἀσφαλῆ τῶν κώλων τὰ τέλη καὶ βάσιν· ὡς τὰ εἰρημένα· αἱ γὰρ κατὰ τὰ τελευταῖα ἐκτάσεις μεγαλοπρεπεῖς, ὡς τὰ Θουκυδίδου, Ἀχελῶος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους, καὶ τὰ ἐξῆς.

σιγ. Φευκτέον οὖν καὶ τὰς τῶν μακρῶν σοιχείων συμπλήξεις ἐν τῷ χαρακτήρι τέτρ, καὶ τῶν

signa similia videntur. Quae vero via sine signis erit, eademque fuerit sui similis, etsi parva fuerit, incerta videtur. De illustratione quidem haec, ut pauca è multis, at in oratione tenui, maxime ipsa uti debemus.

210. Fugere autem in compositione formae huius oportet, primum quidem longitudines membrorum: magnificum enim quiddam est omnis longitudo. Quemadmodum heroicis metris hexametrum, quod heroicum vocatur propter amplitudinem, & heroibus accommodatum. Comoedia autem, nova scil. in trimetrum est contracta.

211. Plerumque igitur membris trimetris utemur, & aliquando incisis [sive commatibus.] Quemadmodum Plato quidem inquit, *Heri descenderam in Pyraeum cum Glaucone*: crebrae enim [hic sunt] pausae & cessationes. Aeschines autem inquit, *Sedebamus quidem super sedibus ubi athlothetae certamen instituunt*.

212. Habeant autem & sedem firmam extremae partes membrorum, & basin: ut sunt illa quae dicta sunt. Productiones enim in postremis partibus magnificae: cuiusmodi sunt illae Thucydidis, *Acheloüs fluvius ex Pindo monte ortum ducens*, & quae sequuntur.

213. Fugiendi igitur sunt & longorum elementorum concursus in forma hac, & diph-

S

thongo-

138 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τῶν διφθόγων· ὁβηρὸν γὰρ πᾶσα ἔκτασις. καὶ εἴπερ, βραχέα συγκρυσθῆναι βραχέσιν, ὥς “πάντα μὲν τὰ νέα καλὰ ἔσιν” ἢ βραχέα μακροῖς, ὥς Ἡέλιος· ἢ ἄλλως γέ πως διὰ βραχέος· καὶ ὅλως ἐμφαίνεσθαι εὐκαταφρόνητον τὸν τοιοῦτον τρόπον τῆς λέξεως, καὶ ἰδιωτικόν, καὶ αὐτὰ ταῦτα πεποιημένον.

σιδ. Φευγέτω δὲ καὶ τὰ σημειώδη χήματα· τῶν γὰρ τὸ παράσημον ἀσύνηδες καὶ ἐκ ἰδιωτικόν· τὴν δὲ ἐνάργειαν καὶ τὸ πιθανὸν μάλιστα ὁ χαρακτήρ ὅστος ἐπιδέξεται. περὶ ἐναργείας οὖν καὶ πιθανότητος λεκτέον.

σιε. Πρῶτον δὲ περὶ ἐναργείας. γίνεσθαι δὲ ἢ ἐνάργεια πρῶτον μὲν ἐξ ἀκριβολογίας καὶ τῆ παραλείπῃ μηδὲν, μήδ’ ἐκτέμνειν· οἷον, “ὥς δὲ ὅτ’ ἀνὴρ ὀχέηγός,” καὶ πᾶσα αὕτη ἢ παραβολή· τὸ γὰρ ἐναργὲς ἔχει ἐκ τῆ πάντα εἰρηῇσαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ μὴ παραλελεῖσθαι μηδὲν.

σις. Καὶ ἡ ἵπποδρομία δὲ ἢ ἐπὶ Παλρόκλῳ, ἐν οἷς λέγει, “πνοιῇ δ’ εὐμήλοιο μετάφρενον”-- καὶ “αἰεὶ γὰρ δίφρῳ ἐπιβησομένοισιν εἴκλιν.” πάντα ταῦτ’ ἐναργῆ ἔσιν ἐκ τῆ μηδὲν παραλελεῖσθαι, τῶν τε συμβαινόντων καὶ συμβάντων.

σιζ. Ὡς πολλὰκις καὶ ἡ διλογία ἐνάργειαν
ποιεῖ

thongorum: tumidum enim est omnis productio. Et sicubi; brevia cum brevibus concurrere oportet, ut, Πάντα μὲν τὰ νέα καλὰ εἰσιν, vel brevia cum longis, ut, ἡέλιος, aut alia quapiam ratione per brevem literam. Et demum hoc dictionis genus apparere debet omnino humile & vulgare, & [studio quodam] in hunc modum confectum.

214. Fugiat autem & insignes figuras, Quicquid enim harum ope fit illustre, praeter consuetudinem est, & minime vulgare: perspicuitatem & persuadendi vim forma haec maxime recipiet. De perspicuitate igitur & suasionem dicendum.

215. Primum autem de perspicuitate. Oritur autem perspicuitas primum quidem ex accurata narratione, & cum omittitur nihil neque amputatur: veluti ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ὀχρετῆγος, & tota illa [quae sequitur] comparatio: perspicuitatem enim habet ex eo quod cuncta dicta sunt, quae eveniunt, & nihil omissum est.

216. Et cursus equorum in funere Patrocli, ubi inquit, Πνοιῇ δ' Εὐμήλοιο μετάφρενον, & Αἰεὶ γὰρ δίφρου ἐπιβησομένοισιν εἵκτην. Cuncta haec perspicua sunt, ex eo quod nihil omissum est eorum quae eveniunt, & evenere.

217. Quapropter saepenumero etiam iterare

140 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ποιεῖ μᾶλλον, ἢ τὸ ἅπαζ λέγειν. ὥσπερ τὸ,
 “ σὺδ’ αὐτὸν καὶ ζῶντα ἔλεγες κακῶς, καὶ νῦν ἀ-
 ποθανόντα γράφεις κακῶς” δις γὰρ κείμενον τὸ
 κακῶς, ἐναργεστέρα σημαίνει τὴν βλασφημίαν.

σιη. Οὔ περ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλῶσιν ὡς ἀδο-
 λεχιοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῇ μὲν ἴσως
 ἐγκαλῶσιν ὀρθῶς· πολλαχῇ δὲ ἐκ αἰσθάνονται
 τῆς ἐναργείας τῷ ἀνδρὶ· τίθεται γὰρ ταυτό,
 διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα.

σιδ. Οἶα τὰ τοιαῦτα· Στρυάγγιός τις ἀνὴρ
 Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τῆς
 ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις,
 ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες·) θρασυάμενος δὴ τὴν Σα-
 κίδα εὐπρεπῇ καὶ ὥραϊαν, μεδῆκεν ἀποσώζεσθαι·
 μετὰ δὲ τῷτο σπονδῶν γενομένων. ἐραδαίς τῆς
 γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀ-
 ποκαρτερεῖν· γράφει δὲ πρότερον ἐπισολὴν τῇ γυ-
 ναικὶ μεμφόμενος τοιάνδε, “ Ἐγὼ μὲν σὲ ἐσώσα,
 καὶ σὺ μὲν δι’ ἐμὲ ἐσώθης· ἐγὼ δὲ διὰ σὲ ἀπωλόμην.”

σχ. Ἐνταῦθα ἐπιτιμῆσειεν ἂν ἴσως τις βρα-
 χυλόγος οἰόμενος εἶναι, ὅτι δις ἐτέθη πρὸς ἑδὲν
 τὸ, “ Ἐσώσα, καὶ δι’ ἐμὲ ἐσώθης” ταυτόν γὰρ
 σημαίνει ἀμφοτέρω. ἀλλ’ εἰ ἀφέλοις θάτερον,
 συναφαιρήσεις καὶ τὴν ἐνάργειαν, καὶ τὸ ἐκ τῆς
 ἐναρ-

rare aliquid perspicuitatem parit magis quam id semel tantum dicere: veluti, *Tu vero illum viventem dixisti malè, & nunc mortuum scriptis tuis vexasti malè*: bis enim positum *κακῶς*, magis perspicuum facit dicterium.

218. Quod autem Ctesiae objiciunt, quod verbosior sit propter repetitiones, multis quidem fortasse locis rectè objiciunt: multis autem non sentiunt hominis perspicuitatem [de industria captam:] bis enim idem ponit quoniam majorem saepe habet emphasin.

219. Cujusmodi sunt haec: Stryaglius quidem vir Medus, femina Sacida ex equo dejecta, (pugnant enim feminae apud Sacas, ut Amazones) cum vidisset Sacida formosam, & florentem aetate, potestatem illi fecit ut salva abiret. Postea ictis foederibus, cum ejus amore esset captus, repulsam passus est: statuit igitur secum inedia vitam finire. Prius autem epistolam ad mulierem scribit, illam incusans his verbis, *Ego te conservavi, & tu opera mea conservata es: ego autem tua opera perii*.

220. Hic reprehenderet aliquis fortasse qui brevitati studeret, quod bis nullam ob causam positum esset [illud,] *Conservavi te, & per me conservata es*; idem enim significat utrumque. Sed si abstuleris alterum illorum, unà abstuleris & perspicuitatem, & qui nascitur

142 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἐναργείας πάθος. καὶ τὸ ἐπιφερόμενον δὲ, τὸ “ἀπολόμην,” ἀντὶ τῆς ἀπόλλυμαι, ἐναργέστερον αὐτῇ τῇ συντελείᾳ ἐσί· τὸ γὰρ δὴ γεγονὸς, δεινότερον τῆς μέλλοντος, ἢ γινομένου ἔτι.

σκα. Καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς ἔτος (ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοῖη τις εἰκότως) ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ, οἷον καὶ ἐν τοῖς τοιοῖσδε. *

σκαβ. Δεῖ τὰ γενόμενα ἐκ ἐυθὺς λέγειν, ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, κρεμῶντα τὸν ἀκροατὴν καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τῆτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεώτος ποιεῖ.

σκαγ. Ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος, ἐκ ἐυθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κύρος παρὰ τὴν Παρυσάτιν· τῆτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις ἐστίν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἠγείλεν, ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἦσθη καὶ ἠγωνίασε. μετὰ δὲ τῆτο ἐρωτᾷ, βασιλεὺς δὲ πῶς πράττει; ὁ δὲ, πέφευγέ φησι καὶ ἡ ὑπολαβῆσα, Τισαφέρνης γὰρ αὐτῷ τέτων αἷτιος· καὶ πάλιν ἐπανερωτᾷ, Κύρος δὲ πῶς νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, ἔνθα χρὴ τὸς ἀγαθὸς ἄνδρας αὐλιζεσθαι· κατὰ μικρὸν καὶ κατὰ βραχὺ προϊῶν, μόλις τὸ δὴ λεγόμενον, ἀπέρρηξεν αὐτό· μέ-

λα

nascitur ex perspicuitate affectum. Praeterea quod additur, illud inquam *perii* pro *perreo*, evidentius est propter rei consummationem: quod enim factum jam est, gravius est quam quod futurum est, aut adhuc fit.

221. Et omnino utique poëta hic (poëtam enim ipsum vocarit aliquis merito) perspicuitatem molitur in omnibus ejus scriptis, quemadmodum in hisce. * * *

222. Non [autem] ea quae evenêre, semel & simul oportet dicere quod evenerint, sed paulatim, suspenso auditore, & traducto illo in eisdem animi motus. Hoc Ctesias in nuntio de Cyro mortuo facit.

223. Cum venisset enim nuntius, non exemplo dicit Parysatidi mortuum esse Cyrum: hoc enim fuisset quod fertur [proverbio] *Scythica* [*sive barbara*] vox: sed primum quidem nuntiat, ipsum vicisse: haec autem gavisa, & toto animo commota est. Deinde quaerit ex illo, Rex vero ut agit? ille vero, inquit, fugit. Et haec suscepto sermone, Tissaphernes enim sibi ipsi horum causa est. Et rursus quaerit, Cyrus autem ubi nunc est? nuntius autem respondet, quo loco decet fortes viros degere. Paulatim, & brevi progrediens, vix tandem, ut dici solet, rupta voce id protulit. Qua ratione morate valde, & evidenter ostendit nunci-

144 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λα ἡθικῶς καὶ ἐναργῶς τόντε ἄγγελον ἐμφῆνας ἀ-
κασίως ἀγγελῶντα τὴν συμφορὰν, καὶ τὴν μητέρα
εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλὼν καὶ τὸν ἀκρόντα.

σκηδ. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς τὰ παρεπόμενα
τοῖς πράγμασι λέγειν ἐνάργεια. οἷον ὡς ἐπὶ τῆς
ἀγροίκου βαδίζοντος, ἔφη τις, ὅτι “ πρὸσωθεν
ἤκασο αὐτῆς τῶν ποδῶν ὁ κτύπος προσιόντος, ὡς
ὑδὲ βαδίζοντος, ἀλλ’ οἷον γε λακτίζοντος τὴν
γῆν.”

σκε. Οὐ περ δὲ ὁ Πλάτων φησὶν ἐπὶ τῆς Ἰπ-
ποκράτους, Εὐρυθριάσας ἤδη (τῇ νυκτὶ) ἤδη γὰρ
ὑπέφηνε τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέ-
σθαι, ὅτι μὲν ἐναργέστατόν ἐστιν, παντὶ δῆλον. ἡ
δὲ ἐνάργεια γέγονεν ἐκ τῆς φροντίδος, τῆς περὶ
τὸν λόγον καὶ τῆς ἀπομνημονεύσαι, ὅτι νύκτωρ
πρὸς αὐτὸν εἰσῆλθεν ὁ Ἰπποκράτης.

σκες. Κακοφωνία δὲ πολλάκις ὡς τὸ, “ κόπ-
τεν δ’ ἐγκέφαλος,” καὶ, “ πολλὰ δ’ ἀναντα, κά-
ταντα,” μεμίμηται γὰρ τῇ κακοφωνίᾳ τὴν ἀνω-
μαλίαν· πᾶσα δὲ μίμησις ἐναργές τι ἔχει.

σκες. Καὶ τὰ πεποιήμενα δὲ ὀνόματα ἐνάρ-
γειαν ποιεῖ, διὰ τὸ κατὰ μίμησιν ἐξενηχῆθαι·
ὥσπερ τὸ, “ λάπλοντες.” εἰ δὲ “ πίνοντες” εἶπεν,
ἔτ’ ἐμιμεῖτο πίνοντας τῆς κύνας, ἔτε ἐνάργεια
ἀν

DE ELOCUTIONE. 145

nuntium invitum hanc calamitatem narrasse, & simul matrem & eum qui audit in vehementissimos animi motus conjecit.

224. Oritur autem & inde perspicuitas, cum dicuntur ea, quae res una comitantur. Veluti de rustico homine iter faciente, quidam inquit, quod *longè audiebatur strepitus pedum ipsius accedentis, tanquam non euntis illius, sed quasi tellurem pedibus verberantis.*

225. Quod autem Plato de Hippocrate inquit, [*respondit*] *erubescens, jam* (scil. dum nox adhuc esset) *jam enim aurora paululum luciscebat, ut vultus ejus cognosci poterit, quin maxime perspicuum sit nemo negabit.* Perspicuitas autem nata est ex cura, quae adhibita est circa orationem; & ex eo quod recordatus est noctu ad illum venisse Hippocratem.

226. Asperitas autem soni saepe idem efficit: veluti illud, *κόπιν δ' ἑλέφαλος, & πολλά δ' ἄναντα, κάταντα.* imitatus enim est asperitate soni inaequalitatem illam: omnis autem imitatio evidens quiddam in se habet.

227. Et facta utique nomina evidentiam gignunt, quia imitatione prolata sunt: quemadmodum illud, *λάπτοντες.* Si autem *πίνοντες* dixisset neque imitatus esset bibentes canes, neque evidentia ulla illic extitisset. Et illud

T

γλώσ'

146 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἂν τις ἐγίνητο. καὶ τὸ, “ γλώσῃσι” δὲ τῷ “ λάπ-
τοντες” προσκείμενον, ἔτι ἐναργέστερον ποιεῖ τὸν
λόγον· καὶ περὶ ἐναργείας μὲν ὡς ἐν τύπῳ εἰπεῖν,
τοσαῦτα.

σκη. Τὸ πιθανὸν δὲ ἐν δυοῖν, ἔντε τῷ σαφεῖ
καὶ συνήθει· τὸ γὰρ ἀσαφές καὶ ἀσύνηδες, ἀπίθα-
νον· λέξιν τε οὖν καὶ τὴν περιλήπτην, καὶ ἐπὶ ἐξοργκον
διωκτέον ἐν τῇ πιθανότητι· καὶ ὡσαύτως σύνδε-
σιν βεβαιῶσαν καὶ μηδὲν ἔχουσιν ῥυθμοειδές.

σκηδ. Ἐν τέτοις τε οὖν τὸ πιθανόν, καὶ ἐν ᾧ
Θεόφραστος φησιν, ὅτι καὶ πάντα ἐπ’ ἀκριβείας
δεῖ μακρηγορεῖν, ἀλλ’ ἐνία καταλιπεῖν, καὶ τῷ
ἀκροατῇ συνιέναι, καὶ λογίζεσθαι ἐξ αὐτῶ· συνιείς
γὰρ τὸ ἐλλειφθὲν ὑπὸ σῶ, καὶ ἀκροατῆς μόνον,
ἀλλὰ καὶ μάρτυς σε γίνεται.

σλ. Καὶ ἅμα εὐμενέστερος· συνετὸς γὰρ ἑαυ-
τῷ δοκεῖ διὰ σέ, τὴν ἀφορμὴν παρεχνηκότα αὐ-
τῷ τῶ συνιέναι· τὸ δὲ πάντα ὡς ἀνοήτῳ λέγειν,
καταγινώσκοντι ἔοικε τῶ ἀκροατῶ.

σλα. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἐπιστολικὸς χαρακτήρ δεῖ-
ται ἰχνοτήτος, καὶ περὶ αὐτῶ λέξομεν. Ἀρτέμων
μὲν οὖν, ὁ τὰς Ἀριστοτέλους ἀναγράφας ἐπιστο-
λὰς φησιν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ, διά-
λογόν τε γράφειν καὶ ἐπιστολὰς· εἶναι γὰρ
τὴν

γλώσῃσι utique adpositum illi λάπτοντες, adhuc evidentiorē reddit orationem. Et de perspicuitate quidem, ut crasso modo dicere licuit, tot.

228. Suasio autem [sive persuadendi vis] in duobus residet, in eo quod planum est, & in eo quod usitatum: obscurum enim & extra consuetudinem, alienum est à persuadendo. Verba igitur neque eximia, neque inflata sectari oportet in illo dicendi genere quod in persuadendo versatur; & eodem pacto compositionem stabilem, & nihil habentem numerosum.

229. In hisce igitur fundatur persuadendi vis, nec non in illo quod observat Theophrastus, scil. quod non cuncta oportet accurate prolixèque exponere, sed quaedam auditori percipienda, & suo Marte colligenda relinquere. Cum enim perceperit id quod omissum est à te, non auditor solum, sed & testis tuus efficitur.

230. Et simul benevolentior [evadit:] acutus enim ipse sibi videtur tua opera, qui ansam ei praebuiisti intelligendi. Contra autem omnia ut stulto exponere, simile est damnanti auditorem.

231. Quoniam autem forma dicendi epistolaris indiget tenuitate, etiam de illa dicemus. Artemon igitur, qui exscripsit Aristotelis epistolas, ait, oportere eodem stylo dialogum scribere & epistolas: esse nam-

148 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τὴν ἐπιστολήν, οἷον τὸ ἕτερον μέρος τῆ διαλό-
γῃς.

σλβ. Καὶ λέγει μὲν τι ἴσως, ὃ μὴν ἅπαν.
δεῖ γὰρ ὑποκατεσκευάσθαι πως μᾶλλον τῆ δια-
λόγῃς τὴν ἐπιστολήν· ὁ μὲν γὰρ, μιμεῖται αὐ-
τοχεδιάζοντα· ἡ δὲ, γράφεται καὶ δῶρον πέμπε-
ται τρόπον τινά.

σλγ. Τίς γοῦν ἔτις ἂν διαλεχθῇ πρὸς φί-
λον, ὥσπερ ὁ Αἰριστοτέλης πρὸς Αντίπατρον, ὑ-
πὲρ τῆ φυγάδος γράφων τῆ γέροντός, φησιν, “εἰ
δὲ πρὸς ἀπάσας οἴχεται τὰς φυγὰς ἔτος, ὥς
μὴ κατὰγειν, δῆλον ὡς τοῖς γε εἰς ἅδ’ κατελ-
θεῖν βυλομένοις, ἔδεις φθόνος.” ὁ γὰρ ἔτις δια-
λεγόμενος, ἐπιδεικνυμένῳ ἔοικε μᾶλλον, ὃ λα-
λοῦντι.

σλδ. Καὶ λύσεις συχναί, * ὁποῖαι, ὃ πρέπ-
σιν ἐπιστολαῖς· ἀσαφὲς γὰρ ἐν γραφῇ ἢ λύσις. καὶ
τὸ μιμητικὸν ὃ γραφῆς ἔτις οἰκεῖον, ὡς ἀγῶνος.

σλε. Οἷον ὡς ἐν τῷ Ἐυθυδήμῳ, “τίς ἦν ὁ
Σώκρατες, ὃ χθές ἐν Λυκείῳ διελέγχε; ἢ πο-
λὺς ὑμᾶς ὅχλος περιεστῆκει.” καὶ μικρὸν προελ-
θὼν ἐπιφέρει, “ἀλλὰ μοι ξένος τις φαίνεται εἶ-
ναι, ὃ διελέγχε, τίς ἦν;” ἡ γὰρ τοιαύτη πᾶσα ἐρ-
μηνεῖα καὶ μίμησις ὑποκριτῇ πρέπει μᾶλλον, ὃ
γραφομέναις ἐπιστολαῖς.

σλς.

que epistolam tanquam alteram partem dialogi.

232. Et dicit aliquod fortasse, sed tamen non omne [quod oportebat, attigit.] Oportet enim magis expolitam esse quodammodo epistolam quam dialogum: hic enim imitatur ex tempore dicentem; haec autem scribitur, & donum mittitur aliquo modo.

233. Quis igitur ita cum amico [in familiari congressu] loqueretur, ut Aristoteles in epistola ad Antipatrem scripsit, pro sene quodam in exilium damnato, his verbis: *Si autem in aeternum exilium, unde redire non licet, [cito] hic homo abiturus sit, apparet non esse iis invidendum, qui jam jam ad inferos sunt descensuri*: qui enim ita disserit, demonstranti potius, non autem familiariter loquenti similis est.

234. Praeterea dissolutiones crebrae [& imitationes] quaecunque, epistolis non congruunt: obscurum enim est in scriptione dissolutio. Et quod ad imitationem est confictum, non tam scriptiois quam concertationis est proprium.

235. Veluti in Euthydemo, *Quis erat, & Socrates, cum quo heri in Lyceo disputabas? sane vos magna turba hominum circumstabat. Et cum paulum processisset, addit, Sane mihi peregrinus quidam videtur esse, cum quo disputabas, quis erat?* Hujuscemodi enim omnis locutio, & imitatio, histrioni congruit magis, non epistolis quae scribuntur.

236. Mores

150 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

σλς. Πλείστον δὲ ἔχεται τὸ ἡθικὸν ἢ ἐπισολή, ὥσπερ καὶ ὁ διάλογος· χεδὸν γὰρ εἰκόνα ἑκαστος τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς γράφει τὴν ἐπισολήν. καὶ ἔστι μὲν καὶ ἐξ ἄλλων λόγων παντὸς ἰδεῖν τὸ ἡθικὸν τῷ γράφοντι, ἐξ ὁδὸς δὲ ἔτι, ὡς ἐπισολῆς.

σλζ. Τὸ δὲ μέγεθος συνεχάλῃω τῆς ἐπισολῆς, ὥσπερ καὶ ἡ λέξις. αἱ δὲ ἄγαν μακραί, καὶ προσέτι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ὀγκοδέσονται, καὶ μὴ τὴν ἀλήθειαν ἐπισολαὶ γένοιτο ἂν, ἀλλὰ συγγράμματα, τὸ “χαίρειν” ἔχοντα προστετραμμένον. καὶ ὅτι τὰ Πλάτωνος πολλά, καὶ ἡ Θεκυδίδης.

σλη. Καὶ τῇ συντάξει μὲν τοι λελύσθω μάλλον· γελοῖον γὰρ περιοδεύειν, ὥσπερ καὶ ἐπισολήν, ἀλλὰ δίκην γράφοντα. καὶ ὁ δὲ γελοῖον μόνον, ἀλλ’ ὁ δὲ φιλικόν· τὸ γὰρ δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν, τὰ σύκα σύκα λεγόμενον, ἐπισολαῖς ταῦτα ἐπιτηδέυειν.

σλθ. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι καὶ ἐρμηνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ πράγματά τινα ἐπισολικά ἐστιν. Ἀριστοτέλης γοῦν ὅς μάλιστα ἐπιτετευχέναι δοκεῖ τῷ τύπῳ ἐπισολικῷ, “τῷτο δὲ καὶ γράφω σοί,” φησιν· καὶ γὰρ ἦν ἐπισολικόν.

σμ. Εἰ γάρ τις ἐν ἐπισολῇ σοφίσματα γράφει

DE ELOCUTIONE. 151

236. Mores autem & ingenium hominis quam plurimum sapiat epistola: ferme enim quisque imaginem animi sui scribit epistolam. Et licet quidem & ex alia omni ratione videre mores scribentis: è nulla autem sic, ut ex epistola.

237. Magnitudo autem epistolae contrahatur, quemadmodum & locutio. Valde enim longae, & praeterea oratione tumidiores, per Veritatem, epistolae non essent, sed libri potius, qui in fronte habent *Salutem*. Quemadmodum Platonis multa, & epistola Thucydidis.

238. Et structura quidem verborum dissolutior potius sit. Ridiculum enim esset periodos componere, quasi non epistolam sed actionem forensensem scriberes. Et non solum ridiculum, sed neque amicitiae aptum: quod enim proverbio fertur, *ficum ficum dicere*, idem in epistolis oportet servare.

239. Scire autem oportet, non dictionis quoddam genus solum, sed res praeterea quasdam epistolis unice congruere, Aristoteles sane, qui praeter caeteros videtur consecutus formam epistolarum, haec verba [in epistola quadam] habet, *Hoc autem ad te non scribo*; non enim erat epistolae aptum.

240. Si enim aliquis in epistola acutas disputatio-

152 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

φει καὶ φυσιολογίας, γράφει μὲν, ἔ μὴν ἐπιστολὴν γράφει· φιλοφρόνησις γάρ τις βέλεται εἶναι ἢ ἐπιστολή, σύντομος, καὶ περὶ ἀπλῆς πράγματος ἔκθεσις, καὶ ἐν ὀνόμασιν ἀπλοῖς.

σμα. Κάλλος μέντοι αὐτῆς αὔτε φιλικαὶ φιλοφρονήσεις, καὶ πυκναὶ παροιμίαι ἐνῆσαι. καὶ τῷτο γὰρ μόνον ἐνέστω αὐτῇ σοφόν, διότι δημοτικὸν τί ἐστὶν ἢ παροιμία καὶ κοινόν· ὁ δὲ γνωμολογῶν, καὶ πρωτρεπόμενος, ἔ οἷ ἐπιστολῆς ἐτι λαλοῦντι ἔοικεν, ἀλλὰ μηχανῆς.

συμβ. Αἰριστοτέλης μέντοι καὶ ἀποδείξεις περὶ χρητὰς ἐπιστολικαῖς, οἷον διδάξαι βεβλόμενος, ὅτι ὁμοίως χρὴ εὐεργετεῖν τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὰς μικράς, φησιν, “οἱ γὰρ θεοὶ ἀμφοτέραις ἴσοι. ὅστ’ ἐπεὶ αἱ χάριτες θεαὶ ἴσαι ἀποκείσονται σοι παρ’ ἀμφοτέραις” -- καὶ γὰρ τὸ ἀποδεικνύμενον αὐτὸ ἐπιστολικόν, καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτή.

συγ. Ἐπεὶ δὲ καὶ πόλεσι ποτε καὶ βασιλεῦσι γράφομεν, ἔωσαν τοὶ αὐταὶ αἱ ἐπιστολαί, μικρόν ἐξηρμέναι πως· σοχαστέον γὰρ καὶ τῷ προσώπῳ, ὡς γράφεται. ἐξηρμένη μέντοι καὶ ἔχῃ ὥστε σύγγραμμα εἶναι αὐτὴν ἐπιστολῆς· ὡς περὶ αἱ Αἰριστοτέλης πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς τὸς Δίωνος οἰκείας ἢ Πλάτωνος.

σμδ. Κα.

putationes scribit, & naturae rationes, scribit quidem, non tamen epistolam scribit: epistola enim plena debet esse comitatis, concisa, de re simplici agens, & verbis simplicibus concepta.

241. Elegantiam sane ipsius constituunt, blanditiae illae, quae inter amicos usurpantur, nec non crebra proverbia [in eam] inserta: hoc enim solum ex iis omnibus quae sapientiam redolent in ea collocetur: qui autem sententias edit, & suadet aliquid, non ei similis est, qui per epistolam loquatur, sed per machinam.

242. Aristoteles sane & demonstrationibus quibusdam locis utitur epistolarum propriis. Ceu docere volens, quod eodem pacto debet beneficia conferre in magnas civitates & in parvas, inquit: *Dii enim in utrisque aequales. Quapropter quia gratiae deae, aequales constituentur à te apud utrasque.* Etenim ipsum quod demonstratur epistolae accommodatum est, & demonstratio haec ipsa.

243. Quia autem & civitatibus aliquando & regibus scribimus, sint sane hae epistolae, paulo elatiores aliquo modo: oportet enim, ante oculos proponere etiam personam cui scribitur. Elatior sane fuerit, non tamen ut volumen sit pro epistola: quemadmodum illae Aristotelis ad Alexandrum, & ad Dionis propinquos epistola Platonis.

154 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

σμδ. Καθόλου δὲ μεμίχθω ἡ ἐπιστολὴ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἐκ δυοῖν χαρακτήρων τέτοιν, τῷ τε χαριέντος καὶ τῷ ἰχνῷ. καὶ περὶ ἐπιστολῆς μὲν τοσαῦτα, καὶ ἅμα περὶ τῷ χαρακτήρος τῷ ἰχνῷ.

σμε. Παράκειται δὲ καὶ τῷ ἰχνῷ διημαρτημέρος χαρακτήρ, ὁ ξηρὸς καλούμενος· γίνεται δὲ καὶ ἕτος ἐν τρισὶν· ἐν διανοίᾳ μὲν, ὡς περ τις ἐπὶ Ξέρξῃς ἔφη, ὅτι “κατέβαιναν ὁ Ξέρξης μετὰ πάντων τῶν ἑαυτῷ,” μάλα γὰρ ἐσμίκρυνε τὸ πρᾶγμα, ἀπὲρ τῷ “μετὰ τῆς Ἀσίας ἀπάσης” εἰπεῖν, “μετὰ πάντων τῶν ἑαυτῷ” φήσας.

σμε. Περὶ δὲ τὴν λέξιν γίνεται τὸ ξηρὸν, ὅταν πρᾶγμα μέγα σμικροῖς ὀνόμασι ἐπαγγέλλῃ οἷον, ὡς ὁ Γαδάρεις ἐπὶ τῆς ἐν Σαλαμίτι ναυμαχίας φησὶ * καὶ τῷ Φαλάριδος τῷ τυράννῃς ἔφη τις, “ἀτὰρ γὰρ ὁ Φάλαρις ἡνόχλει τοῖς Ἀκραγαντίνοις.” ναυμαχίαν γὰρ τοσαύτην, καὶ τυράννῃς ὡμότητα, ἔχει τῷ “ἀτὰρ” ὀνόματι, καὶ τῷ “ἡνόχλει” ἔχῃν λέγειν, ἀλλ’ ἐν μεγάλοις καὶ πρέπουσι τῷ ὑποκειμένῳ πρᾶγματι.

σμε. Ἐν δὲ συνδέσει γίνεται τὸ ξηρὸν, ἥτοι ὅταν πυκνὰ ἢ τὰ κομμάτια· ὡς περ ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς ἔχει, “ὁ βίος βραχύς, ἢ τεχνὴ μακρά, ὁ καιρὸς ὀξύς, ἢ πείρα σφαλερά.” ἢ ὅταν

ἐν

244. In universum autem misceatur epistola, quod ad dictionem attinet, ex duabus his formis, venusta inquam & tenui. Et de epistola quidem tot, & simul de forma tenui.

245. Vicina autem est tenui, vitiosa forma, quae vocatur arida. Nascitur autem & haec in tribus: in sententia quidem; quemadmodum quidam de Xerxe inquit, quod *descendit Xerxes cum omnibus suis*. Valde enim extenuavit rem, loco hujus, *Cum cuncta Asia*, dicens *Cum omnibus suis*.

246. Circa locutionem autem exoritur aridum quando rem magnam pusillis verbis quis exposuerit: ceu Gadareus de pugna navali prope Salamina ait, ** & de Phalaride tyranno quidam inquit, *Quibus sane in rebus Phalaris molestus fuit Agrigentinis*: pugnam enim navalem tantam, & tyranni saevitiam, non vocula illa ἀτλα, neque verbo illo ἡνόχλει describere oportebat sed verbis grandioribus, & rei de qua agebatur naturae convenientibus.

247. In compositione autem nascitur aridum, sive quando crebra fuerint commata: ut in aphorismis: *Vita brevis, ars longa, occasio velox, experientia fallax*: vel quando in magna

156 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ἐν μεγάλῳ πράγματι ἀποκεκομμένον ἢ τὸ κῶ-
λον καὶ μὴ ἐκπλεων.

σημ. Ὡς περὶ τῆς Ἀριστείδος κατηγορῶν, ὅτι
ἐκ ἀφίκετο εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν,
“ἀλλὰ αὐτόκλητος, ἔφη, ὅτι ἡ μὲν Δημήτηρ
ἦλθε καὶ συνεναυμάχῃ. Ἀριστείδης δὲ ὄχι.” ἡ γὰρ
ἀποκοπή καὶ ἀσυνεχὴς καὶ ἀκαιρος. ταῦτά μὲν τοι-
αύταις ἀποκοπαῖς ἐν ἑτέροις χρῆσθον.

σημ. Πολλάκις μέντοι τὸ μὲν διάνοημα αὐ-
τὸ ψυχρὸν τί ἐστι καὶ ὡς νῦν ὀνομάζομεν κακό-
ζηλον. ἡ σύνδεσις δὲ ἀποκεκομμένη, καὶ κλέπτει-
σα τῷ διανοήματος τὴν ἀδειαν. ὥσπερ ἐπὶ τῇ
νεκρᾷ τῇ γυναικὶ μιχθέντος ἔφη τις, ὅτι “ὁ
μίγνυται αὐτῆς ἄν.” τὸ μὲν γὰρ διάνοημα, καὶ
τυφλῶ δῆλον φασίν. ἡ σύνδεσις δὲ συσφαλεῖσα
κλέπτει μὲν πῶς τὴν ἀδειαν τῷ πράγματι.
ποιεῖ δὲ τὴν νῦν ὀνομα ἔχουσαν ξηροκακοζηλίαν,
συσκηνέναν ἐκ δυοῖν κακῶν, ἐκ μὲν τῆς κακοζηλί-
ας, διὰ τὸ πρᾶγμα. ἐκ δὲ τῆς ξηρῆς, διὰ τὴν σύν-
δεσιν.

σημ. Καὶ τὰ περὶ τῆς δεινότητος δὲ δῆλα ἂν
εἴη λοιπὸν ἐκ τῶν προειρημένων, ὅτι καὶ αὕτη
γένοιτο ἂν ἐν τρισίν, ἐν οἷσπερ οἱ πρὸ αὐτῆς χα-
ρακτῆρες. καὶ γὰρ πράγματά τινα ἐξ ἑαυτῶν ἐστὶ
δεινά.

re amputatum fuerit membrum, & nullo modo plenum [& perfectum.]

248. Quemadmodum quidam Aristidem accusans, quod non venit in pugnam navalem prope Salamina, *Atqui inquit sua sponte Ceres venit, & una nobiscum pugnavit: Aristides autem non.* Abscissio enim & indecora, & intempestiva est. Hujuscemodi quidem abscissionibus in aliis utendum est.

249. Saepe sane sententia ipsa [quae verbis inest] frigidum quiddam est, & quemadmodum nunc dicimus κακόζηλον, compositio autem abrupta est, & ejus licentiam tegit & obscurat. Quemadmodum de eo qui cum uxore mortua mixtus erat, dixit quidam, quod *non miscetur amplius cum ipsa:* sententia enim, ut aiunt, caeco apparet. Compositio quidem haec contracta quodammodo tegit rei licentiam [& turpitudinem.] Parit autem ξηροκακόζηλον quae nunc dicitur, quaeque ex duobus malis constat ex κακόζηλον propter rem [turpem,] & ex arido propter compositionem abruptam.

250. Et quae ad gravitatem spectant, (de qua restat dicendum,) ea, ex jam dictis erunt manifesta; [scil.] quod & haec in tribus consistit, quemadmodum & alii characteres de quibus ante dictum est: etenim res quaedam per se ipsas sunt graves, adeo ut qui dicunt
 ipsas,

158 ΠΕΡΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

δεινά· ὥστε τῆς λέγονίης αὐτὰ δεινὸς δοκεῖν, καὶ μὴ δεινῶς λέγωσι.

σνα. Καθάπερ ὁ Θεόπομπος τὰς ἐν τῷ Πειραιεῖ αὐλήτριας, καὶ τὰ πορνεῖα, καὶ τῆς αὐλῆνίης, καὶ ἄδοντας, καὶ ὀρχομένους, ταῦτα πάντα δεινά ὀνόματα ὄντα, καίτοι ἀδενῶς εἰπών, δεινὸς δοκεῖ.

σνβ. Κατὰ δὲ τὴν σύνθεσιν ὁ χαρακτήρ ἔστος γίγνεται· ἂν πρῶτον μὲν εἰ κόμματι ἔχοι ἀντὶ κώλων· τὸ γὰρ μῆκος ἐκλύει τὴν σφοδρότητα· τὸ δὲ ἐν ὀλίγῳ πολὺ ἐμφαινόμενον δεινότερον· παρὰδειγμα τὸ Λακεδαιμονίων πρὸς Φίλιππον, Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ· εἰ δὲ ἐξέτειναν αὐτὸ, “ Διονύσιος ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, πτωχέυει ἐν Κορίνθῳ διδάσκων γράμματα,” διήγημα σχεδὸν ἂν ἦν μᾶλλον ἀντὶ λοιδορίας.

σνγ. Καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ φύσει ἐβραχυλόγουν οἱ Λάκωνες· δεινότερον γὰρ τὸ βραχὺ καὶ ἐπιτακτικόν, τὸ μακρηγορεῖν δὲ τῷ ἱκετεύειν πρέπει, καὶ αἰτεῖν.

σνδ. Διὸ καὶ τὰ σύμβολα ἔχει δεινότητος, ὅτι ἐμπερὶ ταῖς βραχυλογίαις· καὶ γὰρ ἐκ τῆς βραχέως ῥηθέντος ὑπονοῆσαι τὰ πλεῖστα δεῖ, καθάπερ ἐκ τῶν συμβόλων. ἔγω καὶ τὸ, “ χαμόδεν οἱ τέτλιγες ὑμῖν ἄσονται,” δεινότερον ἀλληγορικῶς

ipsas, graves videantur, quamvis non graviter dicant.

251, Quemadmodum Theopompus [Athenienses laceffans nihil ibi inveniri, inquit, praeter] tibiçines in Pyraeo, & lupanaria, & tibia utentes, & canentes, & saltantes: haec omnia nomina gravia, [& acerbitatis plena,] quamvis languide dixerit, gravi tamen videtur.

252. Ex compositione autem nasceretur haec forma, primum quidem si commata habeat loco membrorum: longitudo enim dissolvit impetum illum: quod autem in parvo multum comprehendit, gravius est. Exemplum est illud Laedaemoniorum ad Philippum, *Dionysius in Corintho*. Si autem porrexissent ipsum, *Dionysius amisso principatu Corinthi mendicus vivit, docens literas*, narratio ferme fuisset pro convicio.

253. Et in aliis utique natura breviter loquebantur Lacones: gravius enim est quod breve est, & aptum mandatis dandis; prolixè autem dicere congruit cum aliquis supplex est, atque poscit.

254. Quare & symbola [sive verba quae sensus reconditos in se continent,] gravitatem quandam habent, quia similia sunt breviloquentiis: etenim ex breviter dicto suspicari plurima licet, quemadmodum ex symbolis. Sic & illud, *Humo vobis cicadae canent*, gra-

vius

160 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

γορικῶς ῥηθὲν ἢ εἴπερ ἀπλῶς ἐρρήθη, “τὰ δένδρα ὑμῶν ἐκκοπήσεται.”

σνέ. Τὰς γε μὴν περιόδους ἐσφίγγει μάλα δεῖ κατὰ τὸ τέλος· ἡ γὰρ περιαγωγή, δεινόν· ἡ δὲ λύσις, ἀπλῆστερον καὶ χρησιμείας σημείον. καὶ ἅπερ ἡ ἀρχαία πᾶσα ἐρμηνεία, ἀπλοῖκοι καὶ ἀρχαῖοι.

σνς. Ὡς τε ἐν δεινότητι φεύγειν δεῖ τὰ ἀρχαιοεῖδές, καὶ τῷ ἡδὺς καὶ τῷ ῥυθμῷ· καὶ καταφεύγειν μάλιστα ἐπὶ τὴν νῦν κατέχουσαν δεινότητά. τῶν οὖν κώλων αἱ τοιαῦται ἀποδέσεις, “Ὡς μοι λόγησα τέτοις ὡς ἂν οἶός τε ᾧ, συνερεῖν,” — ἐχονται μάλιστα ἔειρηκα ῥυθμῷ.

σνζ. Ποιεῖ δὲ τίνα καὶ ἡ βία κατὰ τὴν σύνδεσιν δεινότητά· δεινὸν γὰρ πολλαχῇ καὶ τὸ δύσφοτον, ὥστερ αἱ ἀνώμαλοι ὁδοί. παράδειγμα τὸ Δημοδενικόν, τὸ, “ὑμᾶς, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι.”

σνη. Τὰ δὲ ἀντίθετα καὶ παρόμοια ἐν ταῖς περιόδοις φευκτέον· ὅγκον γὰρ ποιῶσιν, ὃ δεινότητά· πολλαχῇ δὲ καὶ ψυχρότητα ἀντὶ δεινότητος· οἷον ὡς ὁ Θεόπομπρος κατὰ τῶν ἐταίρων τῶν Φιλίππου λέγων, ἔλυσεν τῇ ἀντιθέσει τὴν δεινότητά, “Ἀνδροφόνου δὲ τὴν φύσιν ὄντες, λέ-

γων,

vius allegorice prolatum est, quam si simpliciter dictum esset, *arbores vobis excidentur*.

255. Periodos sane contortas valde esse oportet in fine: circumactio enim grave quiddam est. Solutio autem, simplicior & probi ingenii signum: quemadmodum antiqua omnis locutio: simplices enim sunt antiqui.

256. Quapropter in acri & vehementi dicendi genere fugere oportet omne illud simplex in antiquitate & moratum & rythmicum, & omnino confugere ad eam δεινότης, quae ubique nunc regnat. Membrorum igitur fines & terminationes ipsae, e. g. *Promissi me hisce pro virili parte patrocinaturum*, praecipue in se continent numeros illos rythmicos quos dixi.

257. Efficit etiam gravitatem quandam molestia [& difficultas] in structura verborum. Nam quod aegre [& non sine vi] profertur, multis in locis etiam grave est; eodem modo ac viae inaequales. Exemplum est Demosthenicum illud, Ὑμᾶς, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξείναι.

258. Verba autem antitheta [sive quae inter se sunt opposita,] & similia in periodis fugiendum, tumorem enim efficiunt, non gravitatem, multis autem locis pro gravitate frigidum etiam [pariunt.] Veluti Theopompus contra sodales Philippi dicens, dissolvit oppositione gravitatem: Inquit enim, *Natura e-*

γων, ἀνδροπόρνοι τὸν τρόπον ἦσαν· τῇ γὰρ περισοτεχνία, μᾶλλον δὲ κακοτεχνία, προσέχων ὁ ἀκροατὴς, ἔξω γίνεται θυμῷ παντός.

σνδ. Πολλὰ μέντοι ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὥσπερ ἀναγκασθῆσόμεθα συνδεῖναι σρογύλως καὶ δεινῶς· οἷον τὸ Δημοσθενικὸν τὸ τοῖστον, “ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων ἐάλω, σὺ τάδ' ἔκ' ἂν ἔγραψας, ἔτως ἂν σὺ νῦν ἀλῶς, ἄλλος ἔγράφει” αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ τάξις αὐτῷ, συμπεφυκίαν σαφῶς ἔχε τὴν σύνδεσιν, καὶ ἔδὲ βιασάμενος ἂν τις ῥαδίως ἐτίρως συνέδηκεν αὐτό.

σζ. Ἐν γὰρ πολλοῖς πράγμασι συντίθεμεν, ὥσπερ οἱ τὰς καταβάσεις τρέχοντες, ὑπ' αὐτῶν ἐλκόμενοι τῶν πραγμάτων.

σζα. Ποιητικὸν δὲ δεινότητός ἐστι, καὶ τὸ ἐπὶ τέλει τιθέναι τὸν δεινότατον· περιλαμβανόμενον γὰρ ἐν μέσῳ ἀμβλύνεται, καθάπερ τὸ Ἀντιθένης, “χεδὸν γὰρ ὀδυνήσει ἄνθρωπος ἐκ φρυγάνων ἀνασᾶς.” εἰ γὰρ μετασυνδεῖται τις ἔτως αὐτὸ, “χεδὸν γὰρ ἐκ φρυγάνων ἀνασᾶς ἄνθρωπος ὀδυνήσει,” καὶ τοι ταυτὸν εἰπὼν, οὐ ταυτὸν, ἐτι νομιοθήσεται λέγειν.

σζβ. Ἡ δ' ἀντίθεσις, ἣν ἐπὶ τῷ Θεοπόμ-

rant homicidae, moribus autem pederastae: inani enim illi studio, vel potius pravo studio, animum adhibens auditor, omnem remittit iram.

259. Multa sane ab ipsis rebus quasi cogemur componere rotunde, & graviter: cuiusmodi est Demosthenicum hoc, *Nam ut si quis eorum damnatus esset, tu hoc non scripsisses, ita damnatus si fueris, non scribet alius:* ipsa enim res & ordo ipsius, [insitam &] innatam aperte habet compositionem, & haud facile quis, ne vel si vim adhibuerit, aliter ipsam componere potuerit.

260. In multis enim rebus componimus, veluti qui per declives vias currunt, ab ipsis rebus tracti.

261. [Majorem] autem gravitatem parit, si in extremo ponamus id quod [in sententia] est gravissimum, nam in medio collocatum languescit. Quemadmodum illud Antisthenis, *Ferme enim [taliam] aegre laturus esset homo ex infima plebe oriundus.* Si enim aliquis ipsum sic mutato ordine componat, *Ferme enim homo ex infima plebe oriundus taliam aegre ferret:* quamvis idem dixerit, non idem amplius existimabitur dicere.

262. Antithesis autem illa quam in Theo-

πρῆφην, ὅδ' ἐν τοῖς Δημοσθενικοῖς ἤρμοσεν, ἔν-
θα φησὶν, “ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελέμην· ἐδίδασ-
κες, ἐγὼ δὲ ἐφοίτων· ἐτριταγωνίζεις, ἐγὼ δὲ ἐ-
δεώμην· ἐξέπιπτες, ἐγὼ δὲ ἐσύριττον.” κακο-
τεχνοῦντι γὰρ ἔοικε διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν, μᾶλ-
λον δὲ παίζοντι, ἢ ἀγανακτοῦντι.

σζγ. Πρέπει δὲ τῇ δεινότητι καὶ τῶν περιό-
δων ἢ πυκνότης, καὶ τοὶ ἐν τοῖς λοιποῖς χαρακ-
τῆρσιν ἢ ἐπιτήδεια ἔσθαι· συνεχῶς γὰρ τιθεμένη
μέτρῳ εἰκαδοθήσεται λεγομένῳ ἐφεξῆς, καὶ τὸτο
δεινῷ μέτρῳ ὥσπερ οἱ χωλίαμβοι.

σζδ. Ἄμα μέντοι πυκναὶ ἔξωσαν καὶ σύντο-
μοι· λέγω δὲ δίκωλοι τινές. ἐπεὶ τοὶ πολὺκωλοί
τε ἔσθαι, κάλλος μᾶλλον παρέξουσιν, ἢ δεινότη-
τα.

σζε. Οὕτω δ' ἢ συντομία τῷ χαρακτῆρι
χρήσιμον, ὥστε καὶ ἀποσιωπῆσαι πολλὰ καὶ δεινό-
τερον. καθάπερ ὁ Δημοσθένης, “ἀλλ' ἐγὼ
μὲν-- ἢ βύλομαι δὲ ἔδεν δυσχερὲς εἰπεῖν· ἔτος δὲ
ἐκ περισίας μὲ κατηγορεῖ.” χεδὸν ὥς σιωπή-
σας ἐνταῦθα δεινότερος παντὸς τῷ εἰπόντος ἂν.

σζς. Καὶ νῆ τὰς δεῦς χεδὸν ἂν καὶ ἡ ἀσάφεια
πολλὰ καὶ δεινότης ἐστὶ· δεινότερον γὰρ τὸ ὑπο-
νοόμενον· τὸ δ' ἐξαπλωθὲν καταφρονεῖται.

σζζ. Εἴς

pompo supra notavi, ne vel in Demosthenicis illis satis decore ponitur, ubi inquit, *Tu initiabas, ego initiatus eram; docebas tu, ego ludum frequentans didici; tertias partes in scena actitasti, ego spectabam; excidisti, ego exsibilabam*; similis enim videtur cuidam vitiosa arte utenti, propter continuas redditiones, vel potius ludenti cuidam, minime autem indignanti.

263. Convenit autem gravitati & periodorum crebritas, quamvis illa caeteris dicendi formis minime sit accommodata: periodi enim continenter positae similitudinem habebunt metri enunciati sine intermissu, & quidem metri gravissimi cujus generis sunt choliambi.

264. Sint autem simul crebrae & concisae, intelligo autem bimembres quaedam. Quia si multorum membrorum fuerint, pulchritudinem potius adferent, non gravitatem.

265. Concisio autem [& brevitās] adeo est huic formae utilis, ut multis in locis gravius erit omnino reticere; sic Demosthenes: *quin ego quidem—sed nihil ominosum orationis initio dicam: isti autem supervacaneum est me accusare*: ferme enim cum tacuerit, acrior evasit quam quislibet alius qui rem explicasset.

266. Et per deos ferme utique & obscuritas multis in locis gravitatem parit. Gravius enim quod suspiciones tantum sui gignit: quod autem explanatum est, contemnitur.

267. Est

166 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

σζζ. Ε"σι δ' ὅπη κακοφωνία δεινότητα ποιεῖ,
 καὶ μάλιστ' εἰάν τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα δέη τοι-
 αύτης· ὥσπερ τὸ Ὀμηρικόν, τὸ, "Τρῶες δὲ
 ἐρρίγησαν, ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν." ἦν μὲν γὰρ καὶ
 εὐφωνοτέρως εἰπόντα σῶσαι τὸ μέτρον, "Τρῶες
 δὲ ἐρρίγησεν ὅπως ὄφιν αἰόλον εἶδον." ἀλλ' ἔτ'
 ἂν ὁ λέγων δεινὸς ἔτως ἔδοξεν, ἔτε ὄφιν αὐτός.

σζη. Τῆτω οὖν ἐπόμενοι τῷ παραδείγματι
 καὶ τὰ ἄλλα προσοχασόμεθα τὰ ὅμοια. οἷον ἀν-
 τὶ μὲν τῷ, "πάντ' ἅν' ἔγραψεν," "ἔγραψεν
 ἅν'" ἀντὶ δὲ τῷ, "ὃ παρεγένετο," "παρεγένε-
 το ἔχι."

σζθ. Α' πολήγοντες δὲ ποτε καὶ εἰς συνδέσμους
 τὸν Δέ ἢ τὸν Τέ, καίτοι παραγέλλεται φυ-
 γεῖν τὴν ἀπόληξιν τὴν τοιαύτην, ἀλλὰ πολλα-
 χῶς χρήσιμος καὶ αὕτη ἂν γένοιτο· οἷον, "οὐκ εὐ-
 φήμησε μὲν, ἄξιον ὄντα· ἠτίμασε δέ·" ὡς τὸ,
 "Σχοῖνόν τε, Σκῶλόν τε." ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς
 Ὀμηρικοῖς μέγεθος ἐποίησεν ἢ εἰς τὰς συνδέσμους
 τελευτή.

σο. Ποιήσκει δὲ ἂν τις ποτὲ καὶ δεινότητα,
 εἴτις ὥδε εἴποι ἂν, "ἔγραψε δὲ ὑπὸ τῆς ἀφρο-
 σύνης τε, ὑπὸ τῆς ἀσεβείας τε,-- Τὰ ἱερά τε,
 τὰ ὀσια τε." ὅλως γὰρ ἡ λειότης καὶ τὸ εὐήκοον
 γλα-

DE ELOCUTIONE. 167

267. Est autem ubi cacophonia gravitatem efficit, & maxime si res de qua agitur eguerit hac: veluti Homericum illud, Τρῶες δ' ἐρρίγησαν, ὅπως ἶδον αἰόλον ὄφιν. i. e. *Trojani vero cohorruerunt, ut viderunt maculosum serpētem.* Licebat enim & euphonia utentem, tueri versum, Τρῶες δ' ἐρρίγησαν, ὅπως ὄφιν αἰόλον εἶδον. Sed neque qui dicit ita gravis visus esset, neque serpens ipse.

268. Hoc igitur exemplum secuti alia etiam similia excogitabimus. Ceu pro illo, Πάντ' ἂν ἔγραψεν, ἔγραψεν ἂν, pro illo autem, ὃ παρεγένετο, παρεγένετο ὅχι.

269. Desinere autem aliquando & in conjunctione δὲ vel τέ, etsi praecipitur fugere huiusmodi terminationem, verum multis locis utilis & haec erit: ceu, Οὐκ εὐφήμησε μὲν, ἄξιον ὄντα· ἠτίμασε δέ· i. e. *eum in honore non habuit quamvis dignum, sed ignominia affecit:* ut illud Σχοῖνόν τε, Σκῶλόν τε. Sed in Homericis amplitudinem effecit in conjunctiones terminatio.

270. Efficeret autem fortasse quispiam gravitatem [quandam] si quis ita diceret, ἔγραψε δὲ ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης τε, ὑπὸ τῆς ἀσεβείας τε,-- Τὰ ἱερά τε, τὰ ὀσιά τε. [vix autem & aegre hoc] omnino enim levitas & quod suaviter pervenit

168 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

γλαφυρότητος ἴδιον, ὃ δεινότητός ἐστιν. ἔτσι δὲ οἱ χαρακτῆρες ἐναντιώτατοι δοκῶσιν.

σοα. Καίτοι ἐςὶ πολλαχῶς ἐκ παιδιᾶς παρα-
μεμιγμένης δεινότης ἐμφαινομένη τις. οἷον ἐν ταῖς
κωμωδίαις, καὶ πᾶς ὁ κυνικὸς τρόπος, ὡς τὰ Κρά-
τηλος, “ Πῆρητις γὰρ ἐςὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ.”

σοβ. Καὶ τὸ Διογένης τὸ ἐν Ὀλύμπια, ὅτε
τῷ ὀπλίτῃ δραμόντος, ἐπιτρέχων αὐτὸς, ἐκήρυτ-
τεν ἑαυτὸν νικᾶν τὰ Ὀλύμπια πάντας ἀνδρώπας
καλοκαγαθία. καὶ γὰρ γελάται τὸ εἰρημένον ἄ-
μα καὶ θαυμάζεται, καὶ ἡρέμα καὶ ὑποδάκνει πῶς
λεγόμενον.

σογ. Καὶ τὸ πρὸς τὸν καλὸν ῥηθὲν αὐτῷ.
προσπαλαίων γὰρ καλῶ παιδὶ Διογένης, διεξι-
νήδη πῶς τὸ αἰδοῖον· τῷ δὲ παιδὸς φοβηθέντος,
καὶ ἀποπηδήσαντος, “ θάρρει ὧ παιδίον, ἐκ εἰμὶ
ταύτῃ ὅμοιος” γελοῖον γὰρ τὸ πρόχειρον τῷ λό-
γῳ, δεινὴ δ’ ἡ κευδομένη ἐμφασις.

σοδ. Καὶ ὅλως συνελόντι φράσαι, πᾶν τὸ
εἶδος τῷ κυνικῷ λόγῳ σαίνοντι ἅμα εἰσὶ καὶ
δάκνοντι.

σοε. Χρήσονται δ’ αὐτῷ καὶ οἱ ῥήτορες ποτὲ,
καὶ ἐχρήσαντο Λυσίας μὲν πρὸς τὸν ἐρῶντα τῆς
γραπτοῦ λέγων, ὅτι, “ ἥς ῥᾶον ἢν ἀριθμῆσαι τὰς
ὁδόν-

pervenit ad aures, elegantis formae proprium est, non gravis. Hae autem formae maxime inter se contrariae videntur.

271. Et sane multis locis ex joco admixto perspicitur existere gravitas quaedam, veluti in comoediis, & omnis Cynicus modus, ut illa Cratetis, Πήρητις γὰρ ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ.

272. Et illud Diogenis, quod in Olympia dictum fuit, cum armatus cucurrisset: accurrens ille, sua voce praedicavit *se vincere cunctos homines vitae probitate*. Etenim ridetur vox illa simul & admirationi est, & tacite etiam mordet aliquo modo occultus ejus sensus.

273. Necnon quod in formosum dictum fuit ab ipso. Cum enim luctaretur cum formoso puero Diogenes, commota aliquo modo natura ejus est: puero autem perterrefacto, saltuque se ab ea abstracto, *Bono animo sis puer*, inquit, *non enim sum huic similis*. Ridiculum enim est quod in promptu est ejus dicti; gravis autem quae latet illic vis.

274. Et omnino, ut breviter dicam, omnis species Cynicae orationis blandienti simul alicui similis & mordenti.

275. Possunt etiam oratores aliquando uti hac ratione, & usi sunt. Lysias quidem in vetulae mulieris amatorem dicens, *quod pro-*
Y
clivius

170 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὀδόντας ἢ τὰς δακτύλους.” καὶ γὰρ δεινότατον ἄ-
μα καὶ γελοιότατον ἐνέφηγε τὴν γραῦν. Ὀμηρος
δὲ τὸ, “Οὐτὶν ἐγὼ πύματον ἔδομαι,” ὡς προ-
γέγραπται.

σοσ. Ὡς οἱ ἂν καὶ ἐκ χημάτων γίγνοιτο δει-
νότης, λέξομεν. ἐκ μὲν οὖν τῶν τῆς διανοίας χη-
μάτων, ἐκ μὲν τῆς παραλείψεως ὀνομαζομένης,
ἔτως. “Ὀλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολ-
λωνίαν, καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις, τὰς ἐπὶ
Θράκης, ἔω.” ἐν γὰρ τέτοις καὶ εἶρηκε πάντα,
ὅσα ἐβέλετο, καὶ παραλιπεῖν αὐτά φησιν, ὡς δει-
νότερα εἰπεῖν ἔχων ἕτερα καὶ πικρότερα.

σοζ. Ἡ εἰρημένη δὲ ἀποσιώπησις, τῇ αὐτῇ
ἡδὺς ἔχομένη, δεινότερον ποιήσει τὸν λόγον.

σοη. Παραλαμβάνοιτο δ’ ἂν χῆμα διανοίας
πρὸς δεινότητα· προσωποποιία καλεσμένη· οἶον,
Δόξατε ὑμῖν τὰς προγόνους ὀνειδίζειν καὶ λέγειν
τάδε τινα, ἢ τὴν Ἑλλάδα, ἢ τὴν πατρίδα, λα-
βῶσαν γυναικὸς χῆμα.

σοθ. Ὡς ἂν ἐν τῷ ἐπιταφίῳ Πλάτων, τὸ,
“ὦ παῖδες, ὅτι μὲν ἔσε πατέρων ἀγαθῶν” -- καὶ
ἐκ ἐκ τῇ ἰδίᾳ πρὸς ὧς λέγειν, ἀλλὰ ἐκ τῇ τῶν
πατέρων· πολὺ γὰρ ἐναργέστερα καὶ δεινότερα
φαίνεται ὑπὸ τῶν προσώπων· μᾶλλον δὲ δράμα-
τα

clivius erat numerare ipsius dentes, quam digitos. Etenim gravissimum quiddam simul [protulit,] & quam maxime ridiculam anum illam effecit. Homerus autem illud, Utin ego comedam postremo, ut antea notatum est.

276. Quomodo autem è figuris gigneretur gravitas, nunc dicemus. Ex figuris igitur quae sensum spectant, primo venit illa quae παραλείψις dicitur hoc modo. *Olynthum quidem & Methonem & Apolloniam, & triginta duo oppida Thraciae, omitto: in his enim & dixit cuncta, quae voluit, & se omittere illa ait, ut cui restarent dicenda alia & amariora.*

277. Quae autem jam dicta est reticentia, iisdem moribus affinis, graviolem efficiet orationem.

278. Ad gravitatem autem efficiendam, adsumatur figura sensum spectans quae vocatur προσωποποιία. e. g. *Vobiscum reputate haec vel illa vobis exprobare, & objicere majores vestros, vel Graeciam vel Patriam, induta forma muliebri.*

279. Quemadmodum facit Plato in Epitaphio, *O filii quod quidem parentibus claris orti estis,— & hoc quidem non ex sua persona dicens, sed ex persona parentum: multo enim evidentiora & graviora esse perspiciuntur vi personarum illarum: vel potius dramata om-*

172 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

τα ἀτέχνως γίνεται. τὰ μὲν εἶδη τῆς διανοίας
κὴ χήματα λαμβάνοιτ' ἂν, ὡς εἴρηται· κὴ γὰρ
τοσαῦτα τὰ εἰρημένα παραδείγματος ἕνεκα.

σπ. Τὰ δὲ τῆς λέξεως χήματα ποικιλώτε-
ρον ἐκλέγοντά ἐσι δφνότερον ποιεῖν τὸν λόγον·
ἔκτε τῆς ἀναδιπλώσεως ὡς “Θῆβαι δὲ Θῆβαι,
πόλις ἀσυγείτων, ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἀνήρ-
πασαι.” διλογηθὲν γὰρ τὸ ὄνομα δφνότηλα ποιεῖ.

σπα. Καὶ ἐκ τῆς ἀναφορᾶς καλεμένης· ὡς
τὸ, “ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς, ἐπὶ τῆς νόμους κα-
λεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς.” τὸ δὲ χῆ-
μα τὸ εἰρημένον τῷτο τριπλοῦν· κὴ γὰρ ἐπανα-
φορὰ ἴσως εἴρηται, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν λέξιν ἐπα-
ναφέρεσθαι ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχήν· κὴ ἀσύνδετον,
δίχα γὰρ συνδέσμων λέλεκται· κὴ ὁμοιοτέλευτον,
διὰ τὴν ἀπόληξιν τῷ “καλεῖς” πολλάκις, καὶ
δφνότης ἡδρῶσαι ἐκ τῶν τριῶν.

σπβ. Εἶδ' εἴποι τις ἔτι, “ἐπὶ σαυτὸν, κὴ
τῆς νόμους, κὴ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς,” ἅμα τοῖς
χήμασιν ἐξαιρήσει κὴ τὴν δφνότητα.

σπγ. Μάλισα δὲ πάντων ἰσέον τὴν διάλυ-
σιν δφνότηλος ἐργάτιν· οἷον, “Πορεύεται διὰ τῆς
ἀγορᾶς τὰς γνάθους φυσῶν, τὰς ὀφρυῶς ἐπηρεκῶς,
ἴσα βαίνων Πυδοκλεῖ.” εἰ γὰρ συναφθῇ ταῦτα
συνδέσμοις, πραότερα ἔσαι. σπδ.

nino fiunt. Species itaque & figurae, sensum respicientes, hoc modo quo dictum est sumi debent: tot namque à nobis loco exempli sunt prolata.

280. Verborum autem figuras varie feligentem licet graviores reddere orationem: è conduplicatione, ut, *Thebae autem Thebae, vicina civitas, è media Graecia rapta est.* Iteratum enim verbum gravitatem efficit.

281. Et ex ea, quae vocatur ἀναφορά, ut illud, *Contra te ipsum vocas, contra leges vocas, contra democratiam vocas.* Haec autem figura modo prolata triplex est: etenim epanaphora quodammodo inest propter ejusdem verbi in principio repetitionem; & asyndetum, sine conjunctionibus enim dicta sunt; & ὁμοιοτέλευτον, quoniam saepius in verbum καλεῖς definit, & gravitas ex tribus coacervata est.

282. Si autem, dixerit aliquis ita, *contra te ipsum, & leges, & democratiam vocas*, unà cum figuris sustulerit gravitatem.

283. Scire autem oportet dissolutionem maxime omnium opificem esse gravitatis, e. g. *Ambulat per forum, buccis inflatis, sublatis superciliis, aequaliter incedens Pythocli:* si namque copulata haec fuerint conjunctionibus, mitiora erunt.

284. Sumi

174 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

σπδ. Λαμβάνοιτ' ἂν καὶ ἡ κλίμαξ καλεμένη·
ὥς παρὰ Δημοσθένει, τὸ, “ οὐκ εἶπον μὲν ταῦ-
τα, οὐκ ἔγραφα δέ· ἔδ' ἔγραφα μὲν, ἔκ ἐπρέσ-
βευσα δέ· ἔδ' ἐπρέσβευσα μὲν, ἔκ ἐπεισα δὲ
Θηβαίους.” σχεδὸν γὰρ ἐπαναβαίνουντι ὁ λόγος ἐ-
οικεν ἐπὶ μεϊζόνων μείζονα. εἰ δὲ ἔτιωσ εἴποι τις
ταῦτα, “ εἰπὼν ἐγὼ καὶ γράψας ἐπρέσβευσά τε
καὶ ἐπεισα Θηβαίους,” διήγημα ἐρεῖ μόνον, δεινὸν
δὲ ἔδέν.

σπε. Καθόλου δὲ τῆς λέξεως τὰ χήματα καὶ
ὑπόκρισιν καὶ ἀγῶνα παρέχει τῷ λέγοντι, μάλι-
στα τὸ διαλελυμένον, τετῆσι δεινότητα· καὶ περὶ
τῶν χημάτων ἀμφοτέρων τοσαῦτα.

σπς. Λέξεις δὲ λαμβανέωσαν πάσαι, ὅ-
σαι καὶ ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ χαρακτῆρι, πλὴν ἔκ
ἐπὶ τὸ αὐτὸ τέλος. καὶ γὰρ μεταφέροντά ἐστι
δεινὰ ποιεῖν, ὡς τὸ, “ τῷ Πύθωνι θρασυνο-
μένῳ, καὶ πολλῶν ῥέοντι καθ' ὑμῶν.” ---

σπζ. Καὶ εἰκασίας λέγοντα· ὡς τὸ Δημο-
σθένες, τῆτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε ἐπιόντα τῇ
πόλει κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν, ὥσπερ νέφος.

σπη. Αἱ παραβολαὶ δὲ τῇ δυνάμει ἔκ ἐπι-
τήδεια διὰ τὸ μῆκος· οἶον τὸ, “ ὥσπερ δὲ κύ-
ων γενναῖος ἄπῃρος, ἀπρονοήτως ἐπὶ κάπρον φέ-
ρεται.”

284. Sumi utique posset & κλίμαξ. ut apud Demosthenem illud, *Non & ea dixi, & non decrevi; neque vero decrevi, & non legationem obii; neque legatione obita, Thebanis non persuasi.* Ferme enim ascendenti oratio similis est ad maiora maioribus. Si autem sic aliquis haec diceret, *Haec ego dicens & decernens legationem obii, & persuasi Thebanis,* narrationem solum, nihil autem grave ederet.

285. Ad summam igitur verborum figurae, praecipue autem dissolutio, & actionem & contentionem, hoc est gravitatem, oratori ministrant. Et de figuris utrisque, [scil. sententiarum & verborum,] fatis haec sint.

286. Verba autem cuncta fumantur, quaecunque & in magnifica forma, praeterquam quod non ad eundem finem. Etenim verba transferendo licet graviora facere, ut illud, *Pythoni insolentius se jactanti, & multitudine verborum instar torrentis contra vos exundanti.*

287. Et imagines dicendo: ut est illud Demosthenis, *Plebiscitum hoc, periculum quod tunc imminebat civitati, praeterire fecit, tanquam nimbum.*

288. Collationes autem gravitati minime idoneae propter longitudinem: ceu illud, *Quemadmodum autem generosus canis, rudis, temere in aprum irruit.* Pulchritudo enim & exqui-

176 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ρεται.” κάλλος γὰρ καὶ κριβειὰ τις ἐν τέτοις ἐμφαίνεται· ἡ δὲ δεινότης σφοδρόν τι βέλεται καὶ σύντομον, καὶ ἐγγύθεν πλήττεισιν ἔοικε.

σπθ. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ συνθέτου ὀνόματος δεινότης, ὥσπερ καὶ ἡ συνήθεια συντίθησιν πολλά δεινῶς, “τὴν χαμαιτύπην,” καὶ τὸν “παραπλήγαν,” καὶ εἴτι ἄλλο τοῖσιν· καὶ παρὰ τοῖς ῥήτορσι δὲ πολλὰ ἂν τις ἔυροι τοιαῦτα.

σδ. Πειρᾶσθαι δὲ τὰ ὀνόματα πρεπόντως λέγειν τοῖς πράγμασιν· οἷον ἐπὶ μὲν τῇ βίᾳ καὶ πανουργίᾳ δράσοντος, “διεβιβάσατο.” ἐπὶ δὲ τῇ βίᾳ καὶ φανερώς καὶ μετὰ ἀπονοίας, “ἐξέκοψεν, ἐξείλεν.

σδα. Ἐπὶ δὲ τῇ δολίῳ καὶ λαθραίῳ, “ἐτρύπησεν, ἢ διέφυγεν,” ἢ εἴτι τοῖσιν πρόσφορον τοῖς πράγμασιν ὄνομα.

σδβ. Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι πῶς λαμβανόμενον ὁ μέγεθος ποιῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ δεινότητα· ὥς τὸ, “οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα δεῖ Αἰχίνην, ἀλλὰ πρεσβύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα.”

σδγ. Καὶ τὸ, “ἀλλ’ ὁ τὴν Ἑυβοίαν ἐκείνος σφετεριζόμενος.” ὁ γὰρ ὑπὲρ τῇ μέγαν ποιῆσαι τὸν λόγον ἢ ἐπανάσας, ἀλλ’ ὑπὲρ τῇ δεινόν. γίνεται δὲ τῷτο ἐπὶ μὲταξὺ ἐξαιρεθέντες

κατῆ

exquifita quaedam ars in his perfpicitur: gravitas autem, vehemens quiddam effe vult & concifum, & cominus percutientibus fimilis eft.

289. Nafcitur autem & ex nomine compofito gravitas, quemadmodum & confuetudo jungit multa graviter, τὴν χαμαιτύπην, τὸν παρὰ πλῆγαν, & fiquid aliud hujufcemodi eft. Et apud oratores utique inveniret aliquis multa hujufcemodi.

290. Danda autem eft opera verba edere, quae convenient rebus: ceu de illo quidem qui vi & aftute fecerit, Διεβιδάσατο· de illo autem qui vi & aperte & cum vecordia, Εξέκοψεν, Εξεῖλεν.

291. De illo autem qui dolose & occulte, Ετρύπησεν, vel διέφυγεν, vel fiquid hujufcemodi eft accommodatum rebus nomen.

292. Extollere autem fefe [& erigere cum vocis & geftus magna contentione] quodammodo ufurpatum, non magnitudinem tantum parit, verum etiam gravitatem: veluti illud, *Non dicere manum intus habentem oportet Aefchine, fed legationem obire intus manum habentem.*

293. Et illud, *Verum ille qui Euboeam fuæ ditionis facit.* Non enim ut faceret orationem grandem elatio adhibita eft, fed ut gravem. Efficitur autem hoc cum illo ipfo tempore, quo nos extulerimus, accusaverimus aliquem:

178 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

κατηγορῶμέν τινος, ὥσπερ γὰρ Αἰχίνε κατηγορίας· τὸ δὲ Φιλίππε ἐστὶ.

σ4δ. Δεινὸν δὲ καὶ τὸ ἐρωτῶντα τῆς ἀκρόντας ἓν ἅ λέγειν, καὶ μὴ ἀποφαινόμενον, “ ἀλλὰ ὁ τὴν Εὐβοίαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν Αἰτικήν, πότερον ταῦτα ποιῶν ἠδίκηει καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ ὄχι; ” καθάπερ γὰρ εἰς ἀπορίαν ἄγει τὸν ἀκρόντα ἐξελεγχόμενῳ εὐοκία, καὶ μηδὲν ἀποκρίνασθαι ἔχοντι.

σ4ε. Εἰ δὲ ὧδε μεταβαλὼν ἔφη τις, “ ἠδίκηει καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ” σαφῶς διδάσκοντι ἑώρα, καὶ ὅτι ἐλέγχοντι.

σ4ς. Η' δὲ καλεσμένη ἐπιμονή, ἐστὶ μὲν ἐρμηνεία πλείων τῆς πράγματος· μέγιστα δὲ συμβάλλουσιν ἂν εἰς δεινότητα· παράδειγμα δὲ αὐτῆς τὸ Δημοσθένους, “ νόσημα γὰρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπλωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.---
*** ὅτι ἂν ὅτως ἦν δεινόν.

σ4ζ. Τάχα δὲ καὶ ὁ εὐφημισμὸς καλέμενος μετέχοι τῆς δεινότητος· καὶ ὁ τὰ δύσφημα εὐφημα ποιῶν, καὶ τὰ ἀσεβήματα εὐσεβήματα.

σ4η. Οἷον ὡς ὁ τὰς νίκας τὰς χρυσᾶς χωνεύειν κελεύων, καὶ καταχρῆσθαι τοῖς χρήμασιν εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ὅτως εἶπε προχείρως, ὅτι “ καλὰ-
κόψω-

tanquam enim illic Aeschinem, hic vero Philippum accusat.

294. Grave autem etiam est quando quis interrogaverit auditores ut quidam dicant, ipse non illa enuncians. *Verum ille qui Euboeam suae ditionis facit, & castellum oppugnandae Atticae aedificat, Intrum haec faciens injuriam fecit & pacem solvit, nec ne?* tanquam enim in angustias redigit auditorem, quasi convictus esset, & nihil regerendum haberet.

295. Si autem sic mutato illo dixerit aliquis, *injuste fecit & pacem solvit*, planè docenti & non redarguenti similis esset.

296. Quae autem vocatur ἐπιμὴν, [sive commoratio,] est dictio quae rem ipsam exsuperat. Plurimum autem prodesset ad gravitatem. Exemplum autem ipsius, illud Demosthenis, *Morbus enim Athenienses gravis incidit in Graeciam, &c. * * ** non fuisset adeo grave.

297. Fortasse autem & qui εὐφημισμόν vocatur retineat aliquid gravitatis: & qui odiosas res bonis verbis edit, & res impias verbis piis.

298. Ceu qui victorias aureas conflare jubebat, & uti pecunia illa ad bellum, non in hunc modum dicebat temere, *Percutiamus*

180 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

κόψωμεν τὰς νίκας εἰς τὸν πόλεμον.” δύσφημον γὰρ ἂν ἔτω, καὶ λοιδοροῦντι ἑοικὸς ἦν τὰς θεάς, ἀλλ’ εὐφημότερον, ὅτι “συγχρησόμεθα ταῖς νίκαις εἰς τὸν πόλεμον.” ὁ γὰρ καλακόπιονι τὰς νίκας ἑοικεν ἔτω ῥηθῆναι, ἀλλὰ συμμάχους μάλιστα ποιοῦντι.

σ4θ. Δεινὰ δὲ καὶ τὰ Δημάδεια καίτοι ἴδιον καὶ ἄτοπον τρόπον ἔχειν δοκοῦντα. ἔστι δὲ αὐτῶν ἡ δεινότης, ἕκ τε τῶν ἐμφάσεων γινομένη, καὶ ἐξ ἀλληγορικῆς τινος παραλαμβανομένη· καὶ τρίτον ἐξ ὑπερβολῆς.

τ. Οἶόν ἐστι, τὸ, “οὐ τέθνηκεν Ἀλέξανδρος, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥζεν γὰρ ἂν ἡ οἰκυμένη τῇ νεκρῇ.” τὸ μὲν γὰρ “ὥζεν,” ἀντὶ “ἠοθάνετο,” ἀλληγορικὸν καὶ ὑπερβολικὸν ἅμα· τὸ δὲ “τὴν οἰκυμένην αἰοθάνεσθαι,” ἐμφαντικὸν τῆς δυνάμεως τῆς Ἀλεξάνδρου, καὶ ἅμα δέ τοι ἐκπληκτικὸν ἔχει ὁ λόγος, ἡθροισμένον ἐκ τῶν τριῶν· πᾶσα δὲ ἐκπληξίς ἐστιν, ἐπειδὴ φοβερόν.

τα. Τῷ δὲ αὐτῷ εἶδους καὶ τὸ, ὅτι “τῷτο τὸ ψήφισμα ἔκ ἐγὼ ἔγραψα, ἀλλ’ ὁ πόλεμος, τῷ Ἀλεξάνδρῳ δόρατι γράφων.”

τβ. Καὶ τὸ, “ἔοικε γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, ἀπολωλεῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, τῷ Κύκλωπι τετυφλωμένῳ.

τγ.

viatorias ad bellum: odiosum enim ita fuisset, & simile contumelia vexanti deas: sed melioribus verbis, *Utamur victoriis ad bellum*: non enim percutienti viatorias simile fuit ita prolatum, sed socias sibi facienti.

299. Gravia autem & Demadea dicta, etsi proprium & absurdum modum habere videntur. Exoritur autem ipsorum gravitas, [primo] ex emphasibus; dein ex allegorico quodam assumpto; & quod tertium est, ex hyperbole.

300. Cujusmodi est illud, *Non mortuus est Alexander, Athenienses, totus enim terrarum orbis odore cadaveris esset perfusus*: illud enim ὅλκον, quo ipse usus est positum pro ἡδάβετο, allegoricum est & simul hyperbolicum; illud autem totum terrarum orbem sentire, declarat opes Alexandri: & simul quiddam [horribile &] ad consternandum factum habet ea oratio, collectum ex tribus. Omnis autem consternatio grave quiddam est, quia horribile.

301. Eiusdem formae & illud, *Hoc plebiscitum non ego scripsi, sed bellum, Alexandri spiculo pro calamo utens*.

302. Et illud, *Similis enim est Macedonum exercitus, amisso Alexandro, Cyclopi excaecato*.

303. Et

τη. Καὶ ἀλλαχῇ περὶ πάλιν, “οὐ τὴν ἐπὶ προγόνων τὴν ναύμαχον, ἀλλὰ γραῦν, σανδάλια ὑποδεδεμένην καὶ πλίσάνην ῥοφῶσαν” τὸ μὲν γὰρ “γραῦν” ἀλληγορικὸν ἀντὶ τῆς ἀσθενῆ καὶ ἐξίτηλον ἦδη. “καὶ ἅμα ἐμφαίνον τὴν ἀδρανίαν αὐτῆς ὑπερβολικῶς· τὸ δὲ “πλίσάνην ῥοφῶσαν,” ἐπεὶ ἐν κρεανομίαις τότε καὶ πανδαισίαις διάγυσαν, ἀπολλύειν τὰ στρατιωτικὰ χρήματα.

τδ. Περὶ μὲν οὖν τῆς Δημαδεῖς δεινότητος ἀρκεῖ τοσαῦτα· καίτοι ἐχέσης τί ἐπισφαλές, καὶ ἐκ ευμίμητον μάλα. ἔνεσι γὰρ τι καὶ ποιητικὸν τῷ εἶδει· εἶγε ποιητικὸν ἢ ἀλληγορία καὶ ὑπερβολὴ καὶ ἐμφασις· ποιητικὸν δὲ μικτὸν κωμωδίας.

τε. Τὸ δὲ καλέμενον ἐχηματισμένον ἐν λόγῳ, οἱ νῦν ῥήτορες γελοίως ποιῶσιν καὶ μετὰ ἐμφάσεως ἀγεννῆς ἅμα, καὶ οἷον ἀναμνηστικῆς. ἀληθινὸν δὲ χῆμά ἐστι λόγῳ μετὰ δυοῖν τέτοιον λεγόμενον, εὐπρεπείας καὶ ἀσφαλείας.

τς. Εὐπρεπείας μὲν, οἷον ὡς ὁ Πλάτων Ἀρίστιππον καὶ Κλεόμβροτον λοιδορῆσαι θελήσας, ἐν Αἰγίνῃ ὀφθαγοῦντας, δεδεσμένους Σωκράτους Ἀθήνησιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, καὶ μὴ διαπλεύσαντας ὡς τὸν ἐταῖρον καὶ διδάσκαλον· καίτοι ἐχὼντες ἀπέχοντας διακοσίους σταδίους τῶν Ἀθηνῶν.

ταῦτα

303. Et alibi rursus, [*Remp.*] *non ut majorum aetate pugnantem in navibus, sed vetulam, sandalia indutam & ptisanam sorbentem.* Illud enim *vetulam* allegoricum, pro *infirmam & exilem jam*, & una patefaciens imbecillitatem ipsius supra modum: illud autem *ptisanam sorbentem*, quia conviviiis tunc & epulis tota dedita, disperderet militarem pecuniam.

304. De Demadea igitur gravitate satis haec sint: etsi illa lubricum quiddam habet, & non temere imitandum. Huic enim formae poëticum quiddam inest, si quidem poëticum est allegoria, & hyperbole, & emphasis: poëticum autem [dico] mixtum comœdia.

305. *Figuratum* autem quod vocant in oratione, hujus aetatis oratores ridiculè tractant, & cum emphasi inhonesta simul, & quae [rusticè & apertè] res in memoriam revocat. Vera autem orationis figura cum hisce duobus est prolata, cum studio servandi decorum, scil. & cura res dicendi absque offensionis periculo.

306. Cum studio quidem decori, ceu Plato in animo habens vexare contumeliis Aristippum & Cleombrotum, qui in Aegina utturi ac ventri parebant, cum in vinculis esset Socrates Athenis spatio multorum dierum [& non navigarant ad sodalem & doctorem, etsi illi non distabant integra ducenta stadia
[Athenis]

184 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ταῦτα πάντα διαῤῥήδην μὲν ἔκ εἶπεν, λοιδορία γὰρ ἦν ὁ λόγος, εὐωρεπῶς δὲ πως τόνδε τὸν τρόπον.

τζ. Ερωτηθεὶς γὰρ ὁ Φαίδων τὲς παρόντας Σωκράτει, καὶ καταλέξας ἕκαστον, ἐπανερωτηθεὶς, εἰ καὶ Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παῖσαν, “ὦ, Φησὶν, ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἦσαν” πάντα γὰρ τὰ προφημένα ἐμφαίνεται τῷ, “ἐν Αἰγίνῃ ἦσαν” καὶ πολὺ δεινότερος ὁ λόγος δοκεῖ, τῷ πράγματος αὐτῷ ἐμφαίνοντος τὸ δεινόν, ἔχῃ τῷ λέγοντος. τὲς μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἀρίστιππον, καὶ λοιδορῆσαι ἴσως ἀκινδύνους ὄντος, ἐν χήματι ὁ Πλάτων ἐλοιδόρησε.

τη. Πολλάκις δὲ ἢ πρὸς τύραννον, ἢ ἄλλως βίαιόν τινα διαλεγόμενοι, καὶ ὀνειδίσαι ὀρμῶντες, χρῆζομεν ἐξ ἀνάγκης χήματος ὅλης. ὡς Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς πρὸς Κρατερόν τὸν Μακεδόνα ἐπὶ χρυσῆς κλίνης καθεζόμενον μετέωρον, καὶ ἐν πορφυρᾷ χλαμύδι, καὶ ὑπερηφάνως ἀποδεχόμενον τὰς πρεσβείας τῶν Ἑλλήνων, χηματίσας εἶπεν ὀνειδιστικῶς, “ὅτι ὑπεδεξάμεθά ποτε πρεσβευοῦντας ἡμεῖς τὲς δε, καὶ Κρατερόν τῷτον” ἐν γὰρ τῷ δεκτικῷ τῷ “τῷτον” ἐμφαίνεται ὑπερηφάνια τῷ Κρατερῷ πᾶσα ὀνειδισμένη ἐν χήματι.

τθ. Τῷ

[Athenis.] Haec omnia aperte quidem non dixit, (fuiſſet enim convicium talis oratio) ſed cum dignitate quadam hoc pacto.

307. Cum enim quaefitum eſſet è Phaedone qui una fuiſſent cum Socrate, illeque omnes enumeraveſſet, rurfus interrogatus an Ariſtippus & Cleombrotus praefentes adfuiſſent, *minime*, inquit, *in Aegina enim erant*. Cuncta enim quae ſupra dicta ſunt apparent in eo, *in Aegina erant*: & multo acerbior oratio videtur, cum res ipſa patefaciat quod illic acerbum eſt, non ille qui dicit. Cum igitur ſine metu fortaſſe Ariſtippus, ſociique illius vexari contumeliis poſſent, figurate tamen Plato convicium in illos jecit.

308. Sæpe autem vel cum tyranno, vel cum alio quopiam violento homine loquentes, cum volumus ipſi objicere aliquid, neceſſario egemus hac figura tota: ut Demetrius Phalereus in Craterum Macedonem in aurea cella ſedentem altiore loco, & purpuream chlamydem indutum, ſuperbeque legationes Græcorum accipientem, figura uſus inquit, illum notare volens, *Accepimus & nos olim, munus legationis obeuntes hos, & Craterum hunc ipſum: etenim in illo demonſtrativo τοῦτον, perſpicitur ſuperbia Crateri tota irriſa figurate.*

τθ. Τῷ αὐτῷ εἶδος ἐστὶ καὶ τὸ Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον ψευδόμενον καὶ ἀρνησάμενον· ὅτι “ἐγὼ σοι Πλάτων ὕδεν ὠμολόγησα. σὺ μέντοι νῆ τὸς θεός.” καὶ γὰρ ἐλήλεσται ἐφυσμένος· καὶ ἔχει τι ὁ λόγος χῆμα, μεγαλεῖον ἅμα καὶ ἀσφαλές.

τι. Πολλαχῇ μέντοι καὶ ἐπαμφοτερίζουσιν οἷς εἰκέναι εἴτις ἐδέλοι, καὶ φύγας εἰκαμοφύγας εἶναι δέλοι τις, παράδειγμα τὸ τῷ Αἰχίνῳ ἐπὶ τῷ Τηλαυγῷ. πᾶσα γὰρ χεδὸν ἢ περὶ τὸν Τηλαυγῇ διήγησις ἀπορίαν παράχοι ἂν, εἴτε θαυμασμός, εἴτε χλευασμός ἐστὶ. τὸ δὲ τοιοῦτον εἶδος ἀμφίβολον, καίτοι εἰρωνεία ἔκ ὧν, ἔχει τινὰ ὁμῶς καὶ εἰρωνείας ἔμφασιν.

τια. Δύνατο δὲ ἂν τις καὶ ἐτέρως σχηματίζειν· οἷον ὕτως, ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ἀκρόουσιν οἱ δυνάσαι καὶ δυνάσιδες τὰ αὐτῶν ἀμαρτήματα, παραινοῦντες αὐτοῖς μὴ ἀμαρτάνειν, ἔκ ἐξ εὐθείας ἐρῶμεν, ἀλλ’ ἦτοι ἐτέρως ψέζομέν τινας τὰ ὁμοια πεπονηκότας.

τιβ. Οἷον πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον κατὰ Φαλάριδος τῷ τυράννῳ ἐρῶμεν, καὶ τῆς Φαλάριδος ἀπατομίας· ἢ ἐπαινεσόμεθα τινας Διονυσίῳ τὰ ἐναντία πεπονηκότας, οἷον Γέλωνα ἢ Γέρωνα,

DE ELOCUTIONE. 187

309. Ejusdem formæ est & illud Platonis in Dionysium, qui mentitus fuerat & negaverat, *Ego tibi Plato nihil promisi. Tu certe per deos immortales.* Etenim convictus est mentitus fuisse: & habet in se oratio illa figuram, amplam simul & à periculo vacuam.

310. Saepe quidem & ancipites sunt. Quibus si quis velit esse similis & vituperationes incertas fingere velit, exemplum erit illud Æschinis de Telaugæ. Omnis enim ferme de Telaugæ narratio dubitationem afferret, sit ne admiratio, sive irrisio. Hujuscemodi autem forma ambigua, quamvis sane ironia non sit, habet tamen faciem quandam ironiæ.

311. Posset autem aliquis & aliter figura involvere: veluti, Quia non libenter audiunt reguli & opulentæ feminae sua peccata, cum suademus ipsis non peccare, non recta via dicemus: sed vel alios quospiam vituperabimus, qui similia fecerunt:

312. E. g. ad Dionysium tyrannum contra Phalaridem tyrannum ejusque crudelitatem dicemus; vel laudabimus aliquos qui contraria Dionysio fecerint, e. g. Gelonem vel Hieronem,

Ἰέρωνα, ὅτι πατράσιν ἐώχεσαν τῆς Σικελίας καὶ διδά(χάλοις· καὶ γὰρ νοθετεῖται ἀκῶν ἅμα καὶ ἔλαιοδορεῖται, καὶ ζηλοτυπεῖ, τῷ Γέλωνι ἐπαινεμένῳ, καὶ ἐπαίνῳ ὀρέγεται καὶ ἔτος.

τιγ. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα παρὰ τοῖς τυράννοις· οἷον, Φίλιππος μὲν, διὰ τὸ ἐτερόφθαλμος εἶναι, ὠργίζετο εἴτις ὀνομάσειεν ἐπ' αὐτῷ Κύκλωπα, ἢ ὀφθαλμὸν ὅλως.

τιδ. Ἑρμείας δ' ὁ τῷ Αταρνέως ἄρξας καί τοι τ' ἄλλα πράος, ὡς λέγεται, ἐκ αὐτοῦ ἠνέχετο ῥαδίως τινὸς μαχαίριον ὀνομάζοντος, ἢ τομὴν ἢ ἐκτομὴν διὰ τὸ εὐνῆχος εἶναι· ταῦτα δ' εἴρηκα ἐμφῆναι βεβλόμενος μάλισα τὸ ἦθος τὸ δυναστευτικόν, ὡς μάλισα χρῆζον λόγῳ ἀσφαλῆς, ὃς καλεῖται ἐχηματισμένος.

τιε. Καί τοι πολλάκις καὶ οἱ δῆμοι οἱ μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ δεόνται τοῖς τε εἰδῆς τῶν λόγων, ὥσπερ οἱ τύραννοι· καθάπερ ὁ Αθηναίων δῆμος, ἄρχων τῆς Ἑλλάδος, καὶ κολακας τρέφων, καὶ Κλέωνας, καὶ Κλεοφῶντας· τὸ μὲν οὖν κολακεύειν, αἰσχρόν· τὸ δὲ ἐπιτιμᾶν, ἐπισφαλές· ἄριστον δὲ τὸ μεταξὺ, τουτέστι τὸ ἐχηματισμένον.

τις. Καὶ ποτε αὐτὸν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐπαινέσομεν ἐκ ἐφ' οἷς ἡμαρτεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἔχ
ἡμάρ-

ronem, qui tanquam parentes Siciliae & vitae praeceptores fuere. Etenim admonetur qui audit simul & non contumelia vexatur, & aemulatur Gelonem, quem videt laudari, & ipse laudem appetit.

313. Multa autem hujusmodi apud tyrannos: ceu Philippus quidem, quia altero oculo orbatus erat, irascebatur, si quis nominasset presente illo Cyclopem, vel oculum omnino.

314. Hermias autem, qui Atarnei dominus fuit, etsi reliqua in vita mitis erat (ut fertur,) non aequo animo passus est, si quis nominasset cultrum, vel sectionem, vel executionem, quia eunuchus erat. Haec dixi patefacere volens maxime naturam principum virorum, maxime requirentem orationem, quae minime in lubrico versetur: vocatur vero illa figurata.

315. Et sane saepe & populi magni & potentes egent hujusmodi forma orationis, quemadmodum tyranni. Veluti populus Atheniensium, qui Graeciae principatum obtinet, & assentatores alit, & Cleones, & Cleophontes. Assentari quidem igitur, turpe est: reprehendere, lubricum: optimum autem quod interjectum est inter haec, id est figuratum.

316. Et aliquando ipsum illum qui peccat laudabimus; non ob ea quae peccat, sed ob
ea

ἡμάρτηκεν· οἷον τὸν ὀργιζόμενον, ὅτι χθρὲς ἐπὶ-
νεῖτο, πρᾶος φανείς ἐπὶ τοῖς τῷ δαῖνος ἀμαρτή-
μασι· καὶ ὅτι ζηλωτὸς τοῖς πωλίταις συνέση. ἡ-
δέως γὰρ δὴ ἕκαστος μιμεῖται ἑαυτὸν, καὶ συνάψαι
βέλεται ἐπαινῶ ἐπαινον· μᾶλλον δὲ ἓνα ὁμαλῇ
ἐπαινον ποιῆσαι.

τιζ. Καθόλου δὲ ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ
μὲν τις, κύνα ἐπλασεν, ὁ δὲ, βοῦν, ὁ δὲ, ἵπ-
πον· ἔτω καὶ πρᾶγμα ταυτὸν, ὁ μὲν τις ἀπο-
φαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν, ὅτι δὲ, “ἀν-
δρωποι χρήματα μὲν ἀπολείπῃσι τοῖς παισὶν,
ἐπισήμην δὲ ὃ συναπολείπῃσι, τὴν χρησομένην
τοῖς συναπολειφθεῖσι” τῷτο δὲ τὸ εἶδος τῷ λό-
γῳ, Αῤῖσιππειον λέγεται.

τιη. Ἐτερός δὲ τὸ αὐτὸ ὑποδητικῶς προοί-
σεται, καθάπερ Ξενοφῶντος τὰ πολλά· οἷον
ὅτι “δεῖ γὰρ ὃ χρήματα μόνον ἀπολειπεῖν τοῖς
αὐτῶν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐπισήμην, τὴν χρησομέ-
νην αὐτοῖς.”

τιθ. Τὸ δὲ ἰδίως καλέμενον εἶδος Σωκρατι-
κὸν, ὃ μάλιστα δοκᾷσι ζηλῶσαι Αἰσχίνης καὶ Πλά-
των, μέγαραυθμίσειεν τῷτο τὸ πρᾶγμα τὸ προ-
ειρημένον εἰς ἐρώτησιν ὧδέ πως· οἷον, “ὦ παῖ,
πόσα σοι χρήματα ἀπέλιπεν ὁ πατήρ; ἢ πολ-
λά

ea quae non peccavit: ceu ira commotum, quod heri laudabatur, mitis cognitus in peccatis alterius cuiusdam, & quod dignus, quem aemularentur, à civibus habitus est. Libenter enim unusquisque imitatur se ipsum, & conatur laudem laudi adnectere; potius autem unam aequabilem laudem acquirere.

317. In universum autem quemadmodum eandem ceram, hic quidem [plastes] canem finxit, hic autem bovem, alter vero equum; sic & eandem rem, hic quidem nuntians & praedicans inquit, *Quod utique homines pecunias quidem filiis relinquunt, scientiam autem simul non relinquunt, quae uti possit pecuniis relictis.* Haec autem forma orationis, Aristippea dicitur.

318. Alius autem idem more praecipientis edit, veluti Xenophontis multa: ex. gr. *Opus enim est non pecuniam solum relinquere suis filiis, sed etiam scientiam, quae utatur illa.*

319. Quae autem proprie vocatur forma Socratica, quam maxime videntur imitati Aeschines & Plato, mutaret rem praedicatam in interrogationem hoc pacto, *O puer, quantam pecuniam reliquit tibi pater? Num magnam & quam non facile aliquis enumeraret?*

192 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

λά τινα καὶ ἐκ ἐναρίθμητα; πολλὰ, ὦ Σώκρατες. ἄρα οὖν καὶ ἐπισήμην ἀπέλιπέ σοι, τὴν χρησόμενὴν αὐτοῖς;

τκ. Ἄμα γὰρ καὶ εἰς ἀπορίαν ἔβαλε τὸν παῖδα λεληθότως καὶ ἀνέμνησεν, ὅτι ἀνεπισήμων ἐς, καὶ παιδέυεσθαι προετρέφετο· ταῦτα πάντα ἡθικῶς καὶ ἐμμελῶς, καὶ ἔχι δὴ τὸ λεγόμενον τῷτο ἀπὸ Σχυδῶν.

τκα. Εὐημέρησαν δι' οἱ τοῖστοι λόγοι τότε ἐξευρεθέντες τὸ πρῶτον, μᾶλλον δὲ ἐξέπληξαν τῷ τε τιμητικῷ, καὶ τῷ ἐναργεῖ, καὶ τῷ μετὰ μεγαλοφροσύνης νεφετικῷ· περὶ μὲν δὴ πλάσματος λόγος, καὶ σχηματισμῶν ἀρκείτω ταῦτα.

τκβ. Ἡ δὲ λειότης ἢ περὶ τὴν σύνθεσιν, οἷα κέχρηται μάλιστα οἱ ἀπ' Ἰσοκράτης, φυλάττειν τὴν σύγκρισιν τῶν φωνηέντων γραμμάτων ἢ μάλα ἐπιτήδειά ἐστι δεινῷ λόγῳ· πολλὰ γὰρ ἄτλα ἐκ τῆς συμπλήξεως ἂν αὐτῆς γένοιτο δεινότερα, οἷον, “ τῷ γὰρ Φωκικῷ συζάντος πολέμου, ἢ δὲ ἐμὲ, ἢ γὰρ ἔγωγε ἐπολιτευόμεν πω τότε.”

τκγ. Εἰ δὲ μεταβαλὼν τις καὶ συνάψας ὧδ' εἴποι, “ τῷ πολέμου γὰρ ἢ δὲ ἐμὲ τῷ Φωκικῷ συζάντος, ἢ γὰρ ἐπολιτευόμεν ἔγωγε πω τότε,”

raret? *Magnam, O Socrates. Nunquid igitur, & scientiam tibi reliquit, quæ uti possit ipsa?*

320. Simul enim puero rationes suas tacite conturbabat, & de imperitia sua commonefaciebat, & eum denique ad discendum propellebat. Haec vero omnia morate & eleganter, & non ut vulgo fertur, *hoc à Scythis: [i. e. barbarorum more.]*

321. Probatum autem magnopere fuere hi sermones, primum tunc temporis inventi; vel potius [admiratione] & stupore percutiebant, tum ob eorum vim in moribus hominum castigandis, tum ob eorum perspicuitatem, [denique] quia veram vitae degendae rationem cum dignitate quadam monstrabant. De figmento igitur & figura orationis haec sufficient.

322. Laevor autem in compositione verborum, quali in primis usi sunt qui è disciplina Iſocratis exiere, reformidantes concursum vocalium literarum, non valde accommodatus est orationi gravi. Multa namque ex concursu ipso efficerentur graviora: e. g. τῷ γὰρ Φωκικῷ &c. i. e. *Bello Phocensi ingruente, non mea quidem opera, non enim ego rempubl. ulla ex parte tunc administrabam.*

323. Si quis autem, structura illa immutata & hoc modo commissa, diceret, Τῷ πολέμῳ γὰρ ὃ δὲ ἐμὲ τῷ Φωκικῷ συζάντος ὃ γὰρ ἐ-

194 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ὅκ ὀλίγον διεξαίρησθαι τῆς δεινότητος· ἐπεὶ πολ-
λαχὺ καὶ τὸ ἡχώδες τῆς συγκρίσεως ἴσως ἔσαι
δεινότερον.

τκδ. Καὶ γὰρ τὸ ἀφρόντισον αὐτὸ καὶ τὸ ὥς-
περ αὐτοφυὲς δεινότητα παραστήσει τινά· μάλι-
στα ἐπὶ ὀργιζομένους ἐμφαίνωμεν αὐτὰς, ἢ ἡδι-
κημένους· ἢ δὲ περὶ τὴν λειότητα καὶ ἀρμονίαν,
φροντίς, ὅκ ὀργιζομένους, ἀλλὰ παίζοντός ἐστι, καὶ
ἐπιδεικνυμένους μᾶλλον.

τκε. Καὶ ὥσπερ τὸ διαλελυμένον χῆμα δει-
νότητα ποιεῖ, ὡς προλέλεκται, ἔτω ποιήσει ἢ
διαλελυμένη ὅλως σύνθεσις. σημεῖον δὲ καὶ τὸ Ἰπ-
πώνακτος. λαιδορῆσαι γὰρ βυλόμενος τὸς ἐχ-
θρὸς, ἔδραυσε τὸ μέτρον, καὶ ἐποίησε χῶλὸν ἀν-
τὶ εὐθείας, καὶ ἄρρυθμον, τῆς δεινότητι πρέπον
καὶ λαιδορία. τὸ γὰρ ἔρρυθμον καὶ εὐήκοον, ἐγκω-
μίοις ἀνὴρ πρέποι μᾶλλον ἢ ψόγοις· τοσαῦτα καὶ
περὶ συγκρίσεως.

τκς. Παράκειται δὲ τις καὶ τῷ δεινῷ χαρακ-
τῆρι ὡς τὸ εἶκος, διημαρτημένος καὶ αὐτός· κα-
λεῖται δὲ ἄχαρις. γίνεται δὲ ἐν τοῖς πράγμα-
σιν, ἐπὶ τις αἰχρὰ καὶ δύσρητα ἀναφανδὸν λέγει.
καθάπερ ὁ τῆς Τιμάνδρας κατηγορῶν, ὡς πε-
πορευκῆας, τὴν λεκανίδα καὶ τὸς ὀβολὸς, καὶ τὴν
ψίαθον,

πολιτευόμεν ἔγωγε πῶ τότε, haud exiguam gravitatis partem inde eximet, quia multis in locis, sonorum illud, quod ex concursu oritur, erit fortasse gravius.

324. Etenim illud quod [sine arte &] negligenter est tractatum & sua quasi sponte enascitur, gravitatem quandam afferet: maxime cum iratos nos esse, aut injuria affectos ostenderimus. Cura autem quae ponitur in laevore & apta structura, non irati, sed ludentis est, & ejus qui aliquid demonstret [& exornet.]

325. Et quemadmodum figura dissoluta, efficit gravitatem, ut jam dictum est, sic efficiet dissoluta omnino compositio. Signum autem hujus rei est & illud Hipponactis. Cum enim vellet vexare contumeliis inimicos, fregit versum, & pro recto claudum fecit & sine rythmo, id est gravitati idoneum & contumeliae. Quod enim numeris ornatum est, & auditu jucundum, laudationibus conveniret magis quam vituperiis. Tot etiam de concursu dicta sint.

326. Propinqua autem est quaedam & gravi notae ut verisimile est, vitiosa & ipsa: vocatur autem invenusta. Nascitur autem in rebus, quando aliquis turpes res & obscenas aperte dixerit. Quemadmodum qui accusat Timandrum ut quae quaestum corpore fecerit: ille enim & pelvim & numulos &

196 ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

φίαθον, καὶ πολλὴν τινα τοιαύτην δυσφημίαν ἐ-
ταιρῶν κατήρασε τῷ δικαστηρίῳ.

τκζ. Ἡ σύνδεσις δὲ φαίνεται ἄχαρις εἰς
διασπασμένη ἐμφερὲς ἢ· καὶ δ᾽ ἄπερ ὁ εἰπὼν, “ ὅ-
τωσι δὲ ἔχον τὸ καὶ τὸ, κτεῖναι.”

τκη. Καὶ ἐπὶ τὰ κῶλα μηδεμίαν ἔχη πρὸς
ἀλλήλα σύνδεσιν, ἀλλ’ ὁμοία διερρήγμένοις.

τκθ. Καὶ αἱ περίοδοι δὲ αἱ συνεχεῖς καὶ μα-
κραί, καὶ ἀποπνίγσκει τὰς λέγοντας, ὅ μόνον κα-
τακορές, ἀλλὰ καὶ ἀτερπές.

τλ. Τῇ δὲ ὀνομασίᾳ πολλάκις χαρίεντα
πράγματα ὄντα, ἀτερπέστερα φαίνεται· καὶ δ᾽ ἄ-
περ ὁ Κλείταρχος περὶ τῆς τενθρηδόου λέγων,
ζῶς μελίσση εὐκότος, “ κατανέμεται μὲν, φησι,
τὴν ὀρεινὴν· εἰσὶ ὥταται δὲ εἰς τὰς κοίλας ὄρυς.”

τλα. Ὡς περὶ βοὸς ἀγρίῃς, ἢ τῷ Ἐρυ-
μανθίῳ κάπρῳ λέγων, ἀλλ’ ὅχι περὶ μελίσσης
τινός· ὥς καὶ ἄχαριν τὸν λόγον ἅμα καὶ ψυχρὸν
γίνεσθαι. παράκειται δὲ πῶς ἀλλήλοις ταῦτα
ἀμφοτέρω.

Τ Ε Λ Ο Σ.

lectulum & multam hujuscemodi, quam aures non ferunt, meretricum supellectilem in foro effudit.

327. Compositio autem perspicitur esse in-venusta, si divulsae similis fuerit: quemadmodum qui dixit ἔτῳσι δὲ ἔχον τὸ καὶ τὸ, κτεῖναι.

328. Et si membra nullam habuerint inter se connexionem, sed similia fuerint fractis.

329. Et periodi utique continentes & longae, & quae suffocant loquentes, non solum satietatis plena res sunt, sed etiam minime suavis.

330. Verbis etiam saepe res venustae in-suaviores videntur: quemadmodum Clitarchus de tenthredone bestiola simili api inquit, *Depascitur quidem montana loca: involat irrumpitque in cavas quercus,*

331. Tanquam de bove fero, vel Apro Erymanthio loquens, & non de Apis quodam genere. Quare contingit invenustam simul orationem fieri & frigidam. Vicina autem aliquo modo sibi ipsis sunt haec ambo.

125 125